

De raden van Deelnemers
Recreatieschap Rottemeren

Bezoekadres Overschieseweg 204
3112 NB Schiedam
Postadres Postbus 341
3100 AH Schiedam
Telefoon (010) 298 10 10
E-mail recreatieschap@staatsbosbeheer.nl
KvK 53216520
Bank BNG NL24 BNGH 0285 0139 55
BIC-code BNGHNL2G
BTW nummer NL0033.11.764.B.01
www.heerlijkbuiten.nl
Volg ons:

Contactpersoon : Hans Sytsema
Doorkiesnummer : 010-2981505
Betreft : concept-begroting 2020 en concept jaarrekening 2018
Recreatieschap Rottemeren

Ons kenmerk : HS20190415
Uw kenmerk : --
Bijlage : 1

Schiedam, 15-4-2019

Geachte heer, mevrouw,

Ter voldoening aan het gestelde in artikel 28 van de Gemeenschappelijke Regeling voor het Recreatieschap Rottemeren, alsmede de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, doe ik u hierbij toekomen:

- de ontwerp-Programmabegroting 2020 Recreatieschap Rottemeren
- de ontwerp-jaarrekening 2018 Recreatieschap Rottemeren

Het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap Rottemeren heeft in de vergadering van 25 maart jl. ingestemd met deze stukken.

Bovengenoemde stukken zullen aan het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Rottemeren ter vaststelling worden aangeboden in de vergadering van 8 juli 2019.

Voor de goede orde wijs ik de deelnemers erop dat zij ingevolge het bepaalde in de Gemeenschappelijke Regeling hun zienswijze over de ontwerp-begroting 2020 naar voren kunnen brengen. Uw eventuele zienswijze zullen wij dan voegen bij de aanbieding aan het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Rottemeren.

Tot onze spijt is het door ons ingehuurde accountantsbureau nog niet in staat gebleken de door ons tijdig aangeleverde concept-jaarrekening 2018 te controleren. Zodra de rapportage van de accountant beschikbaar is zal deze worden nagezonden.

Hoogachtend,
Namens het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap Rottemeren,

F. van der Meer
Secretaris

Jaarstukken 2018

Recreatieschap Rottemeren

Versie: 21 maart 2019

Inhoudsopgave

JAARVERSLAG 2018	2
1. BESTUURLIJKE SAMENVATTING	2
2. LEESWIJZER	7
3. PROGRAMMAVERANTWOORDING	8
3.1 PROGRAMMA BEHEER, ONDERHOUD EN EXPLOITATIE GEBIEDEN	8
3.2 PROGRAMMA ONTWIKKELING	15
3.3 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	22
3.4 OVERHEAD	25
4. PARAGRAFEN	29
4.1 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	29
4.2 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	32
4.3 FINANCIERING	35
4.4 GRONDBELEID	36
4.5 BEDRIJFSVOERING	38
JAARREKENING 2018	39
5.1 BALANS PER 31 DECEMBER 2018	40
5.2 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 2018	42
5.3 GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING	43
5.4 TOELICHTING OP DE BALANS	45
5.5 TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 2018	56

JAARVERSLAG 2018

1. Bestuurlijke samenvatting

In deze bestuurlijke samenvatting zijn de gerealiseerde speerpunten per programma benoemd. Deze punten zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 3: Programmaverantwoording.

Bestuurlijke aangelegenheden

Op 1 januari 2018 is de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling in werking getreden. Hiermee is de regeling omgezet van een gemengde regeling (waaraan raden en colleges deelnemen) naar een collegeregeling (waaraan uitsluitend colleges deelnemen). Als gevolg van deze wijziging hebben de deelnemende gemeenten nieuwe benoemingsbesluiten genomen en heeft het Algemeen Bestuur op 17 januari 2018 de leden van het Dagelijks Bestuur benoemd. De samenstelling van het Algemeen en het Dagelijks Bestuur was vanaf dat moment als volgt:

- Rotterdam: de heren B.J. Eerdmans (tevens voorzitter) en A.L.H. Visser;
- Lansingerland: de heren J. Heuvelink (tevens DB-lid) en S. Fortuyn;
- Zuidplas: de heren R. van Woudenberg (tevens DB-lid) en D.A. den Haas.

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 hebben de deelnemende gemeenten opnieuw besluiten genomen over benoeming van de leden van het Algemeen Bestuur. Op 9 juli 2018 heeft het Algemeen Bestuur de leden van het Dagelijks Bestuur benoemd. De bestuurssamenstelling is sindsdien als volgt:

- Rotterdam: de heren B. Wijbenga (tevens voorzitter) en S. de Langen;
- Lansingerland: de heer S. Fortuyn (tevens DB-lid) en mevrouw K. Arends;
- Zuidplas: de heren D.A. den Haas (tevens DB-lid) en J. Hordijk.

Sinds 1 januari 2017 verricht Staatsbosbeheer de dienstverlening aan het recreatieschap op basis van de eind 2016 vastgestelde samenwerkingsovereenkomst tussen het schap, Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer. Het Dagelijks Bestuur heeft op 9 april 2018 uitgesproken deze samenwerking te willen continueren. Dit heeft ertoe geleid dat het recreatieschap en Staatsbosbeheer op 10 december 2018 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de periode 2019 t/m 2023 hebben ondertekend.

De gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling voorziet in de instelling van een vaste adviescommissie *'voor de periodieke afstemming op het gebied van de beleidsterreinen van de taken en de kaderstelling'*. Het Algemeen Bestuur heeft op 10 december 2018 deze Vaste Ambtelijke Adviescommissie (VAAC Rottmeren) ingesteld.

Kader en visie

In 2018 is een kader voor de Rottemeren opgesteld in de vorm van de notitie “Ruimte voor een blauwgroene toekomst”. Het gebied zal zich verder gaan ontwikkelen tot een recreatief landschapspark dat inspeelt op de verwachtingen en wensen van deze tijd. In de notitie zijn de ambities en kaders van het schap gedefinieerd. Deze worden in 2019 in het vervolgtraject nader uitgewerkt in een ontwikkelingsplan en uitvoeringsprogramma. De drie afzonderlijke gemeenteraden stellen de notitie “Ruimte voor een groenblauwe toekomst” vast als kaderstellend document. Deze vaststelling vindt plaats in maart 2019.

Beheer, Onderhoud en Exploitatie

Het jaarlijks terugkerende reguliere onderhoud wordt binnen de financiële en inhoudelijke bestuurlijke kaders uitgevoerd. Naast de geplande werkzaamheden is een aantal niet-geplande (noodzakelijke) werkzaamheden uitgevoerd, zoals het opruimen van stormschade als gevolg van de zware storm op 18 januari 2018 en het herstel van een gedeelte van het strand bij de Zevenhuizerplas dat in de winterperiode door sterke aanlandige wind was weggeslagen.

In 2018 is veel aandacht uitgegaan naar de Essentaksterfte. Het Dagelijks Bestuur heeft in 2017 een plan van aanpak vastgesteld waarin de bestrijding van deze ziekte meegenomen wordt met de uitvoering van planmatig bosbeheer. In 2018 is de uitvoering van het plan van aanpak gestart met de aanvang van de werkzaamheden in het eerste werkblok Bleiswijkse Zoom Noord. Voorts zijn de voorbereidingen gestart voor uitvoering van het tweede werkblok Lage Bergse Bos in 2019. Vanwege de impact van de uit te voeren maatregelen, met name in het Lage Bergse Bos omdat daar in 2019 ook gestart wordt met de aanleg van de A16 Rotterdam, is veel energie gestoken in het communiceren met de omgeving.

Naast het reguliere onderhoud is voor een bedrag van circa € 1,1 miljoen groot onderhoud uitgevoerd. Het programma Groot Onderhoud 2017 is hiermee vrijwel volledig tot afronding gebracht en een belangrijk deel van het programma voor 2018 is uitgevoerd. Een deel van het programma Groot Onderhoud 2018 ad. € 790.000 wordt in 2019 uitgevoerd.

Ontwikkelingen

Op een aantal projecten die zelfstandig voortgezet zijn na beëindiging van het programma De Rotte Verdient 't zijn belangrijke mijlpalen behaald. Noemenswaardig zijn de oplevering en feestelijke opening van de Hennipgaarde, de uitgevoerde marketingcampagnes 'Ook dit is De Rotte' en de ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst 'De Binnenstedelijke Rotte'. Verder is veel aandacht besteed aan de inpassing/gebiedsontwikkeling A16 en aan het programma Rivieroevers van gemeente Rotterdam.

Inpassing/gebiedsontwikkeling A16

Het Dagelijks Bestuur heeft op 9 april 2018 ingestemd met het met Rijkswaterstaat overeengekomen afsprakenpakket en de bijbehorende vergoedingen voor grondverwerving, schadeloosstelling en inrichting. Daarnaast is overeenstemming bereikt over de vergoeding van de toekomstige beheerkosten van het recreatief in te richten gebied van Rijkswaterstaat. De afspraken zijn vastgelegd in vier overeenkomsten die op 14 juni 2018 zijn getekend door de bestuurlijk portefeuillehouder, wethouder Heuvelink.

Voor de uitvoering van bovenwettelijke maatregelen (ervan uitgaande dat Rijkswaterstaat de wettelijke inpassingskosten betaalt) is een bestemmingsreserve van € 2,5 miljoen beschikbaar. Inmiddels is externe expertise ingehuurd en in nauwe samenwerking met de gemeenten Lansingerland en Rotterdam gestart met het ontwerp- en participatie-proces. De planning is dat in 2019 een definitief ontwerp van het totale Lage Bergse Bos en een uitvoeringsprogramma gereed is.

Rivieroevers

Het programma Rivieroevers van de gemeente Rotterdam is van strategisch belang voor de ontwikkeling van het Rottemereengebied. Het recreatieschap draagt bij aan deze ontwikkeling en heeft hiervoor een bestemmingsreserve van € 3 miljoen beschikbaar. Aan de instelling van deze bestemmingsreserve heeft het Bestuur de harde randvoorwaarde verbonden dat de gemeente Rotterdam zich ook zelf verplicht tot een materiële inzet van € 3 mln. voor het onderdeel “de Rotte” van het Programma Rivieroevers. De gemeente Rotterdam heeft inmiddels voldaan aan deze cofinancieringseis.

Het recreatieschap en gemeente Rotterdam hebben op 11 juli 2018 de samenwerkings-overeenkomst ‘De Binnenstedelijke Rotte’ getekend. In deze overeenkomst zijn afspraken vastgelegd over de wederzijdse inspanningen om de aantrekkingskracht van de Rotte en de recreatiemogelijkheden op en langs de Rotte te versterken. Verder wordt hiermee de € 3 mln. overgedragen aan gemeente Rotterdam.

Financiële samenvatting

Het jaarresultaat 2018 bedraagt € 47.913 voordelig ten opzichte van de bij de Najaarsrapportage 2018 gewijzigde begroting 2018. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere lasten gebiedsbeheer, lagere bestuurskosten, ontvangen rentebaten i.v.m. aflossing obligatielening.

Exploitatie

De resultaten per programma zijn als volgt:

Progr	Omschrijving	Resultaat	V/N
1	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	€ 24.756	N
2	Ontwikkeling	€ 266	V
3	Algemene dekkingsmiddelen	€ 59.256	V
-	Overhead	€ 13.147	V
	Jaarresultaat 2018	€ 47.913	V

V = voordelig; N = nadelig

In het volgende overzicht zijn de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2018 weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	V/N	Programma	Product
Hogere lasten gebiedsbeheer	49.200	N	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	gebiedsbeheer
Hogere lasten energie/water	8.900	N	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Gebiedsbeheer
Minder opbrengst vergunningen en leges	6.000	N	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Gebiedsbeheer
Ontvangen schadevergoeding	3.000	V	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Gebiedsbeheer
Doorbelaste kosten krediet warmteleiding Rotterdam-Leiden	6.800	V	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Gebiedsbeheer
Lagere lasten voor belastingen	23.900	V	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Economisch beheer
advieskosten	12.400	N	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Economisch beheer
Dotatie voorziening dubieuze debiteuren	12.300	N	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Economisch beheer
Minder exploitatiebaten	9.600	N	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Economisch beheer
Belasting teruggave voorgaand jaar	15.000	V	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Economisch beheer
Ontvangst dubieuze debiteuren	12.000	V	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Economisch beheer
Lagere uitgaven communicatie	10.400	V	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Communicatie
onvoorzien	7.000	V	Algemene dekkingsmiddelen	Algemene dekkingsmiddelen
Rentebaten aflossing obligatielening	53.000	V	Algemene dekkingsmiddelen	Algemene dekkingsmiddelen

Lagere bestuurskosten	12.300	V	overhead	Bestuursproducten
Subtotaal	€ 45.000	V		
Overige verschillen	2.913	V		
Jaarresultaat 2018	€ 47.913	V		

V = voordelig; N = nadelig

Voor een specificatie en nadere analyse van de genoemde verschillen wordt verwezen naar de toelichtingen bij de programma's.

Exploitatie 2018 en meerjarenraming 2019-2021

Voorgesteld wordt het saldo van het jaarresultaat 2018 van € 47.913 toe te voegen aan de Algemene Reserve en in 2019 te gebruiken als gedeeltelijke dekking van het tekort dat in 2019 op de begroting is ontstaan door het wegvallen van de rentebaten op de uitstaande obligatielening ad € 105.000.

Bovengenoemde verschillen in de jaarrekening 2018 zijn allen incidenteel.

Vermogenspositie

In 2018 hebben meerdere mutaties plaatsgevonden op de (algemene) reserve(s). De stand van de Algemene Reserve bedroeg begin 2018 ca. € 5 mln.

Na verwerking van de mutaties in 2018 bedraagt de Algemene Reserve € 4,6 mln. Na toevoeging van de resultaatbestemming 2018 (voordeel van € 47.554) en rekening houdend met de claims van de lopende kredieten (€ 0.5 mln.) bedraagt de stand van de Algemene Reserve ca. € 4,2 mln.

Zie hoofdstuk 5 voor een nadere specificatie van alle mutaties.

2. Leeswijzer

In deze jaarstukken wordt inzicht gegeven in de voortgang van het realiseren van de doelen en prestaties uit de programmabegroting 2018 en de Najaarsrapportage 2018. Daarnaast wordt inzicht geboden in de realisatie van additionele projecten (kredieten). In de tabellen zijn de realisatiecijfers over het jaar 2018 opgenomen. De lasten en de baten zijn gepresenteerd als positieve bedragen in hele euro's. In de kolom resultaat worden voordelen voor het schap weergegeven met een "V" en nadelen met een "N".

De jaarstukken zijn opgesteld naar de eisen die het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) daaraan stelt. In de bestuurlijke samenvatting (hoofdstuk 1) is op hoofdlijnen ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in 2018. In hoofdstuk 3 is de programmaverantwoording opgenomen. Hierin worden de doelen en prestaties toegelicht door beantwoording van de drie W-vragen:

1. Wat hebben we bereikt?
2. Wat hebben we gedaan?
3. Wat heeft het gekost?

Hoofdstuk 4 zal daarna ingaan op de volgens het BBV verplichte en voor het schap relevante paragrafen, te weten:

- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Grondbeleid;
- Bedrijfsvoering.

Hoofdstuk 5 bevat de jaarrekening 2018 met daarin de waarderingsgrondslagen, de balans per 31 december 2018 met toelichting en het overzicht van baten en lasten met toelichting. Voor de toelichting op het overzicht van baten en lasten is de richtlijn gehanteerd de verschillen toe te lichten bij afwijkingen ten opzichte van de begroting (na wijziging) van meer dan 3%, met een minimum van € 2.500.

Tevens is in hoofdstuk 5 de aanvullende (o.a. wettelijke verplichte) informatie opgenomen.

3. Programmaverantwoording

De programmaverantwoording is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- *Programma 1 Bestuurlijke aangelegenheden;*
- *Programma 2 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden;*
- *Programma 3 Ontwikkeling;*
- *Algemene dekkingsmiddelen.*

Dit hoofdstuk geeft per programma een toelichting op de gerealiseerde doelen, de gevolgde aanpak en de kosten hiervan.

3.1 Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Wat hebben we bereikt?

De natuur- en recreatiegebieden binnen de Gemeenschappelijke Regeling zijn onderhouden conform het principe 'schoon, heel en veilig' voor een optimaal gebruik door de bezoekers. Onder het beheer van de gebieden vallen tevens diverse exploitaties, die bijdragen aan de recreatieve kwaliteit.

Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

Het beheer, onderhoud en de exploitatie van de gebieden is gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Gebiedsbeheer;
2. Economisch beheer;
3. Regelgeving & handhaving;
4. Communicatie

Ad.1 Gebiedsbeheer

Het product gebiedsbeheer gaat over het onderhouden van de natuur- en recreatiegebieden en de daarbij behorende beheertaken. De basis voor de reguliere onderhoudswerkzaamheden is beschreven in het terreinbeheermodel (TBM). Dit model is opgebouwd uit doeltypen met specifieke recreatieve doelen en maatregelen gerelateerd aan marktconforme normprijzen per doeltipe. Continue evaluatie van de onderhoudswerkzaamheden draagt bij aan het voortdurend actualiseren van het terreinbeheermodel en het beheersbaar houden van zowel de te treffen onderhoudsmaatregelen als de kosten. Bij grote afwijkingen kan deze evaluatie leiden tot een voorstel tot begrotingsaanpassing.

Ten behoeve van de werkzaamheden voor het groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van een jaarlijks geactualiseerde meerjarenonderhoudsprognose. Op basis hiervan wordt ter egalisatie van kosten een voorziening getroffen. Met behulp van het uitvoeren van diverse inspecties, wordt de staat van het beoogde groot onderhoud getoetst. De bevindingen uit deze voortdurende evaluatie worden verwerkt alvorens de werkzaamheden worden uitgevoerd. Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is.

Het product gebiedsbeheer bestaat verder uit:

- Het inventariseren en selecteren van partijen die in staat zijn om (een deel van het) natuur- en recreatieschap te onderhouden (het samenstellen van de onderhoudsbestekken en het aanbestedingsproces). In het aanbestedingsproces wordt aandacht besteed aan mogelijke SROI-trajecten (social return on investment);
- maken van afspraken met maatschappelijke partijen, vrijwilligers e.d.

In 2018 is veel aandacht uitgegaan naar de Essentaksterfte. Het Dagelijks Bestuur heeft in 2017 een plan van aanpak vastgesteld waarin de bestrijding van deze ziekte meegenomen wordt met de uitvoering van planmatig bosbeheer. In 2018 is de uitvoering van het plan van aanpak gestart met de aanvang van de werkzaamheden in het eerste werkblok Bleiswijkse Zoom Noord. Voorts zijn de voorbereidingen gestart voor uitvoering van het tweede werkblok Lage Bergse Bos in 2019. Vanwege de impact van de uit te voeren maatregelen, met name in het Lage Bergse Bos omdat daar in 2019 ook gestart wordt met de aanleg van de A16 Rotterdam, is veel energie gestoken in het communiceren met de omgeving.

De financiële verantwoording van deze werkzaamheden is opgenomen in paragraaf 4.2 Onderhoud Kapitaalgoederen.

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Gebiedsbeheer	Lasten	3.533.226	3.575.200	3.472.200	3.529.588	57.388 N
	Baten	53.805	37.357	57.357	54.773	2.584 N
Saldo		(3.479.421)	(3.537.843)	(3.414.843)	(3.474.814)	59.971 N

Toelichting

Het nadelig saldo op het product gebiedsbeheer bedraagt € 60.838.

Lasten

Gebiedsbeheer: specificatie lasten	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Regulier Onderhoud	€ 1.094.600	€ 1.143.868	- € 49.268
Dotatie Groot Onderhoud	€ 1.654.900	€ 1.654.900	-
Overig *)	€ 722.700	€ 730.820	- € 8.120
Totaal Lasten Gebiedsbeheer	€ 3.472.200	€ 3.528.721	- € 57.388

*) betreft dienstverlening Staatsbosbeheer, afschrijvingslasten en energie/water

- Regulier Onderhoud

In de verwachting dat de aanleg van de A16 Rotterdam begin 2018 van start zou gaan is bij de 1e begrotingswijziging het budget dat nodig was voor het regulier onderhoud binnen het vastgestelde snelwegtracé uit het beheerbudget geschrapt. Aangezien de daadwerkelijke aanlegwerkzaamheden echter pas begin 2019 starten is het tracé in 2018 als onderdeel van het recreatiegebied in beheer gebleven bij het recreatieschap. De hiermee gemoeide kosten voor regulier onderhoud ad. € 30.000 konden binnen het beschikbare budget voor geplande werkzaamheden worden opgevangen.

Behalve de geplande werkzaamheden is in 2018 een aantal noodzakelijke extra werkzaamheden uitgevoerd. De belangrijkste zijn het opruimen van omgewaaide bomen als gevolg van de zware storm die op 18 januari 2018 door het Rottemereengebied trok en het herstellen van een deel van het strand bij de Zevenhuizerplas dat door sterke aanlandige wind

weggeslagen was. Bij de najaarsrapportage 2018 werd verwacht dat ook deze extra werkzaamheden binnen het beschikbare budget voor regulier onderhoud uitgevoerd konden worden. Uiteindelijk bleek dit niet mogelijk en is een overschrijding van € 57.388 gerealiseerd.

In de najaarsrapportage 2018 is gemeld dat door de extreme droogte op verschillende locaties scheuren in geasfalteerde fietspaden en autowegen zijn ontstaan. Herstel van deze scheuren wordt in 2019 meegenomen bij de uitvoering van het groot onderhoud.

- **Dotatie Groot Onderhoud**

De prognose dotatie Groot Onderhoud 2018 is gelijk aan de eerder vastgestelde dotatie.

- **Overig**

De overschrijding op de lasten ad. € 8.120 is veroorzaakt door hogere kosten voor energie en water.

Baten

De begrote baten bestaan uit de jaarlijkse vrijval van de voorziening afkoopsommen € 24.157 en daarnaast de opbrengsten veergelden en bijdrage gemeente Zuidplas. Voorts worden de opbrengsten van verleende vergunningen, ontheffingen en toestemmingen met ingang van 2018 onder gebiedsbeheer verantwoord i.p.v. economisch beheer.

In 2018 is € 6.000 minder opbrengst van verleende vergunningen etc. ontvangen. Voorts is € 500 meer opbrengst ontvangen uit veergelden en is € 3.000 schadevergoeding ontvangen vanuit 2017. Per saldo bedraagt het nadelig verschil € 2.854.

Ad.2 Economisch beheer

De taken die binnen economisch beheer worden uitgevoerd zijn:

- het formuleren c.q. actualiseren van het grondbeleid;
- het beheer van grondposities op basis van het vastgestelde grondbeleid;
- het beheer van exploitaties.

Beheer grondposities

Het beheer van grondposities betreft het actief beheer van de grondpositie (gronden en opstallen binnen het werkingsgebied) zodanig dat dit bijdraagt aan de lange termijn strategie van het recreatieschap. Het resultaat hiervan is dat voldaan wordt aan de rechten en plichten die het bezit van grond met zich meebrengt. Hieronder valt ook het afstoten van posities die geen recreatief belang dienen, alsmede het verwerven van gronden die van belang kunnen zijn voor toekomstige ontwikkelingen van het recreatieschap.

Beheer exploitaties

Het beheer van exploitaties heeft betrekking op het aangaan van overeenkomsten met derden gericht op de exploitatie en/of het gebruik van schapsgronden en –opstallen (passend binnen de huidige ambities van het recreatieschap), alsmede het actief administratief, financieel, juridisch en relationeel beheren van deze overeenkomsten.

In 2018 waren de volgende onderwerpen het meest vermeldenswaardig:

- Lake House Rotterdam

Eind augustus is de nieuwe erfpacht voor de horecalocatie Lake House Rotterdam in het

Lage Bergse Bos gevestigd. Ten opzichte van de erfpacht van het voormalige restaurant Hoekse Hout stijgt de grondopbrengst op jaarbasis structureel met € 3.500 (groter kavel, grotere opstallen en bijdrage aan beheerlasten parkeerplaats). De nieuwbouw gaat eind 2018 open voor gasten, begin 2019 wordt uw bestuur genodigd voor de feestelijke opening.

- Nieuwe eigenaar voor de Skiberg

Na intensief overleg is toestemming verleend voor de vervreemding van het erfpachtrecht van de Skiberg. De ondernemer van Outdoor Valley, aan de Hoeksekade in Bergschenhoek, heeft samen met een compagnon de Skiberg incl. achterstallige canon's overgenomen.

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Economisch beheer	Lasten	306.507	296.800	296.800	298.998	2.198 N
	Baten	690.710	680.000	685.500	1.464.019	778.519 V
Saldo		384.203	383.200	388.700	1.165.021	776.321 V

Toelichting

Het voordelige saldo op het product economisch beheer bedraagt € 779.321.

Lasten

De lasten op het product economisch beheer bestaan uit de onderdelen dienstverlening Staatsbosbeheer, belastingen/verzekeringen, dotatie voorziening dubieuze debiteuren, overige materiele kosten en kosten voor onderzoek en advies. De vaste lasten dienstverlening Staatsbosbeheer bedragen € 91.400.

Het nadelig resultaat ad. € 2.198 is het saldo van enkele verschillen op de diverse posten binnen het economisch beheer en is als volgt te verklaren:

- De lasten voor belastingen bedragen € 140.530 en zijn € 23.900 lager dan begroot, o.a. door een lagere aanslag verontreinigingsheffing voor de nazorg Hoge Bergse Bos;
- Er zijn dit jaar meer advieskosten gemaakt vanwege diverse taxatie-opdrachten in verband met canonherzieningen en verkopen van overhoeken grond, totaal € 12.400;
- In de lasten is tevens een dotatie van bijna € 12.300 aan de voorziening dubieuze debiteuren opgenomen;
- Het restant ad. € 1.400 nadelig is het saldo van kleine over- en onderschrijdingen.

Baten

In de najaarsrapportage 2018 is de opbrengst die na de 1^e begrotingswijziging 2018 geraamd was op € 700.000 met € 14.500 afgeraad tot € 685.500. Uiteindelijk zijn € 704.850 baten gerealiseerd.

Het voordelig resultaat ad. € 778.519 is grotendeels ontstaan door de verkoop van een aantal percelen grond aan o.a. Rijkswaterstaat € 759.169. Het overige deel is het saldo van een nadelig resultaat op de exploitatiebaten van het schap ad. € 9.600 en een voordelig resultaat door enkele ontvangen overige baten ad. € 29.000 (belastingteruggave € 15.000, ontvangen als dubieus aangemerkte debiteuren € 12.000 en overig € 2.000).

Ad.3 Regelgeving & handhaving

Regelgeving & handhaving bestaat uit de volgende onderdelen:

- Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen;
- Toezicht en handhaving.

Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen

Wanneer een gebruiker of organisatie een bepaalde activiteit wil uitvoeren binnen het recreatieschap Rottemeren, kan hiervoor een vergunning, ontheffing of toestemming worden aangevraagd. Dit komt voort uit het oogpunt van de doelstellingen van de Gemeenschappelijke Regeling en de openbare orde en veiligheid. Het schap verleent vergunningen en ontheffingen omdat er een vastgestelde verordening van kracht is. Toestemmingen worden vanuit de eigenstandige privaatrechtelijke bevoegdheid van het schap zelf gegeven.

Toezicht en handhaving

Toezicht en Handhaving (T&H) bestaat uit de onderdelen gastheerschap, daadwerkelijke handhaving en de regierol bij samenwerking. De invulling van de drie onderdelen leidt tot een compleet palet van activiteiten op de doelstelling schoon, heel en veilig in een gebied. Dit palet wordt ingevuld op basis van de aard en het gebruik van het gebied.

Basisuitgangspunten voor de inzet van T&H zijn de veiligheid van de gebruikers van de gebieden zo goed mogelijk waarborgen en de eigendommen van het schap heel houden. Indien de keuze wordt gemaakt om geen financiering beschikbaar te stellen voor het gehele palet vindt primair inzet op daadwerkelijke handhaving plaats. Hiermee wordt prioriteit gegeven aan de veiligheid van de recreant en worden andere zaken alleen aangepakt als de beschikbare middelen niet volledig aan handhaving besteed moeten worden.

In 2018 is, naast de reguliere inzet, specifiek aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- Nachtvisscontroles op het vissen met drie hengels;
- Vaarcontroles op de Rotte met div handhavende partners vanuit de gemeenten.

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Regelgeving en Handhaving	Lasten	480.100	481.400	481.400	480.600	800 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(480.100)	(481.400)	(481.400)	(480.600)	800 V

Toelichting

De lasten op dit product bestaan volledig uit de lasten dienstverlening Staatsbosbeheer.

Ad.4 Communicatie

De (potentiële) bezoekers en, waar relevant, het externe netwerk zijn geïnformeerd over de mogelijkheden, werkzaamheden en veranderingen in de recreatiegebieden. De wijze van informatieverstrekking is afgestemd op de doelgroepen, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van digitale en sociale media.

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Communicatie	Lasten	21.006	24.000	24.000	13.537	10.463 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(21.006)	(24.000)	(24.000)	(13.537)	10.463 V

Toelichting

De lasten bestaan voor € 12.000 uit dienstverlening SBB en € 12.000 advertentie en publicatiekosten. Hierop is € 10.463 minder uitgegeven.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2017	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Realisatie t/m 2018	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
Project Waterkwaliteit Bleiswijkse Zoom	2021	545.915	255	0	0	255	545.660	0%
- Dekking uit Algemene Reserve		545.915	255	0	0	255	545.660	
- Dekking bijdragen derden								
Warmteleiding Rotterdam-Leiden	2018	0	7.375	0	595	7.970	-595	0%
- Dekking bijdragen derden					7.375	7.375	-7.375	
- Dekking uit Exploitatie		0	7.375	0	-6.780	595	-595	
Totaal programma 1		545.915	7.630	0	595	8.225	537.690	
- Dekking uit Algemene Reserve		545.915	255	0	0	255	545.660	
- Dekking bijdragen derden		0	0	0	7.375	7.375	-7.375	
- Dekking uit Exploitatie		0	7.375	0	-6.780	595	-595	

Krediet Project Waterkwaliteit Bleiswijkse Zoom

Bij de voorbereidingen van het project is gebleken dat het voor het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard gecompliceerder was dan waar aanvankelijk van uit werd gegaan. Hierdoor is de projectraming van bijna 1 miljoen euro gestegen naar ruim 1.8 miljoen euro. Het hoogheemraadschap heeft het recreatieschap gevraagd haar bijdrage fors te verhogen. Op 10 december 2018 heeft het Algemeen Bestuur hier een positief besluit op genomen en besloten het krediet met € 450.000 te verhogen tot € 545.915.

Krediet Warmteleiding Rotterdam-Leiden

Het warmtebedrijf Rotterdam wil haar warmtenet doortrekken naar Leiden. Daarmee wordt het mogelijk om warmte uit de industrie in de Rotterdamse haven te leveren aan de Leidse regio. De leiding kruist de Rotte bij het Lage Bergse Bos en verlaat bij de Bleiswijkse Fles het Rottemereengebied. We zijn gezamenlijk, in goed overleg, gekomen tot een tracé dat uiteindelijk geen effect zal hebben op het landschap in de Rottemeren. Tijdens de uitvoering is echter, met name bij de ingravingen en boorinstallaties hinder te verwachten. De aanleg start naar verwachting in 2019.

De kosten die Staatsbosbeheer maakt ten behoeve van dit project kunnen via een opdracht worden gedeclareerd bij het warmtebedrijf. De reeds gemaakte kosten zijn onlangs gefactureerd. Het recreatieschap ontvangt voor het zakelijk recht een vergoeding conform de bestaande Gasunie-systematiek.

Mutaties in reserves

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
investeringsreserve				758.760	-758.760
Totaal	0	0	0	758.760	-758.760

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Investeringsreserve tbv exploitatie	80.749	12.700	12.700	12.682	18
Reserve Beheer Noordoever	120.838	120.800	120.800	120.838	-38
Algemene Reserve tbv dekking kredieten	35.255				0
Investeringsreserve tbv dekking kredieten	170				0
Totaal	237.012	133.500	133.500	133.520	-20

Toelichting

De toevoeging aan de investeringsreserve betreft de verkoopopbrengst van de verkochte percelen grond aan o.a. Rijkswaterstaat.

De onttrekkingen ten behoeve van de exploitatie (sluiswachterswoning) en de onttrekkingen uit de reserve beheer Noordoever zijn conform de begroting 2018.

3.2 Programma Ontwikkeling

Wat hebben we bereikt?

Het bestuur is geadviseerd over de implementatie van mogelijke nieuwe ontwikkelingen die passen binnen de doelstelling van de Gemeenschappelijke Regeling en die een recreatieve meerwaarde opleveren en/of de natuurwaarde versterken.

Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

Het bestuur is geadviseerd over in te nemen standpunten ten aanzien van initiatieven die de doelstelling van het schap raken. Zo is inspraak geleverd op 'ruimtelijke plannen' en initiatieven van derden. Hiervoor is het product Planvorming & gebiedsontwikkeling geleverd.

Planvorming & gebiedsontwikkeling

In overleg met alle betrokkenen wordt een gemeenschappelijk kader geboden op de gewenste ontwikkeling in het werkingsgebied van het schap, aansluitend op de ambitie van het bestuur, de vraag van de recreant (leefstijlen) en het aanbod (positionering van het specifieke gebied). Tevens worden alle voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden gedaan die noodzakelijk zijn om (een deel) van het gebied te (her)ontwikkelen conform de ambitie van het bestuur. Hiermee wordt samen met de omgeving van het schap ingespeeld op actuele trends en ontwikkelingen. De werkzaamheden zijn geïntegreerd in het Programma De Rote Verdient het. De uren die zijn gemaakt voor het programmamanagement en de programmacommunicatie zijn via de reguliere dienstverlening gefinancierd.

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Planvorming & gebiedsontwikkeling	Lasten	228.400	228.600	228.600	228.600	-
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(228.400)	(228.600)	(228.600)	(228.600)	-

Toelichting:

De lasten op dit product bestaan volledig uit de lasten dienstverlening Staatsbosbeheer.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2017	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Realisatie t/m 2018	Restant krediet	% lasten t.o.v. totaal krediet
Krediet A16 Rotterdam; vh Ontwikkeling snelweg A13-A16 LBB	2018	583.138	545.792	34.000	43.355	589.147	-0	101%
- Dekking uit Investeringsreserve		410.000	372.654	34.000	37.346	410.000	-0	
- Dekking bijdragen derden		173.138	173.138	0	0	173.138	0	
- Dekking uit Exploitatie				0	6.009	6.009	-6.009	
Kwaliteitsimpuls LBB	2018	200.000	6.821	118.000	107.711	114.532	85.468	57%
- Dekking uit Reserve Herinrichting Gebied rond A16		200.000	6.821	118.000	107.711	114.532	85.468	
Engeneering Watercompensatie A16 RWS	2018	0	95.827	71.841	72.895	168.722	-168.722	
- Dekking bijdragen derden			89.551	71.841	79.171	168.722	-168.722	
- Dekking uit Exploitatie		0	6.276	0	-6.276	0	0	
Aanleg Watercompensatie A16 RWS	2018	0	0	71.841	76.025	76.025	-76.025	
- Dekking bijdragen derden			0	71.841	76.025	76.025	-76.025	
- Dekking uit Exploitatie		0	0			0	0	
Inrichting Evenemententerrein Lansingerveld	2018	350.000	28.111	0	0	28.111	321.889	8%
- Dekking uit Investeringsreserve		350.000	28.111	0	0	28.111	321.889	
Verkenning Hoge Berge Bos	2018	100.000	1.710	0	0	1.710	98.290	2%
- Dekking uit Investeringsreserve		100.000	1.710	0	0	1.710	98.290	
Vaernetwerk Rotte	2018	257.620	192.958	1.000	5.705	198.663	58.957	77%
- Dekking uit Investeringsreserve		128.810	96.479	1.000	5.705	102.184	26.626	
- Dekking bijdragen derden		128.810	96.479	0		96.479	32.331	
Project Herontwikkeling 9ha. Eendragtspolder	2019	1.941.357	819.871	720.595	681.084	1.500.955	440.402	77%
- Dekking uit Investeringsreserve		1.941.357	819.871	720.595	681.084	1.500.955	440.402	
DRV't restant krediet	2018	22.929	0	0	0	0	22.929	0%
- Dekking uit Investeringsreserve		22.929		0			22.929	
Project Ontwikkellocaties RM	2018	120.890	80.526	40.364	40.364	120.890	0	100%
- Dekking uit Investeringsreserve		120.890	80.526	40.364	40.364	120.890	0	
Verlengde Molengangenpad	2019	282.000	3.733	33.150	13.919	17.652	264.348	6%
- Dekking uit Investeringsreserve		282.000	3.733	33.150	13.919	17.652	264.348	
Projectplan Marketing en Programma Rotte	2019	219.800	157.745	62.055	60.885	218.630	1.170	99%
- Dekking uit Investeringsreserve		209.800	157.745	52.055	50.885	208.630	1.170	
- Dekking bijdragen derden		10.000		10.000	10.000	10.000	0	
Fase 2 Vaernetwerk	2019	450.000	128	60.000	18.211	18.339	431.661	4%
- Dekking uit Investeringsreserve		300.000	128	60.000	18.211	18.339	281.661	
- Dekking bijdragen derden		150.000		0		0	150.000	
Bewegwijzer Rottemeren	2019	200.000	191	50.000	50.093	50.284	149.716	25%
- Dekking uit Investeringsreserve		100.000	191	50.000	25.047	25.238	74.763	
- Dekking bijdragen derden		100.000	0	0	25.047	25.047	74.954	
2e ring Fietspad kooilaan	2019	600.000	340	32.800	18.350	18.690	581.310	3%
- Dekking uit Investeringsreserve		300.000	170	32.800	18.350	18.520	281.480	
- Dekking bijdragen derden		300.000	170	0		170	299.830	
Monitoring Eendragtspolder	2018	378.940	138.538	17.650	15.650	154.188	224.752	41%
- Dekking uit Investeringsreserve		378.940	133.538	17.650	15.650	149.188	229.752	
- Dekking bijdragen derden		0	5.000	0		5.000	-5.000	
Bleiswijkse Fles	2018	84.000	128	0	0	128	83.872	0%
- Dekking uit Investeringsreserve		84.000	128	0	0	128	83.872	
Bijdragen plankosten commerciële voorzieningen	2018	40.000	0	0	0	0	40.000	0%
- Dekking uit Investeringsreserve		40.000	0	0	0	0	40.000	
Westelijke oeverversterking roeibaan	2018	397.402	0	397.402	397.402	397.402	0	100%
- Dekking uit Algemene reserve		397.402		397.402	397.402	397.402	0	
Kwaliteitsimpuls Biodiversiteit	2018	250.000	55.610	22.000	27.692	83.302	166.698	33%
- Dekking uit Reserve Biodiversiteit		50.000	0	0		0	50.000	
- Dekking bijdragen derden		200.000	55.610	22.000	27.692	83.302	116.698	
Uitv. pgm marketingstrategie Rotte	2018	182.000	0	182.000	178.871	178.871	3.129	98%
- Dekking uit Investeringsreserve		167.000		167.000	163.871	163.871	3.129	
- Dekking bijdragen derden		15.000		15.000	15.000	15.000	0	
Project ontwikkellocaties- plan van aanpak fase II	2019	197.000	0	10.661	5.749	5.749	191.251	3%
- Dekking uit Algemene reserve		197.000	0	10.661	5.749	5.749	191.251	
Visie gebied Rottemeren	2019	150.000	0	3.000	0	0	150.000	0%
- Dekking uit Investeringsreserve		150.000	0	3.000	0	0	150.000	
Samenwerkingsovereenkomst "De binnenstedelijke	2022	3.000.000	0	3.000.000	0	0	3.000.000	0%
- Dekking uit Reserve Rivieroevers		3.000.000	0	3.000.000	0	0	3.000.000	
Verkeerskundig onderzoek Rottemeren	2019	150.000	0	0	0	0	150.000	0%
- Dekking uit Algemene reserve		150.000	0	0	0	0	150.000	
Marketing Ook dit is de Rotte	2019	300.000	0	0	0	0	300.000	0%
- Dekking uit Algemene reserve		300.000	0	0	0	0	300.000	
Totaal programma 2		10.457.076	2.128.029	4.928.359	1.813.961	3.941.990	6.515.086	
- Dekking uit Algemene reserve		1.044.402	0	408.063	403.151	403.151	641.251	
- Dekking uit Investeringsreserve		5.085.726	1.694.984	1.211.614	1.070.432	2.765.416	2.320.310	
- Dekking uit Reserve Herinrichting Gebied rond A16		200.000	6.821	118.000	107.711	114.532	85.468	
- Dekking uit Reserve Biodiversiteit		50.000	0	0	0	0	50.000	
- Dekking uit Reserve Rivieroevers		3.000.000	0	3.000.000	0	0	3.000.000	
- Dekking bijdragen derden		1.076.948	419.948	190.682	232.935	652.883	424.065	
- Dekking uit Exploitatie		0	6.276	0	-267	6.009	-6.009	

Toelichting

A16 Rotterdam

Het Dagelijks Bestuur heeft op 9 april 2018 ingestemd met het met Rijkswaterstaat overeengekomen afsprakenpakket en de bijbehorende vergoedingen voor grondverwerving, schadeloosstelling en inrichting. Daarnaast is overeenstemming bereikt over de vergoeding van de toekomstige beheerkosten van het recreatief in te richten gebied van Rijkswaterstaat. De afspraken zijn vastgelegd in de Uitvoeringsovereenkomst, de Bilaterale Overeenkomst, de Koopovereenkomst en de Overeenkomst Erfdienstbaarheid. Deze vier overeenkomsten zijn op 14 juni 2018 getekend door de bestuurlijk portefeuillehouder, wethouder Heuvelink. Nu de overeenkomsten gereed gekomen zijn wordt het krediet per 31-12-2018 afgesloten.

Kwaliteitsimpuls LBB

Het recreatieschap wil de directe inpassing van de A16 aangrijpen om te komen tot een zo optimaal mogelijke herinrichting van het gehele Lage Bergse Bos. Deze toekomstbestendige herinrichting bevat daarmee ook – bovenwettelijke - maatregelen die niet op Rijkswaterstaat kunnen worden verhaald. Uitgaande van bekostiging van de wettelijk inpassingskosten door Rijkswaterstaat heeft het Algemeen Bestuur in de vergadering van 2 november 2016 ingestemd met een bestemmingsreserve van maximaal € 2,5 miljoen voor de financiering van de bovenwettelijke maatregelen voor dit gebied.

Begin 2017 heeft het Algemeen Bestuur besloten een krediet te vormen van € 50.000 vanuit deze bestemmingsreserve dat ingezet wordt voor de ontwikkeling van een visie voor het Lage Bergse Bos, een uitvoeringsagenda en een investeringsagenda. Dit krediet is op 9 april 2018 met € 100.000 verhoogd en op 9 juli 2018 met € 50.000 verhoogd waarmee een totaal krediet van € 200.000 beschikbaar is. Inmiddels is externe expertise ingehuurd en in nauwe samenwerking met de gemeenten Lansingerland en Rotterdam gestart met het ontwerp- en participatieproces.

De planning is dat begin 2019 een voorlopig ontwerp van het totale Lage Bergse Bos gereed is. Dit wordt in 2019 uitgewerkt naar een definitief ontwerp en een uitvoeringsprogramma.

Watercompensatie A16 RWS

De lasten van dit krediet worden integraal verrekend met Rijkswaterstaat. De aanbidding aan Rijkswaterstaat voor het complete projectmanagement en uitvoering van het project is gereed. De planning is dat het aanbestede werk in het eerste kwartaal 2019 wordt opgeleverd. Voor één van de locaties waar watercompensatie plaatsvindt loopt nog een participatietraject met de omwonenden. Dit heeft ertoe geleid dat deze locatie een stukje kleiner wordt. Als gevolg hiervan wordt nog gezocht naar een nieuwe locatie waar deze oppervlakte gecompenseerd kan worden.

Inrichting Evenemententerrein Lansingerveld

De gemeente Lansingerland heeft een evenementenvisie opgesteld waarin een groei van het aantal grootschaligere evenementen mogelijk wordt gemaakt. Voor het evenemententerrein Lansingerveld in het Hoge Bergse Bos zal in samenspraak met de gemeente in 2019 worden bezien welke investeringen nodig zijn om deze groei mogelijk te maken.

Verkenning HBB

Met de verkenning Hoge Bergse Bos wordt gezocht naar een mogelijke samenwerking tussen schap en een ondernemer naar het deels in beheer geven van het Hoge Bergse Bos aan die ondernemer. De voortgang wordt voor een groot deel bepaald door de planvorming door de ondernemer. Er is tot op heden geen concreet plan ontvangen. Het krediet wordt verlengd tot 31-12-2019

Vaarnetwerk Rotte

Het vaarnetwerk de Rotte bestaat uit een knooppuntennetwerk voor de kleine watersport. Het vaarnetwerk is in het voorjaar en zomer van 2017 aangelegd en opgeleverd. De subsidiebeschikking is ontvangen, het project is hiermee afgerond en het krediet kan worden afgesloten.

Project Herontwikkeling 9ha. Eendragtspolder

Het project is afgerond en opgeleverd. De aannemer heeft nog 3 jaar zorgplicht voor de beplanting.

Project ontwikkellocaties Rottemeren

Dit krediet betreft de eerste fase van het project ontwikkellocaties dat inmiddels afgerond is. Het krediet wordt per 31-12-2018 afgesloten

Verlengde Molengangenpad

In het afgelopen jaar zijn twee voorkeurstrace's (westelijke en oostelijke variant) nader beschouwd. Dit heeft tot geleid dat het Dagelijks Bestuur op 19 november 2018 heeft besloten te kiezen voor het zgn. 'oostelijke tracé'. Op basis van dit besluit wordt de planvorming voor het 'oostelijke tracé' verder opgepakt.

Marketing en Programmering Rotte

Na oplevering van de marketingstrategie voor de Rotte in 2017 zijn uit dit krediet diverse quick-wins gerealiseerd ten behoeve van de implementatie van "Ook dit is de Rotte. In 2018 was dit de ontwikkeling en lancering van de website www.ookditisderotte.nl. Wat betreft de programmering zijn o.a. de Rotte-nazomeravonden, de Rottecafe's, activiteiten van De stad uit en de Beach-bios aan de Zevenhuizerplas financieel ondersteund. Hiermee is deze fase van dit project afgerond en zal het krediet per 31-12-2018 worden afgesloten.

Voor de uitvoeringsfase 2018 heeft het recreatieschap het krediet "Uitvoering pgm marketingstrategie Rotte" beschikbaar gesteld.

2e fase vaarnetwerk

De 2e fase vaarnetwerk is in voorbereiding, concrete maatregelen zullen in 2019 bepaald worden. In 2018 zijn de volgende activiteiten gekoppeld aan dit project en in beschouwing genomen:

- In vervolg op de realisatie van het vaarnetwerk Rotte is in overleg met de gemeente Rotterdam onderzoek gedaan naar mogelijkheden van de verbinding tussen Rotte en

Schie, via de Rotterdamse Schie. Er blijft afstemming met de gemeente Rotterdam en het programma Rivieroevers.

- Met de gemeente Zuidplas zijn de mogelijkheden verkend voor betere bevaarbaarheid, aanlegmogelijkheden en burg- en sluisbediening op het traject Rotte en Hollandse IJssel via de Ringvaart in afstemming met het Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard. De gemeente Zuidplas koppelt dit graag aan gebiedsontwikkeling langs dit traject.
- Er is inbreng geleverd voor de visie en het uitvoeringsprogramma Groen Blauwe Leefomgeving van de Provincie Zuid-Holland, met behulp van de samenwerkingskaart Waterrecreatie.
- Naar aanleiding van een petitie van een aantal bewonersgroepen rond de Rotte, die overlast ervaren van (met name) motorboten en het schap oproepen om verduurzaming te stimuleren, zal in 2019 bezien worden of binnen het kader van dit project een communicatietraject gestart kan worden.

Bewegwijzeringsstelsel van de Rotte(meren)

Het doel van het project bewegwijzering is de uitstraling van het gebied te verbeteren, de voorzieningen goed vindbaar te maken en de oriëntatie in het gebied te verbeteren. Op basis van deze scope is in het najaar 2019 een beeldtaal ontwikkeld en schetsontwerp gemaakt van de bewegwijzering. Dit ontwerp is uitwerkt tot een concept-Voorlopig Ontwerp. Dit is in december 2018 gepresenteerd aan de gemeenten en de ondernemersafvaardiging en in het Rottecafé. De systematiek van bewegwijzering is uitgewerkt en vertaald naar de verschillende deelgebieden. Het voorlopig ontwerp wordt naar verwachting in het voorjaar van 2019 vastgesteld. De uitvoering is gepland in 2019.

2e ring Fietspad kooilaan

De benodigde onderzoeken ten behoeve van de planuitwerking zijn uitgevoerd. Op basis van deze onderzoeken is een globaal tracé verkend, dat vooralsnog haalbaar wordt geacht. Er heeft een eerste overleg plaatsgehad met stakeholders om hen te informeren over het voorgenomen project. Er wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij het project Watercompensatie. Waar mogelijk worden werkzaamheden gecombineerd.

Monitoring Eendragtspolder

De resultaten uit de monitoring 2018 zijn positief, de afgesproken doeltypes zijn inmiddels voor 90% bereikt.

Bleiswijkse Fles

Dit krediet was bedoeld om de veilinggebouwen langs de Bleiswijkse Fles visueel af te schermen van het gebied, zodat deze ook vanaf de Rottekade minder prominent aanwezig zijn. Beoogd werd in samenwerking met de eigenaren van de veilingcomplexen tot afspraken te komen over nieuwe afschermende beplanting op hun terreinen met respectering van het molenbiotoop.

In 2016 is besloten de inzet van het krediet Bleiswijkse Fles te heroverwegen en de eventuele aanleg van de warmteleiding hierbij te betrekken (zie Programma 2: Krediet Warmteleiding Rotterdam-Leiden). Aangezien er echter geen aanleiding is om schapsmiddelen voor dit doel in te zetten wordt het krediet per 31-12-2018 afgesloten.

Bijdragen plankosten commerciële voorzieningen

Er zijn momenteel geen vorderingen te melden over de ontwikkeling van een kanocentrum in het HBB. De initiatiefnemer heeft als gevolg van een brand bij het buitensportcentrum en de

overname van de Skiberg zijn aandacht alleen op die zaken kunnen richten. Het krediet wordt verlengd tot 31-12-2019.

Westelijke oeeverversterking roeibaan

Het Algemeen Bestuur heeft in 2016 een krediet beschikbaar gesteld voor een betere bescherming van de oostelijke oever van de roeibaan in de Eendragtspolder. In het voorjaar 2017 is deze oever met ENKA matten versterkt. De aanbesteding viel gunstig uit waardoor er een bedrag van bijna € 400.000 resteerde. Het Algemeen Bestuur heeft op 26 juni 2017 besloten het resterende budget te gebruiken voor versteviging van de westelijke oever waarin ook gaten zitten door uitspoeling. De werkzaamheden zijn in november-december 2018 uitgevoerd, in verband met de financiële afwikkeling wordt het krediet verlengd tot 31-12-2019

Kwaliteitsimpuls Biodiversiteit

In 2018 zijn diverse onderdelen van het project gerealiseerd. Op 19 april zijn de twee laatste visdifeilandjes geopend in de Eendragtspolder. Op 9 juli is een slechtvalkennestkast in een hoogspanningsmast geïnstalleerd. Er is een bouwvergunning verkregen voor een oeverwaluwand op een van de eilanden aan de noordoever van de Zevenhuizerplas. Deze zal na de jaarwisseling worden gebouwd. De bouw wordt gesponsord door de aannemer.

In het najaar zijn opnieuw stinzenbollen geplant, dit keer door scholieren van de Melachtonschool.

In het kader van de publiciteit zijn natuurkalenders voor 2018 en 2019 geproduceerd.

In mei is in een jaarrapportage verantwoording afgelegd aan de provincie in het kader van de subsidie.

Uitvoering pgm marketingstrategie Rotte

Uit dit krediet is in het eerste kwartaal van 2018 een marketing coördinator en de inzet van een social media bureau gefinancierd, dit om meteen vanaf het begin van het jaar van start te kunnen gaan met de lancering van "Ook dit is de Rotte". Daarna is de uitvoering van de marketingstrategie 'overgedragen' aan de Ondernemervereniging Rottemeren. Zij hebben twee maal een subsidie ontvangen van het recreatieschap, gefinancierd uit dit krediet, om de marketingplannen uit te voeren. Deze plannen zijn conform de afspraak in de samenwerkingsovereenkomst akkoord bevonden door de begeleidingsgroep. Gemeente Rotterdam draagt in 2018 € 15.000 bij aan de uitvoering van het marketingplan (dit bedrag is aan het krediet toegevoegd).

Ontwikkellocaties - plan van aanpak fase II

Het Dagelijks Bestuur heeft op 19 november 2018 een besluit genomen over de aanpak voor een drietal ontwikkellocaties. Het betreft de locaties Zuideinde 14, Noordrand Zevenhuizerplas en Bleiswijkse Zoom. Besloten is om de ontwikkeling van de Noordrand Zevenhuizerplas te koppelen aan de uitwerking van het Recreatiekader. Voor de overige twee locaties wordt een voorstel voor marktbenadering worden uitgewerkt.

Het recreatieschap heeft deelgenomen aan de door de gemeente Zuidplas ingestelde Klankbordgroep Ontwikkeling 36 Ruimte voor Ruimte woningen aan de Middelweg. Eind 2018 is de bestemmingsplanprocedure voor dit plan gestart,

Visie gebied Rottemeren

In vervolg op het Kader recreatieschap Rottemeren (zie paragraaf 3.4) wordt in 2019 een Ontwikkelingsplan en uitvoeringsprogramma voor het recreatiegebied Rottemeren gemaakt. Het schap zal hiervoor een interactief proces opzetten, om stakeholders hierbij intensief te betrekken. Eind 2018 is gestart met de voorbereidingen.

Samenwerkingsovereenkomst 'De binnenstedelijke Rotte'

In de vergadering van Algemeen Bestuur van 9 juli 2018 is de Samenwerkingsovereenkomst 'De binnenstedelijke Rotte' vastgesteld. Op 11 juli 2018 hebben het recreatieschap en de gemeente Rotterdam deze overeenkomst getekend. In de overeenkomst zijn afspraken vastgelegd over de wederzijdse inspanningen om de aantrekkingskracht van de Rotte en de recreatiemogelijkheden op en langs de Rotte te versterken. Verder wordt hiermee de € 3 mln. overgedragen aan gemeente Rotterdam.

Mutaties in reserves

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Algemene reserve tbv dekking kredieten	256.611	0	408.063	403.151	4.912
Investeringsreserve tbv dekking kredieten	914.536	347.416	1.211.614	1.070.432	141.182
Reserve Herinrichting Gebied rond A16	6.821	0	118.000	107.711	10.289
Reserve Rivieroevers		0	3.000.000	0	3.000.000
Totaal	1.177.968	347.416	4.737.677	1.581.294	3.156.383

De specificatie van de onttrekkingen uit reserves is in het hiervoor getoonde kredietoverzicht opgenomen. Door lagere lasten in 2018 zijn de werkelijke onttrekkingen in 2018 voor de kredieten in programma 2 lager dan begroot.

Er zijn in 2018 geen toevoegingen aan de reserves gedaan c.q. begroot.

3.3 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten					
Deelnemersbijdrage	-	-	-	-	-
Overige structurele lasten	-	17.000	17.000	8.987	8.013 V
Totaal lasten	-	17.000	17.000	8.987	8.013 V
Baten					
Deelnemersbijdrage	3.751.645	3.756.146	3.756.146	3.756.146	-
Overige structurele baten	-	105.000	105.000	158.013	53.013 V
Totaal baten	3.751.645	3.861.146	3.861.146	3.914.159	53.013 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	3.751.645	3.844.146	3.844.146	3.905.172	61.026 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	-	-	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	3.751.645	3.844.146	3.844.146	3.905.172	61.026 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	184.157	517.937	522.608	524.378	1.770 N
Onttrekking reserves	209.170	640.034	517.937	517.937	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	25.013	122.097	(4.671)	(6.441)	1.770 N
Gerealiseerd resultaat	3.776.658	3.966.243	3.839.475	3.898.731	59.256 V

Toelichting

Lasten

Het voordelige resultaat ten opzichte van de begroting betreft het budget voor onvoorzien, dat niet is aangewend € 7.000 en minder treasury kosten € 1.000.

De reserve mutaties zijn conform begroting. Zie ook onderstaande tabellen mutaties reserves.

Baten

De baten betreffen de ontvangen 5.25% rente op de uitstaande gelden bij de RBS € 105.000 en € 53.000 “overlooptrente” i.v.m. het aflossen van deze lening door RBS. Deze rente was niet begroot.

Deelnemersbijdragen

Verdeling deelnemersbijdrage	Aandeel in nadelig exploitatiesaldo	Percentage
Gemeente Rotterdam (incl PZH deel 16%)	3.418.093	91%
Gemeente Lansingerland	187.807	5%
Gemeente Zuidplas	150.246	4%
TOTAAL	3.756.146	100%

De deelnemersbijdrage is conform de begroting 2018.

Mutaties in reserves

Toevoegingen aan reserves	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Afschrijvingsreserve		517.937	517.937	518.840	-903
Algemene reserve, exploitatieresultaat	184.157		4.671	4.671	0
Investeringsreserve				867	-867
Totaal	184.157	517.937	522.608	524.378	-1.770

De toevoeging betreft de overheveling vanuit de investeringsreserve naar de afschrijvingsreserve. Dit om de toekomstige afschrijvingslasten van de geactiveerde maatschappelijk nut investeringen te kunnen opvangen.

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Investeringsreserve t.b.v. vorming Afschrijvingsreserve		517.937	517.937	517.937	0
Algemene reserve, exploitatieresultaat	209.170	122.097			0
Totaal	209.170	640.034	517.937	517.937	0

De onttrekkingen zijn conform de begroting 2018 en betreft de overheveling vanuit de investeringsreserve naar de afschrijvingsreserve.

3.4 Overhead

Wat hebben we bereikt?

Kwalitatief bestuurlijke en juridische advisering aan het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, over ten minste de volgende aandachtsgebieden:

- lopende zaken, beleid, ontwikkelingen en toekomst van het schap;
- nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving die van invloed zijn op het schap;
- financieel beleid, begroting en verantwoording.

Daarbij is rekening gehouden met wat er speelt op de betreffende beleidsvelden en met het netwerk binnen en buiten het schap. Dit netwerk bestaat uit schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat, natuur- en milieuorganisaties en andere stakeholders in het schapsgebied.

Daarnaast zijn alle bestuursvergaderingen voorbereid, inclusief verslaglegging van bestuursvergaderingen en het zorgdragen voor het uitvoeren van de actiepunten.

Wat hebben we daarvoor gedaan en wat heeft het gekost?

De ondersteuning van het Dagelijks en het Algemeen Bestuur heeft plaats gevonden door het leveren van de volgende producten:

1. Bestuursproducten;
2. Juridische ondersteuning en advisering;
3. Financiën.

Ad.1 Bestuursproducten

De bestuursproducten omvatten:

- het voorbereiden en plannen van bestuursvergaderingen;
- het verslagleggen van bestuursvergaderingen en het (laten) uitvoeren wat afgesproken is;
- het signaleren van knelpunten in de uitvoering en het aandragen van oplossingen;
- het fungeren als eerste aanspreekpunt voor schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat en stakeholders voor alle zaken/ projecten die in schapsverband spelen;
- het vertegenwoordigen van de schapsbesturen in ambtelijke en bestuurlijke netwerken en gremia van de deelnemers;
- de eindtoets op bestuursvoorstellen.

Op 1 januari 2018 is de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling in werking getreden. Hiermee is de regeling omgezet van een gemengde regeling (waaraan raden en colleges deelnemen) naar een collegeregeling (waaraan uitsluitend colleges deelnemen). De gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling voorziet in de instelling van een vaste adviescommissie *‘voor de periodieke afstemming op het gebied van de beleidsterreinen van de taken en de kaderstelling’*. Het Algemeen Bestuur heeft op 10 december 2018 deze Vaste Ambtelijke Adviescommissie (VAAC Rottemeren) ingesteld.

De dienstverlening aan het recreatieschap wordt sinds 1 januari 2017 verricht door Staatsbosbeheer op basis van de eind 2016 vastgestelde samenwerkingsovereenkomst tussen het schap, Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer. Het Dagelijks Bestuur heeft op 9 april 2018 uitgesproken deze samenwerking te willen continueren. Dit heeft ertoe geleid dat het recreatieschap en Staatsbosbeheer op 10 december 2018 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de periode 2019 t/m 2023 hebben ondertekend.

Bestuursvergaderingen

In 2018 heeft het Dagelijks Bestuur drie maal en het Algemeen Bestuur vier maal vergaderd.

Samenstelling bestuur

Als gevolg van wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling hebben de deelnemende gemeenten nieuwe benoemingsbesluiten genomen en heeft het Algemeen Bestuur op 17 januari 2018 de leden van het Dagelijks Bestuur benoemd. De samenstelling van het Algemeen en het Dagelijks Bestuur was vanaf dat moment als volgt:

- Rotterdam: de heren B.J Eerdmans (tevens voorzitter) en A.L.H. Visser;
- Lansingerland: de heren J. Heuvelink (tevens DB-lid) en S. Fortuyn;
- Zuidplas: de heren R. van Woudenberg (tevens DB-lid) en D.A. den Haas.

Naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen op 21 maart 2018 hebben de deelnemende gemeenten opnieuw besluiten genomen over benoeming van de leden van het Algemeen Bestuur. Op 9 juli 2018 heeft het Algemeen Bestuur de leden van het Dagelijks Bestuur benoemd. De bestuurssamenstelling is sindsdien als volgt:

- Rotterdam: de heren B. Wijbenga (tevens voorzitter) en S. de Langen;
- Lansingerland: de heer S. Fortuyn (tevens DB-lid) en mevrouw K. Arends;
- Zuidplas: de heren D.A. den Haas (tevens DB-lid) en J. Hordijk.

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Bestuursproducten	Lasten	111.838	113.700	113.700	101.389	12.311 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(111.838)	(113.700)	(113.700)	(101.389)	12.311 V

Toelichting

De lasten op het product bestuursproducten bestaan voor € 99.500 uit de vaste lasten door Staatsbosbeheer geleverde dienstverlening 2018. Het voordelige verschil van € 12.300 wordt veroorzaakt door lagere kosten voor vergaderkosten, abonnementen etc.

Ad.2 Juridische ondersteuning en advisering

Dit product heeft betrekking op de (algemene) juridische advisering op het gebied van publiek- en privaatrecht en het implementeren, toepassen en evalueren van wet- en regelgeving relevant voor de Gemeenschappelijke Regeling (Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) en Algemene wet bestuursrecht (Awb)). Ook het behandelen van bezwaar- en beroepzaken en zaken op grond van de Wob (Wet openbaarheid van bestuur) en Wet Bibob (Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) behoren tot de juridische ondersteuning en advisering.

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Juridische ondersteuning en advisering	Lasten	24.910	15.300	15.300	14.454	846 V
	Baten	-	-	-	-	-
Saldo		(24.910)	(15.300)	(15.300)	(14.454)	846 V

Toelichting

-

Ad.3 Financiën

In het kader van de financiële ondersteuning zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

- verzorgen van de financiële administratie van de Gemeenschappelijke Regeling: tijdige en systematische vastlegging van baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen;
- incasseren van gelden als gevolg van verkoop, heffing en/of in privaatrechtelijke overeenkomsten overeengekomen vergoedingen;
- uitvoeren van de interne controle gericht op getrouwheid en rechtmatigheid op financieel gebied, waarbij de nadruk ligt op 'inkoop en aanbestedingen', het betalingsverkeer en de volledigheid van huur- en erfpachtopbrengsten;
- toetsen van bestuursvoorstellen op incidentele en/of structurele financiële consequenties;
- het voeren van periodieke budgetgesprekken met budgethouders en projectleiders;
- opstellen van de planning & control producten, zoals begroting, Najaarsrapportage en jaarstukken;
- werkzaamheden in het kader van de vennootschapsbelastingplicht;
- voorbereiden van de werkzaamheden van de accountant (interim controle, subsidie-controles, jaarrekeningcontrole)

Product		Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Financiën	Lasten	89.643	82.100	83.832	84.251	419 N
	Baten	110.000	-	-	-	-
Saldo		20.357	(82.100)	(83.832)	(84.251)	419 N

Toelichting

Baten

De baten uit de ontvangen 5.25% rente op de uitstaande gelden bij de RBS worden per 01-01-2018 verantwoord onder Algemene dekkingsmiddelen.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal	Realisatie	Begroting na	Rekening	Realisatie	Restant	% lasten t.o.v.
Onderzoek naar toekomstscenario's en Kader en visie	2018	175.000	133.904	41.096	39.803	173.707	1.293	99%
- Dekking uit Algemene Reserve		175.000	133.904	41.096	39.803	173.707	1.293	
Totaal overhead		175.000	133.904	41.096	39.803	173.707	1.293	
- Dekking uit Algemene Reserve		175.000	133.904	41.096	39.803	173.707	1.293	

Krediet Onderzoek naar toekomstscenario's

Sinds 2016 is een ambtelijke werkgroep actief die bestaat uit ambtelijke adviseurs van deelnemende gemeenten. De werkgroep heeft de opdracht om te komen tot een nadere uitwerking van de governance van het samenwerkingsverband. Voor de ondersteuning van de ambtelijke werkgroep wordt externe expertise ingehuurd.

In 2018 is extern advies ingewonnen inzake de verdere uitwerking van de besluitvormingsstructuur van het recreatieschap (ambtelijke adviescommissie, mandatering etc.). Voorts heeft het Algemeen Bestuur op 9 april 2018 besloten om de projectkosten voor het ontwikkelen van het Kader recreatieschap Rottemeren te dekken uit dit krediet. Dit kader is opgesteld in de vorm van de notitie "Ruimte voor een blauwgroene toekomst". Het gebied zal zich verder gaan ontwikkelen tot een recreatief landschapspark dat inspeelt op de verwachtingen en wensen van deze tijd. In de notitie zijn de ambities en kaders van het schap gedefinieerd. Deze worden in 2019 in het vervolgtraject nader uitgewerkt in een ontwikkelingsplan en uitvoeringsprogramma.

De drie afzonderlijke gemeenteraden stellen de notitie “Ruimte voor een groenblauwe toekomst” vast als kaderstellend document. Deze vaststelling vindt plaats in maart 2019.

Het krediet wordt per 31-12-2018 gesloten.

Mutaties in reserves

Onttrekkingen aan reserves	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Algemene reserve tbv dekking kredieten	27.141	0	41.096	39.803	1.293
Totaal	27.141	0	41.096	39.803	1.293

De onttrekking aan de Algemene Reserve betreft de dekking van de uitgaven op het krediet onderzoek naar toekomstscenario's.

4. Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen weerspiegelt de mate waarin het schap in staat is middelen vrij te maken om de risico's die zich in de praktijk voordoen op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd / ingekrompen moet worden.

Conform de nota weerstandsvermogen wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen. Voor de waardering van de toereikendheid van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd.

Ratio weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Risicoanalyse

Veranderingen in bestaande (eerder gemelde) risico's	Aard van het risico	Financiële omvang risico	Kans van optreden*	Impact (uitgaande van vier jaar)
1. Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen	Incidenteel/structureel	p.m.	Laag	p.m.
2. Koersrisico	vervallen			
3. Locatie asfaltfabriek	Incidenteel	€ 285.000	Laag	€ 57.000
4. Essentaksterfte	Incidenteel/structureel	€ 150.000	Laag	€ 30.000
5. Nazorg grondwaterverontreiniging stortplaats HBB	Incidenteel	€ 87.000	Laag	€ 17.400
6. Warmteleiding	vervallen			
7. Mogelijke procedure i.v.m. geannuleerd evenement	Incidenteel	p.m.	Laag	p.m.
Totaal		€ 522.000		€ 104.400

*De financiële impact wordt berekend door bij een hoog risico 80%, bij een gemiddeld risico 50% en bij een laag risico 20% van het bedrag van de financiële omvang te nemen.

Risico 1: Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Invoering Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Met ingang van 1 januari 2016 is de Vpb-plicht voor overheidslichamen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, ingevoerd. De vennootschapsbelastingrisico's zijn inmiddels in beeld gebracht. Daarbij is uitgegaan van de begroting 2015 en de realisatie 2016. Per activiteit of cluster van activiteiten is beoordeeld of met de uitvoering van de betreffende activiteit een onderneming in fiscaalrechtelijke zin wordt gedreven. Er is sprake van een fiscale onderneming indien aan elk van de volgende drie voorwaarden is voldaan:

1. Duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
2. Deelname aan het economisch verkeer;
3. Winstoogmerk en/of concurrentie.

Voor een aantal activiteiten, dat valt onder economisch beheer (huren en erfpacht) is waarschijnlijk geen sprake van een fiscale onderneming, omdat geen sprake is van deelname aan het economisch verkeer. Aan dit criterium is niet voldaan aangezien de activiteiten beperkt zijn tot 'normaal vermogensbeheer'. In dit geval kan worden gesteld dat sprake is van normaal vermogensbeheer, omdat er slechts beperkt arbeid wordt verricht en er geen causaal verband is tussen arbeid en rendement.

Voor de overige activiteiten is ook geen sprake van een fiscale onderneming omdat geen sprake is van structurele vermogensoverschotten of wordt het standpunt ingenomen dat een vrijstelling kan worden toegepast, zodat geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Aangezien het ingenomen standpunt van de Recreatieschappen (nog) niet is afgestemd met de Belastingdienst, blijft de vennootschapsbelasting een beperkt risico. Dit is echter niet te kwantificeren en wordt derhalve beschouwd als een PM-post.

Risico 2: Koersrisico

Het schap heeft nog voor een bedrag van ca. € 2 miljoen aan leningen uitstaan bij de Royal Bank of Scotland. De bank heeft gebruik gemaakt van de in het contract opgenomen voorwaarden om de leningen per 31-12-2018 te beëindigen. Het koersrisico is hiermee komen te vervallen.

Risico 3: Locatie asfaltfabriek

De saneringsplicht voor de locatie Asfaltfabriek is in 2007 afgelopen. Het recreatieschap beschouwt zich onschuldig eigenaar die niet voor de kosten (indicatie € 285.000) kan worden aangesproken. Zoals op 29 november 2007 aan het Algemeen Bestuur is medegedeeld heeft het Dagelijks Bestuur op basis van deze informatie op 20 september 2007 besloten niet tot sanering over te gaan. De locatie van de asfaltfabriek ligt in het tracé van de A16 Rotterdam en zal in dit kader worden gesaneerd door Rijkswaterstaat. De kosten worden door Rijkswaterstaat en de provincie Zuid-Holland gedragen. Het schap zal hier waarschijnlijk geen bijdrage in hoeven te doen. Om die reden wordt het risico laag ingeschat en is in de tabel 20% van € 285.000, zijnde € 57.000 opgenomen.

Risico 4: Essentaksterfte

Het recreatieschap heeft in 2017 besloten het areaal bos waarin Essen voorkomt in een fasering van zes jaar om te vormen. Als eerste is in 2018 het noordelijk deel van de Bleiswijkse Zoom aan de uitvoerd, in dit deelgebied zijn alle aangetaste essen weggehaald. Risicobomen in andere deelgebieden worden gemonitord. Waar nodig zijn deze inmiddels ook verwijderd. Aangezien de progressie van de aantasting door essentaksterfte vrij onvoorspelbaar is en er onzekerheden zijn in de marktcondities (beschikbaarheid aannemers, afzet hout) wordt het risico vooralsnog gehandhaafd.

Het risico voor het Recreatieschap wordt geraamd op 150.000, met een lage kans van optreden betekent dit een impact van € 30.000.

Risico 5: Nazorg grondwaterverontreiniging stortplaats Hoge Bergse Bos

Uit de eindinspectie van de stortplaats in het Hoge Bergse Bos is gebleken dat het beheerssysteem dat rondom de stortheuvels is aangelegd niet optimaal werkt. Er is een (klein) risico dat in de toekomst een verontreiniging in het grondwater in de omgeving wordt vastgesteld, waardoor bodemsaneringsmaatregelen noodzakelijk zijn. Met dit risico is in het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde nazorgplan geen rekening gehouden. Indien een dergelijke saneringsnoodzaak aanwezig is, dan is de provincie Zuid-Holland van mening dat het recreatieschap gedurende 10 jaar (tot 1 juli 2025) rekening moet houden met kosten op basis van de maatregelen en de mogelijke kosten die op € 87.000 worden geraamd wat bij een lage kans leidt tot een impact van € 17.400. Het recreatieschap kan zich vinden in deze benadering die goedkoper is dan het hernieuwd aanleggen van de drainage.

Risico 6: Warmteleiding

Het Warmtebedrijf Rotterdam heeft op 25 augustus 2016 een verzoek ingediend om toestemming te krijgen voor het aanleggen van de warmteleiding Rotterdam- Leiden door het Recreatiegebied Rottemeren. Inmiddels is duidelijk geworden dat de impact op het landschap in het Rottemereengebied gering is.

Er is in mei 2018 een opdracht verleend aan het schap voor de ambtelijke inspanning voor het begeleiden van het planproces, met een maximum van € 10.000,-. De gemaakte kosten zijn gedeclareerd tot en met eind 2017. In 2018 zijn nauwelijks kosten gemaakt. Deze worden in 2019 gedeclareerd. In 2019 zal deze opdracht verlenging behoeven met een ophoging van het opdrachtbedrag. Gepreken hierover zijn gaande.

Het risico wordt inmiddels als voldoende als voldoende beheersbaar beschouwd en komt te vervallen.

Risico 7: Mogelijke procedure ivm geannuleerd evenement

Onzeker is nog of het tot een procedure komt met de organisator van een geannuleerd evenement. Op initiatief van de organisator van het evenement heeft er een getuigenverhoor plaatsgevonden. Het is aan de initiatiefnemer om een procedure op te starten. Tot op heden is er nog geen reactie ontvangen van de organisator.

Ratio Weerstandsvermogen

Zoals hiervoor aangegeven wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen. Na verwerking van het saldo van deze jaarrekening 2018 en rekening houdend met de resterende claims bedraagt de Algemene Reserve € 4,2 mln.

De gekwantificeerde risico's bedragen ca. € 104.400. Daarmee is de ratio van het Weerstandsvermogen uitstekend te noemen.

Kengetallen BBV

In het BBV (=financiële regelgeving voor gemeenten, provincies, Gemeenschappelijke Regelingen) staat dat er in de jaarstukken enkele kengetallen moeten worden opgenomen.

De kengetallen staan in onderstaande tabel.

Kengetallen	Rekening 2018
netto schuldquote	-292%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-292%
solvabiliteitsratio	70%
structurele exploitatieruimte	0%

Deze kengetallen geven enig inzicht in de financiële positie en de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de organisatie.

De netto schuldquote geeft een beeld van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Bij de "netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen" worden ook de verstrekte leningen meegenomen. Een negatieve schuldquote geeft in feite aan dat er per saldo geen sprake is van een schuld.

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van het schap. Dit geeft inzicht in de mate waarin het schap in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan of de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit wordt in het kengetal als percentage van de totale baten uitgedrukt. Dit kengetal zegt in feite iets over het structurele jaarrekeningsaldo, d.w.z. zonder alle incidentele baten en lasten.

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Het goed onderhouden van de gebieden is een belangrijke taak voor het schap om duurzaam gebruik mogelijk te maken. Als basis voor het plannen van regulier- en groot onderhoud en vervangingsinvesteringen wordt het Terrein Beheer Model (TBM) gehanteerd. Dit model is gebaseerd op zogenaamde doeltypen (bijvoorbeeld speel- en ligweide, strand of bos) waarvoor een gestandaardiseerde inrichting met daarbij behorende onderhoudscycli en normkosten zijn bepaald. Het totaal aan oppervlaktes, stuks en lengte van de aanwezige doeltypes bepaalt met de cycli en de normkosten de geplande uitgaven voor meerjarig duurzaam onderhoud.

De geplande uitgaven van groot onderhoud fluctueren van jaar tot jaar. Dit kan een direct en groot effect hebben op het jaarresultaat en daarmee op de jaarlijkse deelnemersbijdrage. Om dit ongewenste effect zoveel mogelijk te voorkomen heeft het schap ervoor gekozen om een egalisatievoorziening groot onderhoud in te stellen. Jaarlijks wordt een vastgestelde dotatie ten

laste van de exploitatie gebracht en de werkelijke onderhoudslasten worden ten laste van de Voorziening verantwoord.

Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is. In 2015 heeft voor het laatst een herijking van TBM plaatsgevonden die tot een nieuwe dotatie heeft geleid. Over deze herijking en de consequenties bent u geïnformeerd via de Jaarstukken 2014 en de Najaarsnota 2015.

Jaarschijf 2017 uitgaven € 449.026 incl. p

Jaarschijf 2018 uitgaven € 688.511 incl. p

De werkelijke lasten 2018 van Groot Onderhoud zijn uiteindelijk € 1.137.537 waarbij de uitgaven Groot Onderhoud bij de Najaarsrapportage 2018 op € 1.856.880 miljoen waren begroot (incl. P). De werkelijke uitgaven zijn verantwoord op de Voorziening Groot Onderhoud. Het verschil tussen de prognose en de werkelijke situatie ad. € 720.000 is veroorzaakt door de volgende redenen:

1.	De beschikbare capaciteit is in 2018 ook ingezet is voor de afronding van een aantal projecten Groot Onderhoud dat doorgeschoven was uit 2017. Het betrof asfaltwerkzaamheden en het vervangen van infopanelen. Hiermee is het programma Groot Onderhoud 2017 tot afronding gekomen, met uitzondering van het uitvoeren van niet-urgent groot onderhoud aan bruggen en steigers/vlonders. Deze werkzaamheden worden in 2019 – gecombineerd met de jaarschijven 2018 en 2019 – uitgevoerd.	+ € 450.000
2.	Hetgeen onder 1. vermeld is heeft ertoe geleid dat de uitvoering van een aantal projecten Groot Onderhoud 2018 doorgeschoven moest worden naar 2019. Het betreft in hoofdzaak asfaltwerkzaamheden ad. € 510.000. Daarnaast zijn enkele kleinere projecten m.b.t. verhardingen, bruggen en gebouwen ad. totaal € 140.000 doorgeschoven	-/. € 790.000
3.	Het groot onderhoud dat voorzien was aan oeververdedigingen in het Lage Bergse Bos is in verband met de Kwaliteitsimpuls uitgesteld tot (vooralsnog) 2023 *)	-/. € 420.000
4.	Het planmatig bosbeheer en de aanpak van de essentaksterfte is conform het op 2 oktober 2017 door het Dagelijks Bestuur genomen besluit volledig verantwoord op de Voorziening Groot Onderhoud. Dit heeft geleid tot een overschrijding van € 140.000	+ € 170.000
5.	De uitvoering van de overige projecten Groot Onderhoud 2018 is gunstiger uitgevallen, met name door behaalde aanbestedingsvoordelen	-/. € 130.000

*) In de najaarsrapportage 2018 is het budget voor harde oevers reeds € 272.000 verlaagd met als verklaring dat het groot onderhoud aan oevers in het Lage Bergse Bos wordt uitgesteld totdat het ontwerp van de kwaliteitsimpuls beschikbaar is. Deze verklaring was niet juist. De doorgevoerde verlaging was het resultaat van verwerking van actuele inspectieresultaten die beschikbaar waren gekomen.

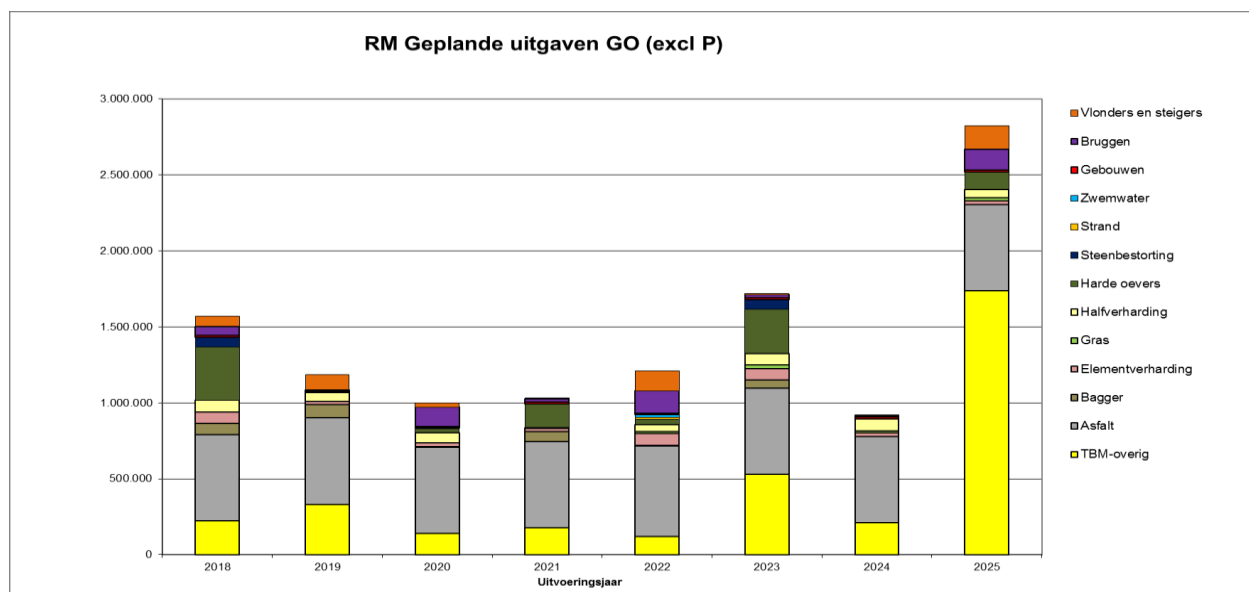
Onderstaande tabel laat het verwachte verloop van de voorziening Groot Onderhoud zien voor de komende jaren.

STAND VOORZIENING	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Stand voorziening per 1/1	3.424.828	3.942.191	2.913.027	3.349.832	3.742.957	3.920.485
Dotatie	1.654.900	1.654.900	1.654.900	1.654.900	1.654.900	1.654.900
Onttrekking	1.137.537	2.684.064	1.218.096	1.261.774	1.477.372	2.097.706
Stand voorziening per 31/12	3.942.191	2.913.027	3.349.832	3.742.957	3.920.485	3.477.679

Nb: De onttrekking 2018 is inclusief de vanuit 2017 doorgeschoven GO werken, de onttrekking 2019 is inclusief de vanuit 2018 doorgeschoven GO werken.

Het meerjarenonderhoudsplan is gerelateerd aan het Terrein Beheer Model en de daarin opgenomen doeltypes. Sommige doeltypes kennen fluctuaties in de uitgaven en vragen een planning met een meerjarenperspectief. Deze doeltypes zijn ondergebracht in specifieke categorieën, zoals baggeren of asfalt.

In onderstaand staafdiagram zijn de geplande uitgaven voor Groot Onderhoud (alleen de materiële lasten) op de verschillende categorieën weergegeven.

4.3 Financiering

Kasgeldlimiet

Tot het kasgeld behoren alle vlottende schulden < 1 jaar, de contante gelden in kas, de uitgaande gelden < 1 jaar en de tegoeden / schulden rekening-courant. Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar.

Bij dit schap wordt voldaan aan de kasgeldlimiet, aangezien er per saldo geen sprake is van een kortlopende schuld.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een limiet aan het renterisico over de lange termijn financiering. Het renterisico is het geldbedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteherziening en herfinanciering onderhevig is. Het renterisico mag maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende kalenderjaar bedragen. De renterisiconorm benadrukt het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en de renterisico's.

De renterisiconorm is voor dit schap niet van toepassing, aangezien er geen sprake is van opgenomen geldleningen.

Schatkistbankieren

Bij het schatkistbankieren wordt dagelijks het saldo bij een vastgesteld drempelbedrag overgeboekt op een bankrekening ten gunste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Omgekeerd kan het saldo ook worden aangevuld ten laste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Voor het schap zijn de benodigde overeenkomsten met het Rijk afgesloten. Zie verder het overzicht in de toelichting op de balans, onderdeel Schatkistbankieren.

4.4 Grondbeleid

Het Dagelijks Bestuur van het Recreatieschap Rottemeren heeft begin 2016 de nota grondbeleid vastgesteld, waarin de volgende uitgangspunten centraal staan. Grond is een middel en geen doel.

- Bij en met de inzet van grond wordt financiële optimalisatie nagestreefd.
- Met de inzet van grond wordt samenwerking met gebiedspartijen gezocht.
- Hoewel het schap zelf geen grond- of opstalexploitaties voert, heeft zij in haar aanpak een actieve houding. Hierbij stuurt zij – in samenwerking met de andere gebiedspartijen – actief op programmering, kostenbeheersing en opbrengstoptimalisatie.
- Het schap werkt innovatief en extern gericht, zoekt naar nieuwe verbanden en geeft waar mogelijk ruimte aan nieuwe technologieën en duurzame toepassingen.
- Het schap neemt in beginsel niet risicodragend deel in gebieds- en vastgoedontwikkelingen en niet zelf grond- of opstalexploitaties voert.
- Bij de inzet van grond en vastgoed werkt het schap transparant en marktconform.

Financieel

Naast het algemene uitgangspunt van financiële optimalisatie is de inzet vooral gericht geweest op het behoud van het huidige niveau van inkomsten in de schapsbegroting, zulks in relatie tot de met eigendom/erfpacht samenhangende kosten. Door het aanhoudende herstel van de economie zal de investeringsbereidheid bij ontwikkelende partijen toenemen, maar concrete investeringsvoorbeelden zijn nog niet voor handen.

Schapsspecifiek

In programma 2 is ingegaan op de specifieke grond- en vastgoedontwikkelingen en de daarbij geldende financiële prognoses, kansen en risico's.

Grondpositie per 31 december 2018:

In 2018 hebben vier mutaties plaatsgevonden in de grondpositie van het recreatieschap;

- 15.99.05 ha grond geleverd aan de Staat voor de aanleg van de A16;
- 0.09.00 ha grond gelegen aan de Hennipdreef in Zevenhuizen afgestoten/juridisch geleverd.
- 2.04.27 ha grond in erfpacht uitgegeven aan Manege Hillegersberg;
- 0.28.10 ha extra in erfpacht uitgegeven aan LakeHouse Rotterdam.

Voorts zijn in 2018 zijn diverse overhoeken/snippergroen verkocht. De juridische overdrachten en de kadastrale verwerkingen moeten nog plaatsvinden (verwerking in jaarrekening 2019).

Samenvattend na peildatum 1 november 2017 en in 2018:

- Verkoop 16.08.05 ha
- Uitgifte in erfpacht: 2.32.37 ha

Onderstaande tabel geeft zicht op de grondpositie van het schap en de mutaties die zich hierin hebben voorgedaan in 2017, uitgaande van peildatum kadastrale registratie 1 november 2017.

Oppervlakte:	31-12-2018	31-12-2017	Toelichting mutatie:
Eigendom	1.254 ha	1.270 ha	n.v.t.
Erfpacht	2 ha	1 ha	n.v.t.
Totaal	1.256 ha	1.271 ha	

Deze tabel betreft de grondpositie; in het onderdeel “gebiedsbeheer” van programma 2 wordt ingegaan op het beheerareel en eventuele mutaties hierin.

4.5 Bedrijfsvoering

Sinds 1 januari 2017 verricht Staatsbosbeheer de dienstverlening aan het recreatieschap op basis van de eind 2016 vastgestelde samenwerkingsovereenkomst tussen het schap, Provincie Zuid-Holland en Staatsbosbeheer. Het Dagelijks Bestuur heeft op 9 april 2018 uitgesproken deze samenwerking te willen continueren. Dit heeft ertoe geleid dat het recreatieschap en Staatsbosbeheer op 10 december 2018 een nieuwe samenwerkings-overeenkomst voor de periode 2019 t/m 2023 hebben ondertekend.

De personele component van de dienstverlening door Staatsbosbeheer blijkt uit de volgende tabel.

Productomschrijving	Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Ontwikkeling	Algemene dekkings-middelen	Overhead	Totaal
Gebiedsbeheer	658.200				658.200
Economisch beheer	91.400				91.400
Regelgeving & handhaving	480.600				480.600
Communicatie	12.000				12.000
Planvorming & gebiedsontwikkeling		228.600			228.600
Bestuursproducten				99.500	99.500
Juridische ondersteuning & advisering				12.100	12.100
Financiën				67.500	67.500
Subtotaal	1.242.200	228.600	0	179.100	1.649.900
Dienstverlening in uitgaven voorziening	242.601				242.601
Groot Onderhoud					
Dienstverlening inzake kredieten	595	323.767		4.811	329.173
Totaal	1.485.396	552.367	0	183.911	2.221.674

JAARREKENING 2018

5.1 Balans per 31 december 2018

ACTIVA	31 december 2018	31 december 2017
Vaste activa		
Materiële vaste activa	4.041.597	4.072.267
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	3.328.573	3.328.573
Investerings met economisch nut	713.024	743.694
Financiële vaste activa	2.000.000	2.000.000
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.000.000	2.000.000
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar	12.350.616	11.608.236
Vorderingen op openbare lichamen	77.725	365.628
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < dan 1 jaar	12.258.320	11.140.026
Overige vorderingen	14.571	102.582
Liquide middelen	4.738.255	4.638.081
Banksaldi	4.738.255	4.638.081
Overlopende activa	161.379	320.771
De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	-	243.706
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	161.379	77.065
Totaal	23.291.847	22.639.355

PASSIVA	31 december 2018	31 december 2017
Vaste passiva		
Eigen vermogen	16.300.718	17.242.221
Algemene reserve	4.669.407	5.040.894
Bestemmingsreserves	11.583.398	11.551.159
Gerealiseerde resultaat	47.913	650.168
Voorzieningen	4.296.853	3.803.647
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.942.191	3.424.828
Voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	354.662	378.819
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	1.000	500
Waarborgsommen	1.000	500
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	985.500	333.120
Overige schulden	985.500	333.120
Overlopende passiva	1.707.776	1.259.867
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	200.330	122.248
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	1.504.888	1.135.048
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	2.558	2.571 ⁴¹
Totaal	23.291.847	22.639.355

5.2 Overzicht van baten en lasten 2018

Programma	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten					
Programma Beheer, Onderhoud en Exploitatie	4.340.838	4.377.400	4.274.400	4.322.723	48.323 N
Programma Ontwikkelingen	228.400	228.600	228.600	228.600	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	17.000	17.000	8.987	8.013 V
Overhead	226.391	211.100	212.832	200.094	12.738 V
Totaal lasten	4.795.629	4.834.100	4.732.832	4.760.404	27.572 N
Baten					
Programma Beheer, Onderhoud en Exploitatie	744.515	717.357	742.857	1.518.792	775.935 V
Programma Ontwikkelingen	-	-	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	3.751.645	3.861.146	3.861.146	3.914.159	53.013 V
Overhead	110.000	-	-	-	-
Totaal baten	4.606.160	4.578.503	4.604.003	5.432.952	828.949 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	(189.469)	(255.597)	(128.829)	672.548	801.377 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	50.555	-	-	-	-
Diverse baten	673.001	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	622.446	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	1.692.917	347.416	4.969.455	1.854.361	3.115.094 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	442.973	-	190.682	240.310	49.628 V
Saldo kredieten	(1.249.943)	(347.416)	(4.778.773)	(1.614.052)	3.164.721 V
Totaal saldo van baten en lasten	(816.966)	(603.013)	(4.907.602)	(941.504)	3.966.098 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	184.157	517.937	522.608	1.283.138	760.530 N
Onttrekking reserves	1.651.291	1.120.950	5.430.210	2.272.555	3.157.655 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.467.134	603.013	4.907.602	989.417	3.918.185 N
Gerealiseerd resultaat	650.168	-	-	47.913	47.913 V

Het overzicht van lasten en baten is als volgt opgebouwd:

Reguliere lasten en baten bedrijfsvoering

Dit onderdeel betreft de exploitatielasten en –baten van de structurele activiteiten. Dit zijn de jaarlijks min of meer in dezelfde vorm terugkerende activiteiten. Op basis van deze informatie kunnen meerjarige trends en ontwikkelingen worden geschetst.

Diverse lasten en baten bedrijfsvoering

In tegenstelling tot de reguliere lasten en baten komen deze exploitatielasten en –baten slechts incidenteel voor door de aard hiervan en/of de oorzaak. Het gaat hierbij om o.a. de effecten van periodieke herzieningen van voorzieningen, de financiële consequenties van uitspraken op beroeps- en bezwaarschriften die niet voorzien kunnen worden en terugontvangen bedragen. Deze zaken, welke niet zijn begroot, worden separaat gepresenteerd om de vergelijkbaarheid over de jaren heen eenvoudiger te maken.

Kredieten

De kredieten hebben betrekking op uitgaven gerelateerd aan activiteiten die zorgen voor veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden, zoals investeringen met maatschappelijk nut in

---

de openbare ruimte. Deze uitgaven worden gedekt vanuit bijdragen derden (subsidies, bijdragen) en/of onttrekkingen aan de algemene of bestemmingsreserves.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Dit onderdeel omvat alle mutaties (stortingen en onttrekkingen) in de reserves.

5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften, die het Besluit begroting en verantwoording (BBV) daarvoor geeft. Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gepresenteerd in afgeronde bedragen van € 1.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De huidige waarderingsgrondslagen zijn voor 2016 gehandhaafd.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Baten en lasten worden verantwoord tot hun brutobedrag.

Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de daarop verrichte lineaire afschrijvingen. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. De afschrijvingen geschieden op basis van de verkrijgings- of aanschaffingsprijs en de geschatte economische levensduur.

De volgende richtlijnen zijn grotendeels gehanteerd voor de afschrijvingstermijnen:

- gronden en terreinen	geen afschrijving
- bedrijfsgebouwen	35 jaar
- grond- weg- en waterbouwkundige werken	35 jaar
- machines, apparaten en installaties	10 jaar
- overige materiële vaste activa	30 jaar

Het BBV onderscheidt de navolgende investeringen:

1. Investerings met economisch nut
2. Investerings met maatschappelijk nut in de openbare ruimte

---

Investerings met economisch nut

Investerings hebben een economisch nut wanneer ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Investerings met economisch nut boven € 25.000 worden geactiveerd.

Investerings met maatschappelijk nut in de openbare ruimte

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut moeten door gewijzigde regelgeving per 1 januari 2018 worden geactiveerd.

Indien investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd, vindt de afschrijving hiervan eveneens lineair plaats. In 2018 zijn er nog geen maatschappelijk nut investerings geactiveerd en afgeschreven.

Financiële vaste activa

De overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar

De vorderings worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen

De banksaldi worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa (nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen) worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Dit betreft de Algemene Reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerde resultaat.

Voorzieningen

De onderhoudsegalisatievoorzienings zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren grootonderhoud aan de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

De voorzienings van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer, de netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva

Deze posten worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

5.4 Toelichting op de balans

Vaste activa

Materiële vaste activa

☒ Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings	Extra afschrijvingen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2018
Gronden en Terreinen	3.328.573	0	0	0	0	0	3.328.573
	3.328.573	0	0	0	0	0	3.328.573

Van de gronden die in eigendom zijn van Natuur- en Recreatieschap Rottemeren, totaal 1256 hectaren, zijn enkele gronden uitgegeven in erfpacht, met name aan exploitanten. Dit leidt jaarlijks tot erfpachtopbrengsten. Met deze exploitanten zijn langdurige erfpachtcontracten afgesloten.

☒ Investerings met een economisch nut

Investerings met een economisch nut	Boekwaarde 1-1-2018	Investerings	Extra afschrijvingen	Afschrijvingen	Bijdrage van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2018
Bedrijfsgebouwen	743.694	0	0	30.670	0	0	713.024
	743.694	0	0	30.670	0	0	713.024

De afschrijvingen betreffen de afschrijving op de Sluiswachterswoning Rottekade 2 en de boerderij Zuideinde.

Financiële vaste activa

☒ Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van een jaar of langer

	2018	2017
Saldo 1 januari	2.000.000	2.000.000
Investerings		
Aflossingen		
Saldo 31 december	2.000.000	2.000.000

De uitzettingen betreffen beleggingen bij de Royal Bank of Scotland.

Per 31-12-2018 heeft de Royal bank of Scotland gebruik gemaakt van haar recht om de obligatielening te beëindigen. Dit is op 3 januari 2019 geëffectueerd.

Vlottende activa

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar

☒ Vorderingen op openbare lichamen

	2018	2017
Debiteuren	77.725	365.628
Totaal	77.725	365.628

☒ Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

	2018	2017
Uitzettingen in 's Rijks schatkist < 1 jaar	12.258.320	11.140.026
Totaal	12.258.320	11.140.026

Sinds 2014 is het schatkistbankieren van toepassing. Hieronder zijn de bedragen weergegeven die op kwartaalbasis in de schatkist zijn aangehouden en de drempel die van toepassing was. De drempel is in 2017 overschreden.

Benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)				
	Verslagjaar			
Drempelbedrag	250			
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	4.664	4.664	4.759	4.744
Ruimte onder het drempelbedrag				
Overschrijding van het drempelbedrag	4.414	4.414	4.509	4.494

☒ Overige vorderingen

	2018	2017
Debiteuren	111.776	219.582
Voorziening dubieuze debiteuren	97.205	117.000
Per saldo	14.571	102.582

De mutatie in 2018 aan de voorziening dubieuze debiteuren betreft 2 debiteuren.

☒ Banksaldi

	2018	2017
ING-bank	41.979	42.074
Rekening Courant 6400.61.214 (variabel %)	1.417.693	1.322.647
Bank Nederlandse Gemeenten	48.873	46.235
ING 661349128 rekening courant VM	2.645.451	2.643.000
ING zakelijke spaarrekening	584.259	584.125
Totaal	4.738.255	4.638.081

Overlopende activa

- ☒ De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel

Ontvangen van overige Nederlandse overheidslichamen

Project	Saldo 1-1-2018	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2018
Herinrichting Plein Lage Bergse Bos	243.706		243.706	0
Totaal	243.706	0	243.706	0

- ☒ Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen

	2018	2017
Vooruitbetaalde bedragen	15.859	22.269
Nog te ontvangen rente	57.153	5.003
Ondernemers BTW	341	330
Door te berekenen kosten	40.382	261
Door te schuiven BTW	47.644	49.202
Totaal	161.379	77.065

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het verloop van de reserves in 2018 wordt in het hierna volgende overzicht weergegeven.

	Stand per 01-01-2018	Bestemming Resultaat 2017	Toevoegingen in 2018	Onttrekkingen in 2018	Stand per 31-12-2018	Claims na 2018
Algemene Reserve	5.040.894	66.796	4.671	442.954	4.669.407	480.047
Bestemmingsreserves						
Investeringsreserve	3.490.004	583.372	759.627	1.601.051	3.231.952	2.693.283
Reserve beheer Noordoever	2.470.396		0	120.838	2.349.558	845.866
Reserve vervangingsinvesteringen RM	47.580		0	0	47.580	0
Reserve Programma Rivieroevers	3.000.000		0	0	3.000.000	0
Reserve Herinrichting gebied rond A16	2.493.179		0	107.711	2.385.468	0
Reserve Kwaliteitsimpuls RM (biodiversiteit)	50.000		0	0	50.000	50.000
Afschrijvingsreserve	0		518.840	0	518.840	517.937
	11.551.159	583.372	1.278.467	1.829.600	11.583.398	4.107.086
Totaal	16.592.053	650.168	1.283.138	2.272.554	16.252.805	4.587.132

☒ ALGEMENE RESERVE

De Algemene Reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers.

	2018	2017
Saldo 1 januari	5.040.894	5.141.202
Bij: bestemming resultaat	66.796	243.712
Bij: toevoegingen	4.671	184.157
Af: Onttrekkingen	442.954	528.177
Saldo 31 december	4.669.407	5.040.894

Specificatie toevoegingen:

- conform 1e begrotingswijziging	903
- conform 2e begrotingswijziging	3.768
Totaal toevoegingen	4.671

Specificatie onttrekkingen:

Kredieten:	
- Oeverversterking roeibaan EDP (oostelijk)	397.402
- Ontwikkellocaties fase II	5.749
- Onderzoek naar toekomstscenario's	39.803
Totaal onttrekkingen	442.954

☒ BESTEMMINGRESERVES

- Investeringsreserve

Het doel van de investeringsreserve is het dekken van de kosten van nieuwe investeringen.

	2018	2017
Saldo 1 januari	3.490.004	4.485.459
Bij: bestemming resultaat	583.372	0
Bij: toevoegingen	759.627	0
Af: Onttrekkingen	1.601.051	995.455
Saldo 31 december	3.231.952	3.490.004

Specificatie toevoegingen:

- Verkoop perceel Rijkswaterstaat	715.209
- Verkoop perceel Hennipgaarde 13	38.682
- Verkoop perceel Vlietkade	4.869
- correctie dekking krediet Vaarnetwerk 2017	867
Totaal toevoegingen	759.627

Specificatie onttrekkingen:

- Conform programma begroting Sluiswachterswoning	12.682
- overboeking naar afschrijvingsreserve	517.937
Kredieten:	
- A16 Rotterdam (vh. Ontwikkeling snelweg A13-A16 LLB)	37.346
- Vaarnetwerk Rotte	5.705
- Herontwikkeling 9ha. Eendragtspolder	681.084
- Project Ontwikkellocaties RM	40.364
- Verlengde Molengangenpad	13.919
- Projectplan Marketing en Programma Rotte	50.885
- Fase 2 Vaarnetwerk	18.211
- Bewegwijzer Rottemeren	25.047
- 2e ring Fietspad kooilaan	18.350
- Monitoring Eendragtspolder	15.650
- Uitv. pgm marketingstrategie Rotte	163.871
Totaal onttrekkingen	1.601.051

- Reserve Beheer Noordoevers

Recreatieschap Rottemeren heeft voor het BRG (Bestaand Rotterdams Gebied) project Noordoevers de verantwoordelijkheid voor het beheer van de Noordoevers afgekocht. Om het beheer van de Noordoevers over te nemen is een eenmalige afkoopsom beschikbaar gesteld door het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam. Jaarlijks wordt voor het beheer en onderhoud € 120.838 onttrokken uit de reserve Beheer Noordoevers.

	2018	2017
Saldo 1 januari	2.470.396	2.591.234
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	120.838	120.838
Saldo 31 december	2.349.558	2.470.396

Specificatie onttrekkingen:

- conform programma begroting

120.838

Totaal onttrekkingen

120.838

- Reserve vervangingsinvesteringen

De reserve vervangingsinvesteringen heeft als doel het dekken van de kosten van vervangingsinvesteringen.

	2018	2017
Saldo 1 januari	47.580	47.580
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	47.580	47.580

- Reserve Rivieroevers

Eind 2016 heeft het Algemeen Bestuur besloten tot het instellen van de bestemmingsreserve Rivieroevers van waaruit de meerjarige bijdrage vanuit het recreatieschap aan de ontwikkeling van het Programma Rivieroevers met een maximaal van totaal € 3 miljoen kan plaatsvinden. Deze bijdrage is onder de voorwaarde dat de Gemeente Rotterdam zelf tenminste een vergelijkbaar bedrag investeert.

	2018	2017
Saldo 1 januari	3.000.000	3.000.000
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	3.000.000	3.000.000

- Reserve Herinrichting Gebied A16

Eind 2016 heeft het Algemeen Bestuur besloten tot het instellen van een bestemmingsreserve van € 2.5 miljoen voor de financiering van de bovenwettelijke maatregelen voor het gebied rond de aan te leggen A16 in het Lage Bergse Bos. Daarnaast heeft het Algemeen Bestuur besloten tot een krediet van € 50.000 vanuit de reserve voor het proces van een kwaliteitsimpuls voor het lage Bergse Bos. In 2018 is een bedrag van € 107.711 als dekking verwerkt.

	2018	2017
Saldo 1 januari	2.493.179	2.500.000
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	107.711	6.821
Saldo 31 december	2.385.468	2.493.179

Specificatie onttrekkingen:

- Kwaliteitsimpuls LBB

107.711

Totaal onttrekkingen

107.711

- Reserve Kwaliteitsimpuls Biodiversiteit

I.s.m. de Natuur- en vogelwacht Rotta is in 2016 een project opgestart waarbij de biodiversiteit in het Rottemeregebied verbeterd. Naast de door PZH verstrekte subsidie staat het Recreatieschap garant voor het beheer van de voorzieningen gedurende 10 jaar en staat voor een deel garant voor fondsenwerving zodat de cofinanciering van de subsidie zeker is. Hiervoor is tot de reserve Kwaliteits impuls Biodiversiteit in 2016 besloten.

	2018	2017
Saldo 1 januari	50.000	50.000
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	50.000	50.000

- Afschrijvingsreserve

Deze reserve is ingesteld ter dekking van de toekomstige afschrijvingslasten van de investeringen met maatschappelijk nut.

	2018	2017
Saldo 1 januari	0	0
Bij: toevoegingen	518.840	0
Af: Onttrekkingen	0	0
Saldo 31 december	518.840	0

Specificatie toevoegingen:

- conform programma begroting

Totaal toevoegingen

518.840

518.840

☒ Gerealiseerd resultaat

	2018	2017
Gerealiseerd resultaat	47.913	650.168

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2018 wordt in het hierna volgende overzicht weergegeven.

	Stand per 01-01-2018	Toevoegingen in 2018	Onttrekkingen in 2018	Stand per 31-12-2018
onderhoudsegalisatievoorzieningen				
Voorziening Groot Onderhoud	3.424.828	1.654.900	1.137.537	3.942.191
voorzieningen van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden				
Voorziening puinstortgelden LNV	161.405	0	0	161.405
Voorziening afkoopsommen	217.414	0	24.157	193.257
Totaal	3.803.647	1.654.900	1.161.694	4.296.853

☒ ONDERHOUDSEGALISATIEVOORZIENINGEN

Voorziening groot onderhoud

Het doel van deze voorziening is het gelijkmatig verdelen van de lasten van groot onderhoud over de jaren. Hiertoe wordt jaarlijks een gelijkblijvende dotatie ten laste van de exploitatie gebracht. De werkelijke grootonderhoudskosten worden direct ten laste van de voorziening verantwoord.

	2018	2017
Saldo 1 januari	3.424.828	2.115.247
Bij: toevoegingen	1.654.900	1.654.900
Af: Aanwendungen	1.137.537	345.319
Saldo 31 december	3.942.191	3.424.828
<i>Specificatie toevoegingen:</i>		
- conform programmabegroting	1.654.900	
Totaal toevoegingen	1.654.900	
<i>Specificatie aanwendungen:</i>		
- Groot Onderhoud	1.137.537	
Totaal aanwendungen	1.137.537	

Voor een toelichting op de onttrekking 2018 Groot Onderhoud wordt verwezen naar de programmaverantwoording (4.2 onderhoud kapitaalgoederen).

☒ VOORZIENINGEN VAN DERDEN VERKREGEN MIDDELEN DIE SPECIFIEK BESTEED MOETEN WORDEN

a) Voorziening puinstortgelden LNV

De voorziening puinstortgelden LNV is geheel geormerkt door het voormalig ministerie LNV en besteding kan plaatsvinden voor de aankoop van gronden en de inrichting hiervan in het Recreatiegebied.

	2018	2017
Saldo 1 januari	161.405	161.405
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Aanwendungen	0	0
Saldo 31 december	161.405	161.405

b) Voorziening afkoopsommen

Dit betreft de in 2015 ontvangen afkoopsommen ten behoeve van toekomstig Regulier Onderhoud vanuit het project Hoekse Park. Het bedrag is als volgt opgebouwd:

- afkoop onderhoud brug € 132.231;
- Stadsregio bijdrage € 100.000;
- Meerjarig onderhoud natuurvriendelijke oevers € 9.340.

Vanaf 2017 valt in een periode van 10 jaar het totaalbedrag van € 241.571 vrij ten gunste van het Regulier Onderhoud in de exploitatie.

	2018	2017
Saldo 1 januari	217.414	241.571
Bij: toevoegingen	0	0
Af: Aanwendungen	24.157	24.157
Saldo 31 december	193.257	217.414

Specificatie aanwendungen:

- Jaarlijkse vrijval cfm besluit 3e BW 2017.

24.157

Totaal aanwendungen

24.157

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

☒ Waarborgsommen

	2018	2017
Saldo 1 januari	500	6.250
Vermeerderingen	1.000	0
Aflossingen	500	5.750
Saldo 31 december	1.000	500

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Overige schulden

	2018	2017
- Crediteuren	985.500	333.120
Totaal	985.500	333.120

Overlopende passiva

☒ Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

	2018	2017
- Te ontvangen facturen (leveranties en diensten van derden)	25.905	25.877
- Dienstverlening SBB	166.572	2
- Ondernemers BTW	7.853	96.369
	200.330	122.248

- ☒ De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren

De specificatie van deze balanspost is als volgt:

Ontvangen van overige Nederlandse overheidslichamen

Project	Saldo 1-1-2018	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen of terugbetaalde bedragen	Saldo 31-12-2018
Kwaliteitsimpuls RM Biodiversiteit	16.221	31.707	13.159	34.769
Restantsubsidie HP t.b.v. Molengangenpad (Verbindingenplan RM Bentwoud)	817.238			817.238
Eendragtspolder	135.021			135.021
Vaarnetwerk Rotte	6.568		6.568	0
Projectplan marketing en programma Rotte	10.000		10.000	0
Vaarnetwerk Fase II	50.000			50.000
Bewegwijzeringsysteem vanaf de Rotte	50.000		25.047	24.953
Aanleg fietspad Bleiswijkse Zoom	50.000			50.000
Totaal	1.135.048	31.707	54.774	1.111.981

In 2018 is een voorschot van € 31.707 ontvangen van de PZH subsidie ten behoeve van het project/krediet Kwaliteitsimpuls RM Biodiversiteit en € 468.932 van Rijkswaterstaat ten behoeve van de Watercompensatie A16.

De Stadsregio heeft, conform het verzoek van het schap, in 2017 ingestemd om de restantsubsidie Hoekse Park van € 817.238 aan te wenden voor het verlengde Molengangenpad, uit het Verbindingenplan Rottmeren Bentwoud.

Van de door de deelnemers beschikbaar gestelde bijdragen voor het afronden van het bouwrijp maken van de Eendragtspolder resteert een bedrag van € 135.021. Dit bedrag is beschikbaar voor de nog uit te voeren werkzaamheden.

Ontvangen van het Rijk

Project	Saldo 1-1-2018	Ontvangen bedragen	Vrijgevallen of terugbetaalde bedragen	Saldo 31-12-2018
Watercompensatie A16		468.932	76.025	392.907
Totaal	0	468.932	76.025	392.907

- ☒ Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen

	2018	2017
- Legaat H. Luhrs	1.181	1.181
- Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen	1.377	1.390
	2.558	2.571

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Langlopende verplichtingen

De meerjarige contracten zijn geïnventariseerd. Het betreft met name contracten voor groot onderhoud en meerjarige bestekken voor regulier onderhoud (bv hygiëne, gras en water).

De belangrijkste resterende verplichtingen (> € 100.000) per eind 2018 voor dit schap zijn:

- * Bestek regulier onderhoud hygiëne € 202.000;
- * Bestek regulier onderhoud gras en water € 445.000.
- * Samenwerkingsovereenkomst “Rivieroevers” met de gemeente Rotterdam € 3.000.000

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich na de balansdatum geen gebeurtenissen voorgedaan die de jaarcijfers beïnvloeden.

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten 2018

Programma 1 – Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten					
Inrichting, beheer en exploitatie	3.839.732	3.872.000	3.769.000	3.828.586	59.586 N
Regelgeving & handhaving	480.100	481.400	481.400	480.600	800 V
Communicatie	21.006	24.000	24.000	13.537	10.463 V
Totaal lasten	4.340.838	4.377.400	4.274.400	4.322.723	48.323 N
Baten					
Inrichting, beheer en exploitatie	744.515	717.357	742.857	1.518.792	775.935 V
Regelgeving & handhaving	-	-	-	-	-
Communicatie	-	-	-	-	-
Totaal baten	744.515	717.357	742.857	1.518.792	775.935 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	(3.596.323)	(3.660.043)	(3.531.543)	(2.803.930)	727.613 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	50.555	-	-	-	-
Diverse baten	89.629	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	39.074	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	38.559	-	-	595	595 N
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	7.375	7.375 V
Saldo kredieten	(38.559)	-	-	6.780	6.780 V
Totaal saldo van baten en lasten	(3.595.808)	(3.660.043)	(3.531.543)	(2.797.150)	734.393 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	-	-	-	758.760	758.760 N
Onttrekking reserves	237.012	133.500	133.500	133.520	20 V
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	237.012	133.500	133.500	(625.240)	758.740 N
Gerealiseerd resultaat	(3.358.796)	(3.526.543)	(3.398.043)	(3.422.391)	24.348 N

Gebiedsbeheer:

lasten gebiedsbeheer	€ 49.200 nadelig
lasten energie/water	€ 8.900 nadelig
opbrengsten vergunningen en leges	€ 6.000 nadelig
ontvangen schadevergoeding	€ 3.000 voordelig
krediet warmteleiding Rotterdam-leiden (doorbelaste kosten)	€ 6.800 voordelig

Economisch beheer:

Belastingen	€ 23.900 voordelig
Advieskosten	€ 12.400 nadelig
Belastingen teruggave vorig jaar	€ 15.000 voordelig
Exploitatiebaten	€ 9.600 nadelig
Ontvangen dubieuze debiteuren	€ 12.000 voordelig
Verkoop percelen grond	€ 759.169 voordelig

Communicatie:	€ 10.400 voordelig
Storting reserves opbrengst percelen grond	€ 759.000 nadelig

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging
- Verkoop percelen grond	758.760		-		
Kredieten			Kredieten		
- Dekking bijdrage derden	7.375		- Kredieten	595	
- Dekking uit exploitatie	-6.780				
Onttrekkingen aan reserves			Toevoegingen aan reserves		
- Investeringsreserve tbv exploitatie	12.682	12.700	- Investeringsreserve,	758.760	
- Reserve Beheer Noordover	120.838	120.800			
Totaal	892.875	133.500	Totaal	759.355	0
Saldo	133.520	133.500			

Programma 2 – Ontwikkeling

Programma Ontwikkelingen	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten					
Planvorming & gebiedsontwikkeling	228.400	228.600	228.600	228.600	-
Totaal lasten	228.400	228.600	228.600	228.600	-
Baten					
Planvorming & gebiedsontwikkeling	-	-	-	-	-
Totaal baten	-	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	(228.400)	(228.600)	(228.600)	(228.600)	-
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	583.372	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	583.372	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	1.627.217	347.416	4.928.359	1.813.963	3.114.396 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	442.973	-	190.682	232.935	42.253 V
Saldo kredieten	(1.184.243)	(347.416)	(4.737.677)	(1.581.028)	3.156.649 V
Totaal saldo van baten en lasten	(829.271)	(576.016)	(4.966.277)	(1.809.628)	3.156.649 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	-	-	-	-	-
Onttrekking reserves	1.177.968	347.416	4.737.677	1.581.294	3.156.383 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.177.968	347.416	4.737.677	1.581.294	3.156.383 N
Gerealiseerd resultaat	348.697	(228.600)	(228.600)	(228.334)	266 V

De onttrekking aan de reserves betreffen de dekking van de lasten kredieten.

Het voordelig resultaat betreft de dekking van de kosten via de exploitatie van het krediet engineering Watercompensatie A16 € 6.276 voordelig en het krediet A16 Rotterdam € 6.009 nadelig.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging
Kredieten			Kredieten		
- Diverse kredieten, zie tabel in programmaverantwoording	232.935	190.682	- Diverse kredieten, zie tabel in programmaverantwoording	1.813.963	4.928.359
- Dekking uit exploitatie	-267				
Onttrekkingen aan reserves			Toevoegingen aan reserves		
- Algemene reserve, dekking kredieten	403.151	408.063	-		
- Investeringsreserve, dekking kredieten	1.070.432	1.211.614			
- Reserve Herinrichting Gebied rond A16, dekking kredieten	107.711	118.000			
- Reserve Rivieroevers		3.000.000			
Totaal	1.813.962	4.928.359	Totaal	1.813.963	4.928.359

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten					
Deelnemersbijdrage	-	-	-	-	-
Overige structurele lasten	-	17.000	17.000	8.987	8.013 V
Totaal lasten	-	17.000	17.000	8.987	8.013 V
Baten					
Deelnemersbijdrage	3.751.645	3.756.146	3.756.146	3.756.146	-
Overige structurele baten	-	105.000	105.000	158.013	53.013 V
Totaal baten	3.751.645	3.861.146	3.861.146	3.914.159	53.013 V
Saldo gewone bedrijfsvoering	3.751.645	3.844.146	3.844.146	3.905.172	61.026 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	-	-	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	-	-	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	3.751.645	3.844.146	3.844.146	3.905.172	61.026 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	184.157	517.937	522.608	524.378	1.770 N
Onttrekking reserves	209.170	640.034	517.937	517.937	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	25.013	122.097	(4.671)	(6.441)	1.770 N
Gerealiseerd resultaat	3.776.658	3.966.243	3.839.475	3.898.731	59.256 V

Lasten

Het voordelige resultaat ten opzichte van de begroting betreft het budget voor onvoorzien, dat niet is aangewend € 7.000 en minder treasury kosten € 1.000.

Baten

De baten betreffen de ontvangen € 53.000 “overlooptrente” i.v.m. het aflossen van deze lening door RBS. Deze rente was niet begroot.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging
- Rentebaten i.v.m. aflossen lening	52.500		-		
Onttrekkingen aan reserves			Toevoegingen aan reserves		
Investeringsreserve t.b.v. vorming	517.937	517.937	Afschrijvingsreserve	518.840	517.937
Afschrijvingsreserve			- Algemene reserve	4.671	4.671
			- Investeringsreserve	867	
Totaal	570.437	517.937	Totaal	524.378	522.608

Overhead

Overhead	Rekening 2017	Primitieve begroting 2018	Begroting na wijziging 2018	Rekening 2018	Resultaat
Lasten					
Bestuurlijke aangelegenheden	226.391	211.100	212.832	200.094	12.738 V
Totaal lasten	226.391	211.100	212.832	200.094	12.738 V
Baten					
Bestuurlijke aangelegenheden	110.000	-	-	-	-
Totaal baten	110.000	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	(116.391)	(211.100)	(212.832)	(200.094)	12.738 V
Diverse lasten en baten					
Diverse lasten	-	-	-	-	-
Diverse baten	-	-	-	-	-
Saldo diverse lasten en baten	-	-	-	-	-
Kredieten					
Lasten kredieten	27.141	-	41.096	39.803	1.293 V
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-	-	-
Saldo kredieten	(27.141)	-	(41.096)	(39.803)	1.293 V
Totaal saldo van baten en lasten	(143.532)	(211.100)	(253.928)	(239.897)	14.031 V
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves					
Toevoeging reserves	-	-	-	-	-
Onttrekking reserves	27.141	-	41.096	39.803	1.293 N
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	27.141	-	41.096	39.803	1.293 N
Gerealiseerd resultaat	(116.391)	(211.100)	(212.832)	(200.094)	12.738 V

Toelichting:

Het voordelige verschil van € 12.700 wordt veroorzaakt door lagere kosten voor vergaderkosten, abonnementen etc.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de programmaverantwoording.

Incidentele baten			Incidentele lasten		
Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging	Omschrijving	Realisatie 2018	Begroting 2018 na wijziging
Kredieten			Kredieten		
-			- Onderzoek naar toekomstscenario's	39.803	41.096
Onttrekkingen aan reserves			Toevoegingen aan reserves		
- Algemene reserve, dekking krediet	39.803	41.096	-		
Totaal	39.803	41.096	Totaal	39.803	41.096

Overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Toevoegingen reserves	Raming mutaties reserves begrotingsjaar na wijziging		Realisatie mutaties reserves begrotingsjaar	
	Lasten (toevoeging reserve)	Waarvan structureel	Lasten (toevoeging reserve)	Waarvan structureel
Omschrijving programma				
Programma Beheer, onderhoud en exploitatie	0		758.760	
Programma Ontwikkeling	0		0	
Algemene dekkingsmiddelen	522.608		524.378	
Overhead	0		0	
Totaal	522.608	0	1.283.138	0

Onttrekkingen reserves	Raming mutaties reserves begrotingsjaar na wijziging		Realisatie mutaties reserves begrotingsjaar	
	Baten (onttrekking reserve)	Waarvan structureel	Baten (onttrekking reserve)	Waarvan structureel
Omschrijving programma				
Programma Beheer, onderhoud en exploitatie	133.500	133.520	133.520	133.520
Programma Ontwikkeling	4.737.677		1.581.294	
Algemene dekkingsmiddelen	517.937		517.937	
Overhead	41.096		39.803	
Totaal	5.430.210	133.520	2.272.554	133.520

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op het Natuur- en Recreatieschap van toepassing zijnde regelgeving.

In 2018 is op basis van de afgesloten dienstverleningsovereenkomsten en mandaatregeling, dhr. Thijsen, directeur Staatsbosbeheer, topfunctionaris volgens de WNT. Hij is in loondienst bij Staatsbosbeheer.

De in onderstaande tabellen opgenomen bezoldigingen (kosten) zijn niet als zodanig in rekening gebracht bij het Natuur- en Recreatieschap. De inzet (dienstverlening) valt namelijk onder de dienstverleningsovereenkomst met het Natuur- en Recreatieschap en de hiermee samenhangende kosten zijn conform de begroting 2018 in rekening gebracht bij het Natuur- en Recreatieschap (fixed-price).

Het bezoldigingsmaximum in 2018 is € 189.000,- Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 2016

voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

bedragen x € 1	S. Thijsen
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01-01-2018 tm 31-12-2018
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	197.410
Beloningen betaalbaar op termijn	20.663
<i>Subtotaal</i>	<i>218.073</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0
Totale bezoldiging	218.073
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Overgangs- regeling
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.
Gegevens 2017	
bedragen x € 1	S. Thijsen
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01-01-2017 tm 31-12-2017
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	194.503
Beloningen betaalbaar op termijn	19.261
<i>Subtotaal</i>	<i>213.764</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000
Totale bezoldiging	213.764

Op de bezoldiging van de heer S. Thijsen is het overgangsrecht op basis van artikel 7.3 WNT van toepassing. Daarin is opgenomen dat tot en met 31 december 2018 de bezoldiging op het huidige niveau blijft. Daarna volgt een stapsgewijze afbouw tot maximaal 100 % van het bezoldigingsmaximum op 1 januari 2022.

Behalve de heer S. Thijsen zijn er geen topfunctionarissen conform de WNT met dienstbetrekking die in 2018 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2018 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens) of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

Bestuurslid	functie(s)	beloning	sociale verzekeringspremies	belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	voorzieningen t.b.v. beloningen betaalbaar op termijn	duur van het dienstverband in het boekjaar (hele jaar = 1)	uitkeringen wegens beëindiging van dienstverband met specificaties dienstverband
Dhr. B. Wijbenga	voorzitter	0	0	0	0	1	0
Dhr. D.A. de Haas	Vice-voorzitter	0	0	0	0	1	0
Dhr. S.A.F. Fortuyn	2 ^e Vice-voorzitter	0	0	0	0	1	0
Mw. K. Arends		0	0	0	0	1	0
Dhr. J. Hordijk		0	0	0	0	1	0
Dhr. S. de Langen		0	0	0	0	1	0

In de kolom “duur van het dienstverband” is de duur van het bestuurslidmaatschap vermeld. De genoemde vergoedingen zijn over 2018 zijn nihil en liggen dus onder de daarvoor gestelde wettelijke grens van € 189.000,-

---

Samenstelling van het bestuur in het verslagjaar

Leden Dagelijks Bestuur

Naam	Gemeente / organisatie	Plaatsvervanger
Dhr. B. Wijbenga (voorzitter)	Gemeente Rotterdam	
Dhr. D.A. de Haas (1e vice voorzitter)	Gemeente Zuidplas	
Dhr. S.A.F. Fortuyn (2e vice voorzitter)	Gemeente Lansingerland	

Leden Algemeen Bestuur

Naam	Gemeente / organisatie	Plaatsvervanger
Dhr. S.A.F. Fortuyn	Gemeente Lansingerland	Dhr. A. Abee
Mw. K. Arends	Gemeente Lansingerland	Dhr. A. Abee
Dhr. D.A. de Haas,	Gemeente Zuidplas	Dhr. K.J.G. Kats
Dhr. J. Hordijk	Gemeente Zuidplas	Dhr. K.J.G. Kats
Dhr. B. Wijbenga	Gemeente Rotterdam, B&W	
Dhr. S. den Langen	Gemeente Rotterdam, B&W	

Programmabegroting 2020

Recreatieschap Rottemeren

april 2019

Inhoudsopgave

1. BESTUURLIJKE SAMENVATTING	2
2. UITGANGSPUNTEN	5
3. PROGRAMMAPLAN	7
3.1 PROGRAMMA 1: BEHEER, ONDERHOUD EN EXPLOITATIE GEBIEDEN	7
3.2 PROGRAMMA 2: ONTWIKKELING	12
3.3 ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	19
3.4 OVERZICHT OVERHEAD	21
4. PARAGRAFEN	23
4.1 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	23
4.2 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	27
4.3 FINANCIERING	29
4.4 GRONDBELEID	30
4.5 BEDRIJFSVOERING	31
5 FINANCIËLE BEGROTING	32
BIJLAGEN	40

1. Bestuurlijke samenvatting

In deze bestuurlijke samenvatting zijn de speerpunten per programma benoemd. Deze punten zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 3: Programmaplan en hoofdstuk 4: Paragrafen. In hoofdstuk 3 is ook beschreven wat onder de reguliere werkzaamheden valt.

Bestuurlijke context

De provincie Zuid-Holland is per 1 januari 2018 uit het recreatieschap Rottemeren getreden. Dit besluit maakte een wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling noodzakelijk. Deze gewijzigde regeling, die de vorm heeft gekregen van een collegeregeling is per 1 januari 2018 in werking getreden.

In de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling is bepaald dat de raden van de deelnemende gemeenten de kaders voor het recreatiebeleid vaststellen. Ook vragen opgaven als toenemende verstedelijking, klimaatopgaven en gezondheid om een nieuwe visie op de functie en inrichting van het gebied. Om hier invulling aan te geven heeft het recreatieschap in 2018 de notitie “Ruimte voor een groenblauwe toekomst – koers en ambities voor recreatief landschapspark Rottemeren” opgesteld en de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten gevraagd deze vast te stellen als kaderstellend document. Als uitwerking hiervan wordt in 2019 het Ontwikkelingsplan met een Uitvoeringsagenda opgesteld.

De samenwerking tussen het recreatieschap en Staatsbosbeheer is met ingang van 2019 met vijf jaar verlengd.

Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

De activiteiten die sinds 2018 de meeste aandacht vragen zijn de boswerkzaamheden, Het Algemeen Bestuur heeft op 27 november 2017 goedkeuring verstrekt aan een planmatige aanpak van de bosopstanden om o.a. invulling te geven aan de problematiek van de essentaksterfte. In 2018 zijn de boswerkzaamheden in het eerste werkblok Bleiswijkse Zoom Noord uitgevoerd en worden risicovolle essen in de overige gebiedsdelen aangepakt. In 2019 is gestart met het werkblok Lage Bergse Bos..

In het kader van het project Ontwikkellocaties wordt een aantal lopende initiatieven en ontwikkellocaties met prioriteit opgepakt. In hoeverre de uitvoering hiervan zal leiden tot consequenties voor het beheerbudget was ten tijde van het opstellen van deze begroting 2020 nog niet inzichtelijk.

Grondzaken en exploitaties (Economisch beheer)

In 2020 wordt verder gewerkt aan de doorwerking van de projecten Ontwikkellocaties en Marketing en programmering. Het aantrekken van structurele exploitaties is erop gericht de identiteit en attractiewaarde van het gebied te versterken. Evenementen dienen te passen binnen

de beleidsmatige kaders van de gemeenten op o.a. het gebied van veiligheid en de landelijke regelgeving vanuit de flora- en faunawet. Daarnaast is het maatschappelijk draagvlak van belang.

Ontwikkeling

Bij het opzetten van het Ontwikkelingsplan met Uitvoeringsprogramma en met de programma's Gebiedsontwikkeling A16 en Rivieroevers wordt verder invulling gegeven aan nieuwe projecten en innovatieve ontwikkelingen met als doel vitale en aantrekkelijke gebieden te realiseren en te behouden.

Gebiedsontwikkeling A16

In 2017 is het Tracébesluit A16 Rotterdam onherroepelijk geworden en is Rijkswaterstaat gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de realisatie van de snelweg. Het recreatieschap wil de directe inpassing van de A16 Rotterdam aangrijpen om te komen tot een optimale en toekomstbestendige herinrichting van het gehele Lage Bergse Bos. In 2019 vindt de planvoorbereiding plaats, de realisatie zal naar verwachting vanaf 2020 kan starten.

Rivieroevers

Het programma Rivieroevers wordt uitgevoerd door de gemeente Rotterdam en mede gefinancierd met middelen van het recreatieschap. Deze samenwerking is verankerd in een samenwerkingsovereenkomst. In deze samenwerkingsovereenkomst is o.a. vastgelegd aan welke projecten binnen het programma Rivieroevers de schapsbijdrage besteed wordt. De uitvoering van de eerste projecten binnen het programma waaraan het schap bijdraagt is aangevangen in 2018.

Financiële samenvatting

Exploitatie

De deelnemersbijdrage bedraagt € 3.928.900 en is gespecificeerd weergegeven in hoofdstuk 3.3 Algemene Dekkingsmiddelen. Conform de besluitvorming zijn de deelnemersbijdragen gemaximeerd waarbij alleen de jaarlijkse prijsindexatie doorberekend wordt aan de deelnemers. Voor een nadere specificatie van de lasten en baten wordt verwezen naar de diverse programma's.

Vermogenspositie

De geprognostiseerde eindstand van de algemene reserve ultimo 2020 bedraagt € 4,7 mln.

In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de meerjarenraming en de vermogenspositie.

Wijziging in verslaggeving met ingang van 2018

De verslaggevingsvoorschriften voor gemeenten en provincies zijn voor Gemeenschappelijke Regelingen vanaf 2018 gewijzigd. Vanaf begroting 2018 zijn de volgende aanpassingen reeds opgenomen:

- Overhead is niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's verantwoord, maar is centraal in een apart overzicht opgenomen.
- Investerings met maatschappelijk nut moeten verplicht worden geactiveerd. In de praktijk gaat het hier om de uitgaven op kredieten (projecten). Tot 2018 werden deze uitgaven rechtstreeks binnen de programma's (exploitatie) verantwoord. Vanaf 2018 zijn de uitgaven geactiveerd en wordt hier op afgeschreven. De afschrijvingslasten worden wel binnen de programma's (exploitatie) verantwoord. Ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten is reeds in begroting 2018 een reserve ingesteld.

2. Uitgangspunten

Met ingang van 1 januari 2015 is de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr) gewijzigd. Deze wetsaanpassing heeft onder meer gevolgen voor de indieningstermijn van de programmabegroting. In de praktijk betekent dit dat de programmabegroting half april voorafgaand aan het betreffende begrotingsjaar gereed moet zijn.

Voor de programmabegroting 2020 zijn de financiële afspraken die gemaakt zijn in artikel 6 van de Samenwerkingsovereenkomst Staatsbosbeheer-Recreatieschap Rottemeren van belang. In dit artikel is bepaald dat de dekking van de kosten m.i.v. 2019 budget-gestuurd wordt en dat *“gerichte prijs- en productafspraken tussen Partijen worden gemaakt over de invulling van de Werkzaamheden”*. Afgesproken is dat *“de prijsstelling van de Werkzaamheden”* vanaf 2019 jaarlijks worden herijkt op basis van interne nacalculatie door Staatsbosbeheer en dat wijzigingen verwerkt worden in de eerstvolgende programmabegroting (met uitzondering van Groot Onderhoud en Kredieten)

1. De resultaten van bovenvermelde nacalculatie/herijking waren ten tijde van het opstellen van deze begroting 2020 nog niet bekend. Daarnaast zijn er in 2019 twee andere aanleidingen die mogelijk invloed hebben op deze begroting: De herijking van het Terrein Beheer Model;
2. Het opstellen van het Ontwikkelplan met Uitvoeringsprogramma

Ook de invloed hiervan op de begroting waren ten tijde van het opstellen ervan nog niet bekend. De eventuele effecten van het voorgaande op de programmabegroting 2020 worden in de najaarsrapportage in beeld gebracht en door middel van een begrotingswijziging voorgelegd.

Het uitgangspunt voor de programmabegroting 2020 is het bestaande en aanvaarde beleid, zoals vastgelegd in de programmabegroting 2019, de najaarsrapportage 2018, kredietmutaties en de besluiten van het Algemeen Bestuur tot 1 maart 2019. Structurele effecten die voortkomen uit de jaarrekening 2018 (bij opstellen begroting 2020 nog niet gereed) zullen worden verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2020.

De begroting Onderhoudskosten wordt gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan TBM. In het 2de kwartaal 2019 zal een herijking van de planningen voor Regulier en Groot Onderhoud en de vervangingsinvesteringen plaatsvinden, de effecten uit deze herijking zullen via een apart bestuursvoorstel worden voorgelegd.

De opbrengsten uit huren, pachten, e.d. zijn conform de actuele contracten bijgesteld en ook eventuele nieuwe (externe) ontwikkelingen zijn (bij bestaand beleid) meegenomen.

Voor de prijsstijging op de ramingen voor 2020 is een indexatie van 3,4% toegepast, overeenkomstig het indexeringspercentage van de Kring van gemeentesecretarissen. Deze indexering is toegepast op alle lasten, met uitzondering van belastingen, verzekeringen, rentelasten en afschrijvingen. Op basis van het voorzichtigheidsbeginsel, is de indexering niet toegepast op de baten. Voor de meerjarenraming 2021 tot en met 2023 is geen indexering toegepast.

De begroting 2020 en de meerjarenraming 2021-2023 moeten, conform de uitgangspunten in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV), structureel en reëel in

evenwicht zijn. Dit houdt in dat structurele lasten alleen worden gedekt met structurele baten. Als dit niet het geval zou zijn, zou de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat. De nadere uitwerking is opgenomen in de financiële begroting (zie hoofdstuk 5).

De deelnemersbijdragen zijn opnieuw berekend. Hierbij is rekening gehouden met de indexatie.

In de voorliggende begroting 2020 is de dienstverlening van Staatsbosbeheer opgenomen overeenkomstig de dienstverleningsbedragen uit de begroting 2019.

3. Programmaplan

Het programmaplan is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- *Programma 1 Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden*
- *Programma 2 Ontwikkeling*
- *Algemene dekkingsmiddelen*
- *Overzicht overhead.*

In dit hoofdstuk wordt per programma een toelichting gegeven op de ambities, de voorgestelde aanpak om deze ambities te realiseren en wat de kosten hiervoor zijn.

3.1 Programma 1: Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden

Ambitie: Wat willen we bereiken?

De natuur- en recreatiegebieden vallend binnen de Gemeenschappelijke Regeling worden onderhouden conform het principe 'schoon, heel en veilig' voor een optimaal gebruik door de bezoekers. Onder het beheer van de gebieden vallen tevens diverse exploitaties, die bijdragen aan de recreatieve kwaliteit.

Aanpak: Wat gaan we daarvoor doen?

Het beheer, onderhoud en de exploitatie van de gebieden wordt gerealiseerd door middel van de volgende producten:

1. Gebiedsbeheer;
2. Economisch beheer;
3. Regelgeving & handhaving;
4. Communicatie.

Ad.1 Gebiedsbeheer

Het product gebiedsbeheer betreft het doen onderhouden van de natuur- en recreatiegebieden en de daarbij behorende beheertaken. De basis voor de reguliere onderhoudswerkzaamheden is beschreven in het terreinbeheermodel (TBM). Dit model is opgebouwd uit doeltypen met specifieke recreatieve doelen en maatregelen gerelateerd aan marktconforme normprijzen per doeltipe. Continue evaluatie van de onderhoudswerkzaamheden draagt bij aan het voortdurend actualiseren van het terreinbeheermodel en het beheersbaar houden van zowel de te treffen onderhoudsmaatregelen als de kosten.

Ten behoeve van de werkzaamheden voor het groot onderhoud wordt gebruik gemaakt van een jaarlijks geactualiseerde meerjarenonderhoudsprognose. Hiermee worden voorzieningen getroffen voor toekomstig groot onderhoud. Met behulp van het uitvoeren van diverse inspecties, wordt de staat van het beoogde groot onderhoud getoetst. De bevindingen uit deze voortdurende evaluatie worden verwerkt alvorens de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Het product gebiedsbeheer bestaat verder uit:

- inventariseren en selecteren van partijen die in staat zijn om (een deel van het) natuur-en recreatieschap te onderhouden;
- het maken van afspraken met partijen.

In 2020 zijn naast het reguliere onderhoud (o.a. maaien, snoeien, reinigen) en het jaarlijks voorkomende groot onderhoud (o.a. baggeren, dunnen van houtopstanden, herstel van wegen en paden) extra groot onderhoud maatregelen voorzien. Deze volgen uit de meerjarenplanning en worden in 2019, na controle in het veld, specifiek bepaald en voorbereid. Het programma groot onderhoud wordt nader toegelicht in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

Het Algemeen Bestuur heeft op 27 november 2017 goedkeuring verstrekt aan een planmatige aanpak van de bosopstanden om o.a. invulling te geven aan de problematiek van de essentaksterfte. In 2018 zijn de boswerkzaamheden in het eerste werkblok Bleiswijkse Zoom Noord uitgevoerd en worden risicovolle essen in de overige gebiedsdelen aangepakt. Vooral nog is in 2019 het werkblok Lage Bergse Bos en oostelijk deel Hoekse Park ingepland. In 2020 wordt het werkblok Bleiswijksezoom zuidelijk gedeelte uitgevoerd, deze wordt in 2019 ingemeten en geblest.

Ook het beheersen van invasieve plaagsoorten zoals reuzenberenklauw, Japanse duizendknoop is een belangrijk aandachtspunt. Deze soorten worden jaarlijks gemonitord zodat zij niet de overhand krijgen in de natuur- en recreatiegebieden, de te beheersen gebieden worden steeds kleiner.

In het kader van het project Ontwikkellocaties wordt vanaf 2018 een aantal lopende initiatieven en ontwikkellocaties met prioriteit opgepakt. In hoeverre de uitvoering hiervan zal leiden tot consequenties voor het beheerbudget was ten tijde van het opstellen van deze begroting 2020 nog niet inzichtelijk.

Ad.2 Economisch beheer

De taken die binnen economisch beheer worden uitgevoerd zijn:

- Beheer grondpositie
- Beheer exploitaties
-

Het aantrekken van structurele exploitaties is er op gericht de identiteit en attractiewaarde van het gebied te versterken. Evenementen dienen te passen binnen de beleidsmatige kaders van de gemeenten op o.a. het gebied van veiligheid en de landelijke regelgeving vanuit de flora- en faunawet. Daarnaast is het maatschappelijk draagvlak van groot belang.

Het Dagelijks Bestuur heeft op 2 oktober 2017 een marketing- en communicatiestrategie vastgesteld. Hiermee is het project Marketing en Programmering in de uitvoeringsfase terechtgekomen. Ook het project Ontwikkellocaties is in de uitvoeringsfase beland. Beide projecten zullen naar verwachting in 2020 doorwerken in het economisch beheer.

Beheer grondposities

De grondposities (gronden en opstallen binnen het werkingsgebied) worden zodanig beheerd dat dit bijdraagt aan de lange termijn strategie van het recreatieschap. Het resultaat hiervan is dat voldaan wordt aan de rechten en plichten die het bezit van grond met zich meebrengt. Hieronder

valt ook het afstoten van posities die geen (recreatief) belang dienen, alsmede het verwerven van gronden die van belang kunnen zijn voor toekomstige ontwikkelingen van het recreatieschap.

Beheer exploitaties

Het beheer van exploitaties heeft betrekking op het aangaan van overeenkomsten met derden gericht op de exploitatie en/of het gebruik van schapsgronden en –opstallen (passend binnen de huidige ambities van het recreatieschap), alsmede het actief administratief, financieel, juridisch en relationeel beheren van deze overeenkomsten.

Het resultaat is het vastleggen en actief beheren van privaatrechtelijke afspraken, waarbij een optimale netto-opbrengst wordt nagestreefd.

Indien binnen programma ontwikkeling of kwaliteitsimpuls waarvoor een separaat urenbudget of krediet beschikbaar is gesteld behoefte is aan een van de taken uit het product *economisch beheer*, dan komen de uren niet ten laste van product *economisch beheer*, maar ten laste van dit separate urenbudget of krediet.

Ad.3 Regelgeving & handhaving

Regelgeving & handhaving bestaat uit de volgende onderdelen:

- Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen;
- Toezicht en handhaving.

Vergunningen, ontheffingen en toestemmingen

De recreatiegebieden kunnen gebruikt worden voor het recreëren door individuen en door groepen. Voor beide vormen van gebruik geldt dat niet alles altijd mag en kan. Wanneer een gebruiker of organisatie een bepaalde activiteit wil uitvoeren binnen het recreatieschap, vraagt hij hiervoor een vergunning, ontheffing of toestemming aan. Dit komt voort uit het oogpunt van de doelstellingen van de Gemeenschappelijke Regeling en de openbare orde en veiligheid. Het recreatieschap verleent vergunningen en ontheffingen uitsluitend op basis van de Gebiedsverordening Recreatieschap Rottemeren 2018. Toestemmingen worden vanuit de eigenstandige privaatrechtelijke bevoegdheid van het schap zelf gegeven.

Toezicht en handhaving

Toezicht en Handhaving (T&H) bestaat uit de onderdelen gastheerschap, daadwerkelijke handhaving en de regierol bij samenwerking. De invulling van de drie onderdelen leidt tot een compleet palet van activiteiten op de doelstelling schoon, heel en veilig in een gebied. Dit palet wordt ingevuld op basis van de aard en het gebruik van het gebied.

Basisuitgangspunten voor de inzet van T&H zijn de veiligheid van de gebruikers van de gebieden zo goed mogelijk waarborgen en de eigendommen van het schap heel houden. Hiermee wordt prioriteit gegeven aan de veiligheid van de recreant en worden andere zaken alleen aangepakt als de beschikbare middelen niet volledig aan handhaving besteed moeten worden.

Ad.4 Communicatie

Het bestuur wordt gefaciliteerd in het vertalen van haar ambities aan het publiek en op een positieve wijze beïnvloeden van de publieke opinie. Daarnaast wordt de promotie van de recreatiegebieden en de routenetwerken verzorgd, zodat de bekendheid wordt vergroot en het bezoek aan de gebieden wordt gestimuleerd. Hiervoor zullen met name digitale communicatiemiddelen worden ingezet. Indien van toepassing werkt communicatie daarin samen

met andere (terreinbeherende) organisaties. Om het budget voor communicatie zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten, wordt de methodiek van de leefstijlen voor dagrecreatie gebruikt in het benaderen van doelgroepen.

Financiën: Wat gaat het kosten?

Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten			
Gebiedsbeheer	3.529.588	3.518.700	3.581.100
Economisch beheer	298.998	290.800	294.200
Regelgeving & handhaving	480.600	493.900	510.700
Communicatie	13.537	24.600	25.400
Totaal lasten	4.322.723	4.328.000	4.411.400
Baten			
Gebiedsbeheer	54.773	37.357	57.400
Economisch beheer	1.464.019	700.000	680.000
Regelgeving & handhaving	-	-	-
Communicatie	-	-	-
Totaal baten	1.518.792	737.357	737.400
Saldo gewone bedrijfsvoering	2.803.931-	3.590.643-	3.674.000-
Kredieten			
Lasten kredieten	595	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	7.375	-	-
Saldo kredieten	6.780	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	2.797.151-	3.590.643-	3.674.000-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	758.760	-	-
Onttrekking reserves	133.520	133.500	133.500
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	625.240-	133.500	133.500
Resultaat	3.422.391-	3.457.143-	3.540.500-

De lasten voor 2019 gebiedsbeheer van € 3.6 mln. bestaan voor € 1.1 mln. uit regulier onderhoud, de jaarlijkse dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud van € 1.65 mln., lasten dienstverlening Staatsbosbeheer € 0.7 mln. en overig lasten van € 66.000.

Zie voor de dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud ook de verdere toelichting op de voorziening Groot Onderhoud bij paragraaf 4.2 Onderhoud kapitaalgoederen.

De baten op gebiedsbeheer bestaan uit de jaarlijkse vrijval uit de voorziening afkoopsommen voor € 24.157en (bijdragen) veerpont € 13.200.

Vanaf 2018 is jaarlijks een bedrag aan inkomsten leges en vergunningen begroot van € 20.000. Het bedrag aan begrote baten huren/pachten bedraagt € 680.000. De totale geraamde baten bedragen daarmee € 700.000.

Het begrote bedrag van € 133.500 aan geplande onttrekkingen ten gunste van de exploitatie uit de reserves betreffen de volgende posten:

1. Een bedrag van € 12.700 vanuit de investeringsreserve ten behoeve van de jaarlijkse afschrijvingslasten van de sluiswachterswoning;
2. Een bedrag van € 120.800 vanuit de Reserve beheer Noordoever als jaarlijkse dekking voor het onderhoud aan de Noordoever.

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2018	Actuele begroting	Prognose 2020	Prognose t/m 2020	% lasten t.o.v. totaal krediet
Project Waterkwaliteit Bleiswijkse Zoom	2021	545.915	255	0	0	255	0%
- Dekking uit Algemene Reserve		545.915	255	0		255	
- Dekking bijdragen derden							
Warmteleiding Rotterdam-Leiden	2020	10.000	595	0	0	-6.780	0%
- Dekking bijdragen derden			7.375				
- Dekking uit Exploitatie		0	-6.780	0		-6.780	
- Dekking bijdragen derden		10.000					
Totaal programma 1		555.915	850	0	0	-6.525	
- Dekking uit Algemene Reserve		545.915	255	0	0	255	
- Dekking bijdragen derden		10.000	7.375	0	0	0	
- Dekking uit Exploitatie		0	-6.780	0	0	-6.780	

Krediet Project Waterkwaliteit Bleiswijkse Zoom

Bij de voorbereidingen van het project is gebleken dat het voor het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard gecompliceerder was dan waar aanvankelijk van uit werd gegaan. Hierdoor is de projectraming van bijna 1 miljoen euro gestegen naar ruim 1.8 miljoen euro. Het hoogheemraadschap heeft het recreatieschap gevraagd haar bijdrage fors te verhogen. Op 10 december 2018 heeft het Algemeen Bestuur hier een positief besluit op genomen en besloten het krediet met € 450.000 te verhogen tot € 545.915. De voorbereidingen van HHSK lopen door in 2019, uitvoering van de werkzaamheden is gepland in het najaar van 2020.

Krediet Warmteleiding Rotterdam-Leiden

Het warmtebedrijf Rotterdam wil haar warmtenet doortrekken naar Leiden. Daarmee wordt het mogelijk om warmte uit de industrie in de Rotterdamse haven te leveren aan de Leidse regio. De leiding kruist de Rotte bij het Lage Bergse Bos en verlaat bij de Bleiswijkse Fles het Rottemereengebied. We zijn gezamenlijk, in goed overleg, gekomen tot een tracé dat uiteindelijk geen effect zal hebben op het landschap in de Rottemeren. Tijdens de uitvoering is echter, met name bij de ingravingen en boorinstallaties hinder te verwachten. De aanleg start naar verwachting in 2019.

De kosten die Staatsbosbeheer maakt ten behoeve van dit project kunnen via een opdracht worden gedeclareerd bij het warmtebedrijf.

Het recreatieschap ontvangt voor het zakelijk recht een vergoeding conform de bestaande Gasunie-systeematiek.

3.2 Programma 2: Ontwikkeling

Ambitie: Wat willen we bereiken?

Het bestuur wordt geadviseerd over de implementatie van mogelijke nieuwe ontwikkelingen die passen binnen de doelstelling van de Gemeenschappelijke Regeling en die een recreatieve meerwaarde opleveren en/of de natuurwaarde versterken. In de gewijzigde Gemeenschappelijke Regeling die per 1 januari 2018 in werking is getreden, is bepaald dat de raden van de deelnemende gemeenten de kaders voor het recreatiebeleid vaststellen. Bovendien vragen opgaven als toenemende verstedelijking, klimaatopgaven en gezondheid om een nieuwe visie op de functie en inrichting van het gebied. Om hier invulling aan te geven heeft het recreatieschap in 2018 de notitie “Ruimte voor een groenblauwe toekomst – koers en ambities voor recreatief landschapspark Rottemeren” opgesteld en de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten gevraagd deze vast te stellen als kaderstellend document. Als uitwerking hiervan wordt in 2019 het Ontwikkelingsplan met een Uitvoeringsagenda opgesteld.

Aanpak: Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

Het bestuur wordt geadviseerd over in te nemen standpunten ten aanzien van initiatieven die de doelstelling van het schap raken. Zo wordt inspraak geleverd op 'ruimtelijke plannen' en initiatieven van derden (bijvoorbeeld de aanleg van de warmteleiding Rotterdam-Leiden door het gebied en de realisatie van de Holland Rail Terminal in Bleiswijk). Hiervoor wordt het product Planvorming & Gebiedsontwikkeling op basis van reguliere uren geleverd. Tot dit product behoort ook strategische of anticiperende verwervingen het tijdelijk beheer in het kader van vastgoed. Voor gebieden wordt via verwerving, erfpacht of huur een positie verkregen. Voorts wordt invulling gegeven aan nieuwe projecten en ontwikkelingen met als doel vitale en aantrekkelijke gebieden te realiseren en te behouden, o.a. in de programma's Gebiedsontwikkeling A16 en Rivieroevers.

Gebiedsontwikkeling A16

In 2017 is het Tracébesluit A16 Rotterdam onherroepelijk geworden en is Rijkswaterstaat gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor de realisatie van de snelweg. Het recreatieschap wil de directe inpassing van de A16 Rotterdam aangrijpen om te komen tot een optimale en toekomstbestendige herinrichting van het gehele Lage Bergse Bos. Deze herinrichting omvat in de eerste plaats de wettelijk voorgeschreven maatregelen die direct samenhangen met de inpassing van de A16. De kosten hiervan zijn voor rekening van Rijkswaterstaat. Daarnaast bevat de herinrichting bovenwettelijke maatregelen die niet op Rijkswaterstaat kunnen worden verhaald.

Rivieroevers

Het programma Rivieroevers wordt uitgevoerd door de gemeente Rotterdam en mede gefinancierd met middelen van het recreatieschap. Deze samenwerking is verankerd in een samenwerkingsovereenkomst waarin o.a. is vastgelegd aan welke projecten binnen het programma Rivieroevers de schapsbijdrage besteed wordt.

Financiën: Wat gaat het kosten?

Programma Ontwikkeling	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten			
Planvorming & gebiedsontwikkeling	228.600	234.500	242.500
Marketing & productontwikkeling	-	-	-
Totaal lasten	228.600	234.500	242.500
Baten			
Planvorming & gebiedsontwikkeling	-	-	-
Marketing & productontwikkeling	-	-	-
Totaal baten	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	228.600-	234.500-	242.500-
Kredieten			
Lasten kredieten	1.813.963	437.926	110.972
Baten kredieten (bijdragen derden)	232.935	32.086	67.914
Saldo kredieten	1.581.028-	405.839-	43.058-
Totaal saldo van baten en lasten	1.809.628-	640.339-	285.558-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	-	-	-
Onttrekking reserves	1.581.294	405.839	43.058
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.581.294	405.839	43.058
Resultaat	228.334-	234.500-	242.500-

De lasten op planvorming en gebiedsontwikkeling betreffen de dienstverleningslasten SBB voor een bedrag van € 242.500.

Voor 2020 is voor een totaal bedrag van € 110.972 aan lasten voor (lopende) kredieten begroot welke ten laste van de exploitatie komen. Dit zijn geen investeringen met maatschappelijk nut. Zie onderstaande specificatie in de krediettabel. Deze lasten worden volledig gedekt vanuit de investeringsreserve c.q. bijdragen derden.

Kredieten

Sinds 2018 zijn de verslaggevingsvoorschriften voor gemeenten en provincies voor Gemeenschappelijke Regelingen gewijzigd. Eén van de wijzigingen is dat investeringen met maatschappelijk nut vanaf 2018 geactiveerd dienen te worden. In bovenstaande krediettabel is aangegeven welke kredieten binnen de programma's (exploitatie) verantwoord worden en welke volgens het BBV worden geactiveerd (activeren). Op de geactiveerde kredieten (projecten) wordt vervolgens jaarlijks afgeschreven. De afschrijvingslasten worden wel binnen de programma's (exploitatie) verantwoord.

In 2018 is reeds tot een bestemmingsreserve Afschrijvingslasten RM besloten ter dekking van de toekomstige jaarlijkse afschrijvingslasten. De geplande activeringen voor 2019 bedragen € 302.490 waarbij tevens voor hetzelfde bedrag een toevoeging in 2019 is voorzien aan de bestemmingsreserve Afschrijvingslasten RM.

In 2020 zijn er nog geen afschrijvingslasten begroot omdat afschrijving start in het jaar nadat het krediet/project volledig is afgerond. Op het moment van het opstellen van de begroting 2020 is het nog niet duidelijk welke kredieten/projecten in 2019 gereed komen. Deze mutaties worden verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2020 .

Kredieten

Naam krediet	Sluitdatum	Totaal krediet	Realisatie t/m 2018	Actuele begroting	Prognose 2020	Prognose t/m 2020	% lasten t.o.v. totaal krediet
Inrichting Evenemententerrein Lansingerveld	2020	350.000	28.111	321.889	0	28.111	8%
- Dekking uit Investeringsreserve		350.000	28.111	321.889	0	28.111	
Verkenning Hoge Bergse Bos	2020	100.000	1.710	0	0	1.710	2%
- Dekking uit Investeringsreserve		100.000	1.710	0	0	1.710	
Verlengde Molengangenpad	2020	282.000	17.652	0	0	17.652	6%
- Dekking uit Investeringsreserve		282.000	17.652			17.652	
Vaarnetwerk Rotte fase 2	2020	450.000	128	0	0	128	0%
- Dekking uit Investeringsreserve		300.000	128	0		128	
- Dekking bijdragen derden		150.000					
Kwaliteitsimpuls LBB	2024	200.000	114.532	0	0	114.532	57%
- Dekking uit Reserve Herinrichting Gebied rond A16		200.000	114.532	0		114.532	
Bewegwijzering Rottemeren	2020	200.000	50.094	63.981	110.972	225.047	113%
- Dekking uit Investeringsreserve		100.000	25.047	31.895	43.058	100.000	
- Dekking bijdragen derden		100.000	25.047	32.086	67.914	125.047	
2e ring Fietspad kooilaan	2020	600.000	18.690	0	0	18.690	3%
- Dekking uit Investeringsreserve		300.000	18.520	0		18.520	
- Dekking bijdragen derden		300.000	170	0	0	170	
Monitoring Eendragtspolder	2020	378.940	154.188	38.200	0	154.188	41%
- Dekking uit Investeringsreserve		378.940	149.188	38.200		149.188	
- Dekking bijdragen derden		0	5.000	0	0	5.000	
Bijdragen plankosten commerciële voorzieningen	2020	40.000	0	0	0	0	0%
- Dekking uit Investeringsreserve		40.000	0		0	0	
Kwaliteitsimpuls Biodiversiteit	2020	250.000	83.302	0	0	83.302	33%
- Dekking uit Reserve Biodiversiteit		50.000	0	0		0	
- Dekking bijdragen derden		200.000	83.302	0		83.302	
Project ontwikkellocaties- plan van aanpak fase II	2020	197.000	5.749	0	0	5.749	3%
- Dekking uit Algemene reserve		197.000	5.749	0		5.749	
Visie gebied Rottemeren	2020	150.000	0	0	0	0	0%
- Dekking uit Investeringsreserve		150.000	0	0		0	
Marketing Ook dit is de Rotte	2020	300.000	0	0	0	0	0%
- Dekking uit Algemene reserve		300.000	0	0		0	
Totaal programma 2		3.497.940	474.156	424.070	110.972	649.109	
- Dekking uit Algemene reserve		497.000	5.749	0	0	5.749	
- Dekking uit Investeringsreserve		2.000.940	240.356	391.984	43.058	315.309	
- Dekking uit Reserve Herinrichting Gebied rond A16		200.000	114.532	0	0	114.532	
- Dekking uit Reserve Biodiversiteit		50.000	0	0	0	0	
- Dekking uit Reserve Rivieroevers		0	0	0	0	0	
- Dekking bijdragen derden		750.000	113.519	32.086	67.914	213.519	
- Dekking uit Exploitatie		0	0	0	0	0	

Inrichting Evenemententerrein Lansingerveld

De gemeente Lansingerland heeft in 2018 een evenementenvisie vastgesteld waarin een groei van het aantal grootschaligere evenementen mogelijk wordt gemaakt.

Er is € 350.000 gereserveerd om de noodzakelijke investeringen aan het evenemententerrein Hoge Bergse Bos uit te kunnen voeren.

Verkenning Hoge Bergse Bos

Met de verkenning Hoge Bergse Bos wordt gezocht naar een mogelijke samenwerking tussen schap en een ondernemer naar het deels in beheer geven van het Hoge Bergse Bos aan die ondernemer. De voortgang wordt voor een groot deel bepaald door de planvorming door de ondernemer.

Verlengde Molengangenpad

Op 21 december 2017 hebben de colleges van Lansingerland en Zuidplas en het Recreatieschap Rottemeren een intentieovereenkomst ondertekend voor het realiseren van het Verlengde Molengangenpad op de oostelijke oever van de Rotte. Nadat in 2018 aanvullende besluitvorming heeft plaatsgevonden over het tracé is de planvorming begin 2019 opgestart.

Vaarnetwerk Rotte fase 2

In vervolg op de realisatie in 2017 van het vaarnetwerk Rotte worden diverse inrichtingsmaatregelen uitgevoerd in de 2e fase. Eind 2017 is € 150.000 UPG-subsidie toegezegd voor dit project. Concrete maatregelen zullen in 2019 bepaald worden.

Kwaliteitsimpuls LBB

Dit krediet loopt door tot en met 2024. De dekking van € 200.000,- betreft het maken van het ontwerp. Nadat het bestuur een uitspraak voor het ambitieniveau heeft gedaan wordt een investeringsagenda opgesteld.

Bewegwijzeringsstelsel van de Rotte

Dit project betreft het realiseren van een bewegwijzeringsstelsel vanaf de Rotte naar de diverse bestemmingen in het Rottemerengebied. Deze bewegwijzering wordt vormgegeven binnen de marketingstrategie Ook dit is de Rotte. Eind 2017 is € 100.000 UPG-subsidie toegezegd voor dit project. De uitvoering is gepland in 2019. Met een mogelijke doorloop in 2020.

2e ring fietspad Kooilaan

Dit project betreft de aanleg van een ontbrekende schakel in de tweede ring fietspad bij de Kooilaan als ontlastend van de fietspaden langs de Rotte, die op mooie dagen als te druk worden ervaren. Eind 2017 is € 300.000 UPG-subsidie toegezegd voor dit project. De uitvoering is gepland in 2019. Met een mogelijke doorloop in 2020.

Monitoring Eindragtpolder

De resultaten uit de monitoring 2018 zijn positief, de afgesproken doeltypes zijn inmiddels voor 90% bereikt. Ook in 2019 en 2020 vindt er weer een monitoring plaats.

Bijdrage plankosten commerciële voorzieningen

Afhankelijk van de ontwikkelingen in 2019 loopt dit krediet door in 2020.

Kwaliteitsimpuls biodiversiteit

In 2019 worden diverse onderdelen van het project gerealiseerd, rekening wordt gehouden met een doorloop in 2020.

Project ontwikkellocaties-plan van aanpak fase II

Het Dagelijks Bestuur heeft op 19 november 2018 een besluit genomen over de aanpak voor een drietal ontwikkellocaties. Het betreft de locaties Zuideinde 14, Noordrand Zevenhuizerplas en Bleiswijkse Zoom. Besloten is om de ontwikkeling van de Noordrand Zevenhuizerplas te koppelen aan het Ontwikkelingsplan. Voor de overige twee locaties wordt in 2019 een voorstel voor marktbenadering worden uitgewerkt.

Visie gebied Rottemeren

In vervolg op het Kader recreatieschap Rottemeren wordt in 2019 een Ontwikkelingsplan en Uitvoeringsprogramma voor het recreatiegebied Rottemeren gemaakt. Het schap zal hiervoor een

interactief proces opzetten, om stakeholders hierbij intensief te betrekken. Eind 2018 is gestart met de voorbereidingen.

Marketing ook dit is de Rotte

Vanuit dit krediet wordt het (afbouwende) schapsaandeel in de marketingcampagnes 'Ook dit is de Rotte' in 2019 t/m 2021 gefinancierd.

3.3 Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten			
Algemene dekkingsmiddelen	8.987	10.300	10.700
Onvoorziene lasten	-	7.000	7.000
Totaal lasten	8.987	17.300	17.700
Baten			
Bijdragen	158.013	105.000	-
Deelnemersbijdrage	3.756.146	3.829.946	3.928.900
Totaal baten	3.914.159	3.934.946	3.928.900
Saldo gewone bedrijfsvoering	3.905.172	3.917.646	3.911.200
Kredieten			
Lasten kredieten		-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)		-	-
Saldo kredieten	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	3.905.172	3.917.646	3.911.200
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	524.378	311.793	-
Onttrekking reserves	517.937	302.490	95.900
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	6.441-	9.303-	95.900
Resultaat	3.898.731	3.908.343	4.007.100

De lasten op de algemene dekkingsmiddelen voor 2020 bestaan voor € 10.700 aan bank- en treasury kosten en een budget onvoorzien 2020 van € 7.000.

De uitstaande obligatielening is per 2019 uitgeloot en ingelost. De rentebaten zijn hierdoor komen te vervallen. Het tekort dat is ontstaan wordt tijdelijk gedekt vanuit de Algemene Reserve. Bij de najaarsnota 2019 zal dit tekort via een begrotingswijziging vanaf 2019 binnen de begroting structureel worden opgevangen.

Zie voor de specificatie van de deelnemersbijdrage 2020 onderstaande tabel en toelichting.

Deelnemersbijdragen

Verdeling deelnemersbijdrage	Aandeel in nadelig exploitatiesaldo	Percentage
Gemeente Rotterdam	3.575.300	91%
Gemeente Lansingerland	196.400	5%
Gemeente Zuidplas	157.200	4%
TOTAAL	3.928.900	100%

Conform de eerdere besluitvorming van het bestuur zijn de deelnemersbijdragen gemaximeerd, waarbij alleen de jaarlijkse prijsindexatie doorberekend wordt aan de deelnemers. Concreet betekent dit dat slechts de prijsindexatie 2020 van 3,4% op de lasten (bedrag van € 99.000) is doorgerekend op de deelnemersbijdragen zoals die waren opgenomen in de begroting 2019.

3.4 Overzicht Overhead

Sinds 2018 wordt Overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's verantwoord, maar centraal in deze paragraaf wordt opgenomen. Voor de bepaling van de overhead is aangesloten bij de taakvelden zoals beschreven in het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Ambitie: Wat willen we bereiken?

Bestuurlijke en juridische advisering aan het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, over ten minste de volgende aandachtsgebieden:

- lopende zaken, beleid, ontwikkelingen en toekomst van het schap
- nieuwe of gewijzigde wet- en regelgeving die van invloed zijn op het schap

Daarbij wordt rekening gehouden met wat er speelt op de betreffende beleidsvelden en met het netwerk binnen en buiten het recreatieschap. Dit netwerk bestaat uit schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat, natuur- en milieuorganisaties en stakeholders in het schapsgebied. Daarnaast worden de bestuursvergaderingen voorbereid, worden verslagen gemaakt en worden acties uitgezet bij de ambtelijke organisatie van Staatsbosbeheer.

Aanpak: Wat gaan we daarvoor doen?

De ondersteuning van het Dagelijks en het Algemeen Bestuur vindt plaats door het leveren van de volgende producten:

1. Bestuursproducten;
2. Juridische ondersteuning en advisering;
3. Financiën.

Ad.1 Bestuursproducten

De bestuursproducten omvatten:

- het voorbereiden en plannen van bestuursvergaderingen;
- het verslagleggen van bestuursvergaderingen en het (laten) uitvoeren wat afgesproken is;
- het signaleren van knelpunten in de uitvoering en het aandragen van oplossingen;
- eerste aanspreekpunt zijn voor schapsdeelnemers, ambtelijk apparaat en stakeholders voor alle zaken/ projecten die in schapsverband spelen;
- het vertegenwoordigen van de schapsbesturen in ambtelijke en bestuurlijke netwerken en gremia van de deelnemers.

Ad.2 Juridische ondersteuning en advisering

Dit product heeft betrekking op de (algemene) juridische advisering op het gebied van publiek- en privaatrecht en het implementeren, toepassen en evalueren van wet- en regelgeving relevant voor de Gemeenschappelijke Regeling (Wet Gemeenschappelijke Regelingen en Algemene wet bestuursrecht).

Ad.3 Financiën

In het kader van de financiële ondersteuning worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

- verzorgen van de financiële administratie van de Gemeenschappelijke Regeling: tijdige en systematische vastlegging van baten, lasten en in- en uitgaande geldstromen;

- incasseren van gelden als gevolg van verkoop, heffing en/of in privaatrechtelijke overeenkomsten overeengekomen vergoedingen;
- toetsen van bestuursvoorstellen op incidentele en/of structurele financiële consequenties;
- het voeren van periodieke budgetgesprekken met budgethouders en projectleiders;
- opstellen van de planning & control producten, zoals begroting, najaarsrapportage en jaarstukken;
- begeleiden van de werkzaamheden van de accountant (interim controle, subsidie-controles, jaarrekeningcontrole).

Financiën: Wat gaat het kosten?

Overhead	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
Lasten			
Bestuursproducten	101.389	116.700	120.700
Juridische ondersteuning en advisering	14.454	15.700	16.200
Financiën	84.251	84.300	87.200
Totaal lasten	200.094	216.700	224.100
Baten			
Bestuursproducten	-	-	-
Juridische ondersteuning en advisering	-	-	-
Financiën	-	-	-
Totaal baten	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	200.094-	216.700-	224.100-
Kredieten			
Lasten kredieten	39.803	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	-	-	-
Saldo kredieten	39.803-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	239.897-	216.700-	224.100-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Toevoeging reserves	-	-	-
Onttrekking reserves	39.803	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	39.803	-	-
Resultaat	200.094-	216.700-	224.100-

De lasten op Overhead bedragen voor een bedrag van € 190.100 aan dienstverleningslasten SBB. Daarnaast is een budget voorzien van totaal € 34.000 voor overige bestuurs- en advieskosten en accountantskosten 2020.

4. Paragrafen

4.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen weerspiegelt de mate waarin het schap in staat is middelen vrij te maken om de risico's die zich in de praktijk voordoen op te vangen zonder dat dit betekent dat het beleid veranderd / ingekrompen moet worden.

Conform de nota weerstandsvermogen wordt de ratio weerstandsvermogen berekend om te bepalen of het schap in staat is voldoende financiële middelen vrij te maken voor het dekken van de risico's op het moment dat de risico's zich voordoen. Voor de waardering van de toereikendheid van het weerstandsvermogen wordt de volgende tabel gehanteerd.

Ratio weerstandsvermogen

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Risico	Aard van het risico	Financiële omvang risico	Kans van optreden*	Impact (uitgaande van vier jaar)
1. Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen	Incidenteel/ structureel	p.m.	Laag	p.m.
2. Locatie asfaltfabriek	Incidenteel	€ 285.000	Laag	€ 57.000
3. Essentaksterfte	Incidenteel/ structureel	€ 150.000	Laag	€ 30.000
4. Nazorg grondwaterverontreiniging stortplaats HBB	Incidenteel	€ 87.000	Laag	€ 17.400
5. Mogelijke procedure i.v.m. geannuleerd evenement	Incidenteel	p.m.	Laag	p.m.

Totaal		€ 522.000		€ 104.400

* De financiële impact wordt berekend door bij een hoog risico 80%, bij een gemiddeld risico 50% en bij een laag risico 20% van het bedrag van de financiële omvang te nemen.

De weerstandscapaciteit bedraagt eind 2020 naar verwachting €4,7 mln. (gelijk aan de stand van de Algemene Reserve per eind 2020). Daarmee is de ratio van het Weerstands-vermogen uitstekend te noemen. Hierna worden de geïnventariseerde risico's toegelicht.

Risico 1: Invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Invoering Vennootschapsbelasting (Vpb) voor overheidsondernemingen

Met ingang van 1 januari 2016 is de Vpb-plicht voor overheidslichamen, waaronder gemeenschappelijke regelingen, ingevoerd. De vennootschapsbelastingrisico's zijn inmiddels in beeld gebracht. Daarbij is uitgegaan van de begroting 2015 en de realisatie 2016. Per activiteit of cluster van activiteiten is beoordeeld of met de uitvoering van de betreffende activiteit een onderneming in fiscaalrechtelijke zin wordt gedreven. Er is sprake van een fiscale onderneming indien aan elk van de volgende drie voorwaarden is voldaan:

1. Duurzame organisatie van kapitaal en arbeid;
2. Deelname aan het economisch verkeer;
3. Winstoogmerk en/of concurrentie.

Voor een aantal activiteiten, dat valt onder economisch beheer (huren en erfpacht) is waarschijnlijk geen sprake van een fiscale onderneming, omdat geen sprake is van deelname aan het economisch verkeer. Aan dit criterium is niet voldaan aangezien de activiteiten beperkt zijn tot 'normaal vermogensbeheer'. In dit geval kan worden gesteld dat sprake is van normaal vermogensbeheer, omdat er slechts beperkt arbeid wordt verricht en er geen causaal verband is tussen arbeid en rendement.

Voor de overige activiteiten is ook geen sprake van een fiscale onderneming omdat geen sprake is van structurele vermogensoverschotten of wordt het standpunt ingenomen dat een vrijstelling kan worden toegepast, zodat geen vennootschapsbelasting is verschuldigd.

Aangezien het ingenomen standpunt van de Recreatieschappen (nog) niet is afgestemd met de Belastingdienst, blijft de vennootschapsbelasting een beperkt risico. Dit is echter niet te kwantificeren en wordt derhalve beschouwd als een PM-post.

Risico 2: Locatie asfaltfabriek

De saneringsplicht voor de locatie Asfaltfabriek is in 2007 afgelopen. Het recreatieschap beschouwt zich onschuldig eigenaar die niet voor de kosten (indicatie € 285.000) kan worden aangesproken. Zoals op 29 november 2007 aan het Algemeen Bestuur is medegedeeld heeft het Dagelijks Bestuur op basis van deze informatie op 20 september 2007 besloten niet tot sanering over te gaan. De locatie van de asfaltfabriek ligt in het tracé van de toekomstige A16 Rotterdam en zal in dit kader worden gesaneerd door Rijkswaterstaat. De kosten worden door Rijkswaterstaat en de provincie Zuid-Holland gedragen. Het schap zal hier waarschijnlijk geen bijdrage in hoeven te doen. Het risico voor het recreatieschap wordt laag ingeschat, de financiële impact bedraagt van € 57.000.

Risico 3: Essentaksterfte

Het recreatieschap heeft in 2017 besloten het areaal bos waarin Essen voorkomt in een fasering van zes jaar om te vormen. Als eerste is in 2018 de Bleiswijkse Zoom aan de beurt, in dit deelgebied worden alle aangetaste essen weggehaald. Risicobomen in andere deelgebieden worden eveneens in 2018 verwijderd.

Bij de jaarrekening 2017 is het risico verlaagd naar € 150.000, wat bij een lage kans leidt tot een impact van € 30.000.

Risico 4: Nazorg Grondwaterverontreiniging stortplaats Hoge Bergse Bos

Uit de eindinspectie van de stortplaats in het Hoge Bergse Bos is gebleken dat het beheerssysteem dat rondom de stortheuvels is aangelegd niet optimaal werkt. Er is een (klein) risico dat in de toekomst een verontreiniging in het grondwater in de omgeving wordt vastgesteld, waardoor bodemsaneringsmaatregelen noodzakelijk zijn. Met dit risico is in het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde nazorgplan geen rekening gehouden. Indien een dergelijke saneringsnoodzaak aanwezig is, dan is de Provincie Zuid-Holland van mening dat het recreatieschap gedurende 10 jaar rekening moet houden met kosten op basis van de maatregelen en de mogelijke kosten die op € 87.000 worden geraamd wat bij een lage kans leidt tot een impact van € 17.400. Het recreatieschap kan zich vinden in deze benadering die goedkoper is dan het hernieuwd aanleggen van de drainage.

Risico 5: Mogelijke procedure ivm geannuleerd evenement

Onzeker is nog of het tot een procedure komt met de organisator van een geannuleerd evenement.

Kengetallen

Voor het verhogen van de transparantie en om makkelijker inzicht te krijgen in de financiële positie en de baten en de lasten worden met ingang van de begroting 2017 een aantal voorgeschreven kengetallen opgenomen.

Kengetallen	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
netto schuldquote	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
solvabiliteitsrisico	63%	61%	59%	58%	60%
structurele exploitatieruimte	ntb	ntb	ntb	ntb	ntb

Deze kengetallen geven enig inzicht in de financiële positie en de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de organisatie.

De netto schuldquote geeft een beeld van het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Bij de “netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen” worden ook de verstrekte leningen meegenomen. Een negatieve schuldquote geeft in feite aan dat er per saldo geen sprake is van een schuld.

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van het schap. Dit geeft inzicht in de mate waarin het schap in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het kengetal “structurele exploitatieruimte” geeft aan of de structurele baten groter zijn dan de structurele lasten. Dit wordt in het kengetal als percentage van de totale baten uitgedrukt. Dit

kengetal zegt in feite iets over het structurele jaarrekeningsaldo, d.w.z. zonder alle incidentele baten en lasten.

4.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Het goed onderhouden van de gebieden is een belangrijke taak voor het schap om duurzaam gebruik mogelijk te maken. Als basis voor het plannen van regulier- en groot onderhoud en vervangingsinvesteringen wordt het Terrein Beheer Model (TBM) gehanteerd. Dit model is gebaseerd op zogenaamde doeltypen (bijvoorbeeld speel- en ligweide, strand of bos) waarvoor een gestandaardiseerde inrichting met daarbij behorende onderhoudscycli en normkosten zijn bepaald. Het totaal aan oppervlaktes, stuks en lengte van de aanwezige doeltypes bepaalt met de cycli en de normkosten de geplande uitgaven voor meerjarig duurzaam onderhoud.

De geplande uitgaven van groot onderhoud fluctueren van jaar tot jaar. Dit kan een direct en groot effect hebben op het jaarresultaat en daarmee op de jaarlijkse deelnemersbijdrage. Om dit ongewenste effect zoveel mogelijk te voorkomen heeft het schap ervoor gekozen om een egalisatievoorziening groot onderhoud in te stellen. Jaarlijks wordt een vastgestelde dotatie ten laste van de exploitatie gebracht en de werkelijke onderhoudslasten worden ten laste van de Voorziening verantwoord.

Jaarlijks worden de geplande uitgaven, de dotatie en de werkelijke kosten gemonitord. Elke vier jaar wordt de dotatie opnieuw berekend en vastgesteld tenzij uit de monitoring volgt dat eerder een bijstelling nodig is. In 2015 heeft voor het laatst een herijking van TBM plaatsgevonden die tot een nieuwe dotatie heeft geleid.

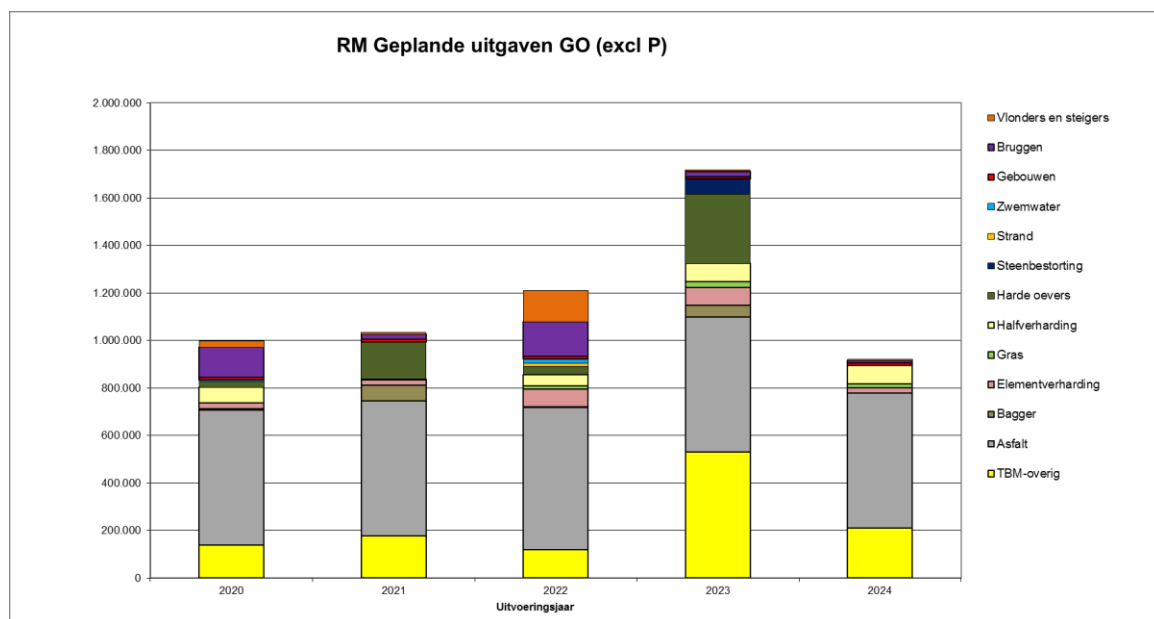
Vervangingsinvesteringen voor kunstwerken (> € 50.000) en gebouwen worden apart aan het bestuur ter besluitvorming aangeboden. Er staan voor 2020 geen vervangingsinvesteringen gepland.

Onderstaande tabel laat het verwachte verloop van de voorziening Groot Onderhoud zien voor de komende jaren rekening gebaseerd op de meest recente schatting d.d. eind 2018 (v.w.b. de onttrekkingen) en verder zoals boven aangegeven.

STAND VOORZIENING	2019	2020	2021	2022	2023
Stand voorziening per 1/1	3.942.191	2.913.027	3.349.832	3.742.957	3.920.485
Dotatie	1.654.900	1.654.900	1.654.900	1.654.900	1.654.900
Onttrekking	2.684.064	1.218.096	1.261.774	1.477.372	2.097.706
Stand voorziening per 31/12	2.913.027	3.349.832	3.742.957	3.920.485	3.477.679

NB: de onttrekking 2019 is inclusief de vanuit 2018 doorgeschoven werken.

In onderstaand staafdiagram zijn de geplande uitgaven voor Groot Onderhoud (*alleen de materiële lasten*) op de verschillende categorieën weergegeven. De bedragen zijn exclusief de personele lasten van 22%.

Conform de meerjarenplanningen Groot Onderhoud zijn voor 2020 de volgende maatregelen groot onderhoud en vervangingsonderhoud voorzien (exclusief P-kosten):

Categorie	2020
TBM-overig	138.758
Asfalt	567.700
Bagger	6.100
Elementverharding	25.000
Gras	0
Halfverharding	65.200
Harde oevers	25.250
Steenbestorting	0
Strand	0
Zwemwater	6.904
Gebouwen	10.800
Bruggen	126.088
Vlonders en steigers	26.639
Totaal geplande uitgaven GO excl P	998.439
Totaal geplande uitgaven GO incl P	1.218.096

4.3 Financiering

Kasgeldlimiet

Tot het kasgeld behoren alle vlottende schulden < 1 jaar, de contante gelden in kas, de uitgaande gelden < 1 jaar en de tegoeden / schulden rekening-courant. Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. De korte schuld is bedoeld voor de lopende uitgaven en zodoende is de limiet gekoppeld aan het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,2% van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het jaar. Er wordt voldaan aan de kasgeldlimiet, aangezien er per saldo geen sprake is van een kortlopende schuld.

Renterisiconorm

De renterisiconorm stelt een limiet aan het renterisico over de lange termijn financiering. Het renterisico is het geldbedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteherziening en herfinanciering onderhevig is. Het renterisico mag maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende kalenderjaar bedragen. De renterisiconorm benadrukt het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en de renterisico's. De renterisiconorm is niet van toepassing, aangezien er geen sprake is van opgenomen geldleningen.

Schatkistbankieren

Het schatkistbankieren is gebaseerd op het principe van zero-balancing. Zero-balancing betekent het dagelijks overboeken van het saldo boven een vastgesteld drempelbedrag van minimaal € 250.000 en maximaal € 2,5 mln. op een bankrekening ten gunste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist dan wel het aanvullen van een bankrekening ten laste van de rekening-courant die een decentrale overheid heeft bij de schatkist. Voor het schap zijn de benodigde overeenkomsten met het Rijk afgesloten. Dagelijks worden de rekeningen afgeroomd tot een bedrag van € 50.000 ten gunste van het schatkistbankieren.

De beleggingen bij de Royal Bank of Scotland blijven tot het einde van de huidige looptijd, of tot het moment van vrijvallen, gecontinueerd omdat deze vallen onder de vrijstelling van invoeringsdatum schatkistbankieren.

4.4 Grondbeleid

Algemeen

Binnen het grondbeleid van het natuur- en recreatieschap staan enkele uitgangspunten centraal.

Grond is een middel en geen doel. Voorop staat dat grond en vastgoed middelen zijn om schapsdoelen te bereiken; grondbeleid beantwoordt niet de vraag welke beleidsdoelen bereikt dienen te worden. Die vraag wordt beantwoord in bijvoorbeeld schapsvisies, gebiedsplannen en specifieke projecten. Grondbeleid faciliteert, is op uitvoering gericht en geeft handvatten voor het realiseren van doelstellingen op het vlak van natuur en (openlucht)recreatie, binnen de kaders van de Gemeenschappelijke Regeling.

Bij en met de inzet van grond en vastgoed wordt financiële optimalisatie (van zowel kosten als opbrengsten) nagestreefd. Hiermee wordt bijgedragen aan het resultaat van de schapsbegroting.

Bij en met de inzet van grond en vastgoed wordt samenwerking met gebiedspartijen gezocht. Samenwerking en verbinding met andere publieke en private actoren biedt verbeterde kansen om de ambities voor natuur en recreatie te realiseren. Daarbij is het schap zich steeds bewust van haar rol ten opzichte van andere partijen (waaronder gemeenten, ook gelet op hun planologisch primaat). Het schap handelt in beginsel alleen binnen de begrenzing van taken en doelstellingen zoals vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling.

Hoewel het schap zelf geen grond- of opstalexploitaties voert, heeft zij in haar aanpak een actieve houding. Hierbij stuurt zij – in samenwerking met de andere gebiedspartijen - actief op programmering, kostenbeheersing en opbrengstoptimalisatie. Het schap werkt innovatief en extern gericht, zoekt naar nieuwe verbanden tussen enerzijds grond en vastgoed en anderzijds maatschappelijke of commerciële (verdien)modellen van derden en geeft waar mogelijk ruimte aan nieuwe technologieën en duurzame toepassingen.

Het schap zet in op risicomanagement dat past bij het specifieke risicoprofiel. Daarbij geldt dat het schap in beginsel niet risicodragend deelneemt in gebieds- en vastgoedontwikkelingen.

Bij de inzet van grond en vastgoed werkt het schap transparant en marktconform.

Financieel

Naast het algemene uitgangspunt van financiële optimalisatie is de inzet vooral gericht op het behoud van het huidige niveau van inkomsten in de schapsbegroting.

In programma 2 van de begroting wordt ingegaan op de specifieke grond- en vastgoedontwikkelingen en de daarbij geldende financiële prognoses, kansen en risico's.

4.5 Bedrijfsvoering

De ondersteuning van het schap vindt plaats op basis van een samenwerkingsovereenkomst tussen Staatsbosbeheer, de provincie Zuid-Holland en het schap. In deze begroting is de lijn van de afgelopen jaren doorgetrokken om de kosten voor deze ondersteuning inzichtelijk te houden.

Productomschrijving	1. Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	2. Ontwikkeling	Algemene dekkingsmiddelen	Overhead	Totaal
Gebiedsbeheer	698.300				698.300
Economisch beheer	97.000				97.000
Regelgeving & handhaving	509.900				509.900
Communicatie	12.700				12.700
Planvorming & gebiedsontwikkeling		242.500			242.500
Bestuursproducten				105.600	105.600
Juridische ondersteuning & advisering				12.800	12.800
Financiën				71.700	71.700
Subtotaal	1.317.900	242.500	-	190.100	1.750.500
Dienstverlening in uitgaven voorziening Groot Onderhoud	219.600				219.600
Totaal					1.970.100

5 Financiële begroting

Overzicht van baten en lasten 2020

Overzicht van baten en lasten	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijziging	Begroting 2020
<i>Gewone bedrijfsvoering</i>			
LASTEN			
Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.322.723	4.328.000	4.411.400
Programma Ontwikkeling	228.600	234.500	242.500
Algemene dekkingsmiddelen	8.987	10.300	10.700
Onvoorziene lasten	-	7.000	7.000
Overhead	200.094	216.700	224.100
Totaal lasten	4.760.404	4.796.500	4.895.700
BATEN			
Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	1.518.792	737.357	737.400
Programma Ontwikkeling	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	3.914.159	3.934.946	3.928.900
Overhead	-	-	-
Totaal baten	5.432.951	4.672.303	4.666.300
SALDO			
Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	2.803.931	3.590.643	3.674.000
Programma Ontwikkeling	228.600	234.500	242.500
Algemene dekkingsmiddelen	3.905.172-	3.924.646-	3.918.200-
Overhead	200.094	216.700	224.100
Saldo gewone bedrijfsvoering	672.547	124.197-	229.400-
Kredieten			
<i>Lasten kredieten</i>	<i>1.854.361</i>	<i>437.926</i>	<i>110.972</i>
- Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	595	-	-
- Ontwikkeling	1.813.963	437.926	110.972
- Overhead	39.803	-	-
<i>Baten kredieten (bijdragen derden)</i>	<i>240.310</i>	<i>32.086</i>	<i>67.914</i>
- Ontwikkeling	232.935	32.086	67.914
Saldo kredieten	1.614.051-	405.839-	43.058-
Totaal saldo van baten en lasten	941.504-	530.036-	272.458-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
<i>Toevoeging reserves</i>	<i>1.283.138</i>	<i>311.793</i>	<i>-</i>
- Algemene dekkingsmiddelen	524.378	311.793	-
<i>Onttrekking reserves</i>	<i>2.272.554</i>	<i>841.830</i>	<i>272.458</i>
- Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	133.520	133.500	133.500
- Ontwikkeling	1.581.294	405.839	43.058
- Algemene dekkingsmiddelen	517.937	302.490	95.900
- Overhead	39.803	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	989.416	530.036	272.458
Resultaat	47.912	-	-

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Het overzicht van lasten en baten is als volgt opgebouwd:

Reguliere lasten en baten bedrijfsvoering

Dit onderdeel betreft de exploitatielasten en –baten van de structurele activiteiten. Dit zijn de jaarlijks min of meer in dezelfde vorm terugkerende activiteiten. Op basis van deze informatie kunnen meerjarige trends en ontwikkelingen worden geschetst.

Diverse lasten en baten bedrijfsvoering

In tegenstelling tot de reguliere lasten en baten komen deze exploitatielasten en –baten slechts incidenteel voor door de aard hiervan en/of de oorzaak. Het gaat hierbij om o.a. de effecten van periodieke herzieningen van voorzieningen, de financiële consequenties van uitspraken op beroeps- en bezwaarschriften die niet voorzien kunnen worden en terugontvangen bedragen. Deze zaken, welke niet zijn begroot, worden separaat gepresenteerd om de vergelijkbaarheid over de jaren heen eenvoudiger te maken.

Kredieten

De kredieten hebben betrekking op uitgaven gerelateerd aan activiteiten die zorgen voor veranderingen in de natuur- en recreatiegebieden, zoals investeringen met maatschappelijk nut in de openbare ruimte. Deze uitgaven worden gedekt vanuit bijdragen derden (subsidies, bijdragen) en/of onttrekkingen aan de algemene of bestemmingsreserves.

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Dit onderdeel omvat alle mutaties (stortingen en onttrekkingen) in de reserves.

Inhoudelijke toelichting

De ramingen zijn gebaseerd op de uitgangspunten die in hoofdstuk 2 van deze begroting zijn vermeld. Het voordelige exploitatie saldo van de begroting 2019 van € 9.303 is toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Structureel evenwicht

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht is in de begroting en de meerjarenraming het structureel en reëel evenwicht geïntroduceerd. Het BBV is aangepast, zodat Algemeen Bestuur en financieel toezichthouder kunnen vaststellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting en de meerjarenraming. Algemeen uitgangspunt is dat structurele lasten en baten die lasten en baten zijn die betrekking hebben op posten of beleid met een looptijd van meer dan drie jaar. Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Het structureel en reëel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat overblijft moet positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten).

De berekening van dit saldo en het overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen zijn opgenomen in de toelichting op de meerjarenraming.

Uiteenzetting van de financiële positie (geprognosticeerde balans)

De financiële positie in meerjarenperspectief blijkt uit de geprognosticeerde balanscijfers voor de jaren 2019 tot en met 2023. Ter vergelijking zijn de balanscijfers van de jaarrekening 2018 vermeld.

Totaaloverzicht	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
ACTIVA						
Materiële vaste activa	4.042	4.314	4.284	4.231	4.178	4.125
Financiële vaste activa	2.000	-	-	-	-	-
Vlottende activa	17.249	11.987	12.178	12.346	12.176	11.447
Totaal activa	23.291	16.301	16.462	16.577	16.354	15.572
PASSIVA						
Reserves	16.301	10.298	10.046	9.792	9.539	9.285
(Geraamd) resultaat	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen	4.297	4.603	5.016	5.385	5.415	4.887
Langlopende schulden	-	-	-	-	-	-
Vlottende passiva	2.693	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400
Totaal passiva	23.291	16.301	16.462	16.577	16.354	15.572

Bedragen x € 1.000

Toelichting op de uiteenzetting van de financiële positie

De uitgangspunten, die bij het samenstellen van deze begroting zijn gehanteerd, zijn vermeld in hoofdstuk 2 van deze begroting.

De geprognosticeerde balanscijfers lichten we hierna op hoofdlijnen toe.

Materiële vaste activa

De materiele vaste activa (de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermindert met de daarop verrichte lineaire afschrijvingen.

De materiele vaste activa bestaand voor ruim € 3,3 mln. aan gronden en terreinen. Van de gronden die in eigendom zijn van het Recreatieschap Rottemeren (totaal 1.254 van 1.256 hectaren totaal beheergebied) zijn enkele gronden uitgegeven in erfpacht, met name aan exploitanten. Dit leidt jaarlijks tot erfpachtopbrengsten. Met deze exploitanten zijn langdurige erfpachtcontracten afgesloten.

In de begroting 2019 zijn de geplande activeringen van de projecten 2019 (€ 0.3 mln.) opgenomen. Hierop Vanaf 2021 is de afschrijvingslast (afschrijvingsperiode 35 jaar) van € 23.000 opgenomen.

Financiële vaste activa

Nvt

Vlottende activa

De vlottende activa bestaat met name uit de uitzettingen in Rijks schatkist (in het kader van het schatkistbankieren) en de liquide middelen.

Reserves

Bedragen x € 1.000

Staat van reserves	Saldo 1-1-2019	Resultaat bestemming	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2020	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2020
Algemene Reserve	5.186	-	-	384	4.802	-	96	4.706
BESTEMMINGSRESERVES								
Investeringsreserve	2.715	-	-	2.574	141	-	55	86
Reserve beheer Noordoevers	2.350	-	-	121	2.229	-	121	2.108
Reserve vervangingsinvesteringen RM	48	-	-	-	48	-	-	48
Reserve Programma Rivieroevers	3.000	-	-	3.000	-	-	-	-
Reserve Herinrichting gebied rond A16	2.385	-	-	85	2.300	-	-	2.300
Reserve Kwaliteitsimpuls RM (biodiversiteit)	50	-	-	50	-	-	-	-
Reserve Afschrijvingslasten RM	-	-	302	519	821	-	23	798
Subtotaal bestemmingsreserves	10.548	-	302	5.311	5.539	-	199	5.340
Totaal	15.734	-	302	5.695	10.341	-	295	10.046

Meerjarig perspectief staat van reserves	Saldo 1-1-2021	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2022	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2023
Algemene Reserve	4.706	-	96	4.610	-	96	4.514	-	96	4.418
BESTEMMINGSRESERVES										
Investeringsreserve	86	-	13	73	-	13	60	-	13	47
Reserve beheer Noordoevers	2.108	-	121	1.987	-	121	1.866	-	121	1.745
Reserve vervangingsinvesteringen RM	48	-	-	48	-	-	48	-	-	48
Reserve Programma Rivieroevers	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Herinrichting gebied rond A16	2.300	-	-	2.300	-	-	2.300	-	-	2.300
Reserve Kwaliteitsimpuls RM (biodiversiteit)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Afschrijvingslasten RM	798	-	24	774	-	23	751	-	24	727
Subtotaal bestemmingsreserves	5.340	-	158	5.182	-	157	5.025	-	158	4.867
Totaal	10.046	-	254	9.792	-	253	9.539	-	254	9.285

Algemene Reserve

De Algemene Reserve bestaat uit de componenten van het eigen vermogen waaraan het algemeen bestuur geen 'bepaalde' bestemming heeft gegeven. De Algemene Reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers. De tekorten en de overschotten op de jaarrekening komen in principe ten laste respectievelijk ten gunste van de Algemene Reserve.

Investeringsreserve

Het doel van de Investeringsreserve is het dekken van de kosten van nieuwe investeringen. De onttrekkingen 2020 zijn ter dekking van de geraamde uitgaven op de kredieten 2020 (€ 0.4 mln) en de jaarlijkse onttrekking van € 13.000 t.b.v. de dekking van de afschrijvingslasten van de sluiswachterswoning.

Reserve beheer noordoevers

Het Recreatieschap heeft voor het BRG (Bestaand Rotterdams Gebied) project Noordoevers de verantwoordelijkheid voor het beheer van de Noordoevers afgekocht. Om het beheer van de Noordoevers over te nemen is een eenmalige afkoopsom beschikbaar gesteld door het

Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam. Jaarlijks wordt voor beheer en onderhoud € 120.838 onttrokken en toegevoegd aan de exploitatie.

Reserve vervangingsinvesteringen

Eind 2014 is bij het vaststellen van de Nota Reserves en Voorzieningen besloten tot het instellen van deze reserve ter dekking van vervanging van inrichtingselementen in de gebieden. Alleen de vervangingen van kunstwerken (bruggen en steigers) van meer dan € 50.000 én alle vervangingen van gebouwen vallen onder de noemer vervangingsinvestering. Betreft nieuwe aanschafkosten (investering) van een object na afloop van de levensduur van een inrichtingsvoorziening. Voor het doen van een vervangingsinvestering is een besluit van het algemeen bestuur nodig. Er zijn geen onttrekkingen voorzien voor de komende jaren.

Reserve afschrijvingslasten RM

Deze reserve dient ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten op de programma's (exploitatie) van de investeringen in maatschappelijk nut welke vanaf 2018 geactiveerd worden. In 2019 wordt deze reserve gevoed vanuit de investeringsreserve met het bedrag gelijk aan de geplande investeringen maatschappelijk nut in 2019 ad. € 0.3 mln. Vanaf 2021 is de geplande afschrijvingslast voorzien van € 23.000.

Voorzieningen

Staat van voorzieningen	Saldo 1-1-2019	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2020	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2020
Voorziening Groot Onderhoud	3.942	1.655	2.684	2.913	1.655	1.218	3.350
Voorziening puinstortgelden LNV	161	-	-	161	-	-	161
Voorziening afkoopsommen	193	-	24	169	-	24	145
Totaal	4.296	1.655	2.708	3.243	1.655	1.242	3.656

Meerjarig perspectief verloop voorzieningen

Meerjarig perspectief verloop voorzieningen	Saldo 1-1-2021	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2022	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 1-1-2023	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2023
Voorziening Groot Onderhoud	3.350	1.655	1.262	3.743	1.655	1.478	3.920	1.655	2.097	3.478
Voorziening puinstortgelden LNV	161	-	-	161	-	-	161	-	-	161
Voorziening afkoopsommen	145	-	24	121	-	24	97	-	24	73
Totaal	3.656	1.655	1.286	4.025	1.655	1.502	4.178	1.655	2.121	3.712

Voorziening Groot Onderhoud

Groot onderhoud is noodzakelijk om de duurzame instandhouding van de gebieden te garanderen. Regulier onderhoud kent een jaarlijkse cyclus en groot onderhoud heeft een cyclus groter dan een jaar. Voor het verrichten van groot onderhoud is deze voorziening beschikbaar. Het doel van deze voorziening is het gelijkmatig verdelen van de lasten van groot onderhoud over de jaren. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening is gebaseerd op de resultaten uit het Terrein Beheer Model (TBM). De geplande onttrekkingen op de voorziening Groot Onderhoud zijn gebaseerd op de actualisatie van TBM eind 2018.

Voorziening Puinstortgelden LNV

De voorziening puinstortgelden LNV is geheel geoormerkt door het voormalige ministerie LNV en besteding kan plaatsvinden voor de aankoop van gronden en de inrichting hiervan in het Recreatiegebied.

Voorziening afkoopsommen:

Vanuit het project Hoekse Park zijn in 2015 enkele afkoopsommen ontvangen ten behoeve van toekomstig Regulier Onderhoud . Deze afkoopsommen zijn opgenomen in de Voorziening afkoopsommen. Vanaf 2017 wordt de jaarlijkse vrijval van € 24.157 verwerkt op het budget Regulier Onderhoud.

Langlopende schulden

Er zijn geen langlopende schulden.

Vlottende passiva

De vlottende passiva bestaan grotendeels uit verplichtingen, afrekeningen en ontvangen voorschotbedragen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de jaarrekening 2018.

Meerjarenraming

Overzicht van baten en lasten in meerjarig perspectief	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Lasten en baten gewone bedrijfsvoering				
Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.411.400	4.411.400	4.411.400	4.411.400
Programma Ontwikkeling	242.500	242.500	242.500	242.500
Algemene Dekkingsmiddelen	17.700	17.700	17.700	17.700
Overhead	224.100	224.100	224.100	224.100
Baten gewone bedrijfsvoering				
Programma Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	737.400	737.357	737.357	737.357
Programma Ontwikkeling	-	-	-	-
Algemene Dekkingsmiddelen	3.928.900	3.928.900	3.928.900	3.928.900
Overhead	-	-	-	-
Saldo gewone bedrijfsvoering	229.400-	229.443-	229.443-	229.443-
Kredieten				
Lasten kredieten	110.972	-	-	-
Baten kredieten (bijdragen derden)	67.914	-	-	-
Saldo kredieten	43.058-	-	-	-
Totaal saldo van baten en lasten	272.458-	229.443-	229.443-	229.443-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Toevoeging reserves	-	-	-	-
Onttrekking reserves	272.458	229.443	229.443	229.443
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	272.458	229.443	229.443	229.443
Resultaat	-	-	-	-

Grondslagen voor de meerjarenbegroting

De grondslagen voor de ramingen in de meerjarenbegroting zijn vermeld in hoofdstuk 2 "Uitgangspunten".

Toelichting op belangrijke ontwikkelingen

Structureel evenwicht

Voor een toelichting op het begrip "structureel evenwicht" wordt verwezen naar de toelichting bij het overzicht van baten en lasten (zie het begin van dit hoofdstuk).

In de structurele saldi van de meerjarenbegroting zijn de volgende structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves begrepen.

	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
--	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Geraamd resultaat	-	-	-	-
-------------------	---	---	---	---

Geraamde incidentele lasten en baten per programma	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Incidentele lasten				
Programma 2				
- Krediet Inrichting Evenemententerrein HBB				
- Krediet Projectplan Marketing en Programma rotte				
- Krediet bewegwijzeringssysteem vanaf de Rotte	43.058			
Totaal	43.058	-	-	-
Incidentele baten				
Programma 2				
- Krediet Inrichting Evenemententerrein HBB	-			
- Krediet Projectplan Marketing en Programma rotte	-			
- Krediet bewegwijzeringssysteem vanaf de Rotte	43.058			
Totaal	43.058	-	-	-

Structureel saldo van de begroting	-	-	-	-
------------------------------------	---	---	---	---

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Structurele toevoegingen				
Algemene reserve		-	-	-
Totaal	-	-	-	-
Structurele onttrekkingen				
Investeringsreserve	13	13	13	13
Reserve beheer Noordoevers	121	121	121	121
Reserve afschrijvingslasten activa maats nut		-	-	-
Totaal	134	134	134	134

Op de investeringsreserve wordt structureel € 13.000 onttrokken (t.b.v. structurele dekking afschrijvingslasten van de sluiswachterswoning) o.b.v. eerdere besluitvorming. Aan de Reserve Beheer Noordoevers wordt jaarlijks voor beheer en onderhoud € 120.838 onttrokken o.b.v. eerdere besluitvorming.

Vanaf 2021 worden de geraamde afschrijvingslasten van de geactiveerde investeringen maatschappelijk nut gedekt vanuit de ingestelde reserve afschrijvingslasten RM.

Bijlagen

Bijlage “Programma’s, producten en taakvelden”.

Verdeling taakvelden	lasten 2020	baten 2020	saldo 2020
Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden			
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.581.100	57.400	3.523.700-
<i>Gebiedsbeheer</i>	3.581.100	57.400	3.523.700-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	294.200	680.000	385.800
<i>Economisch beheer</i>	294.200	680.000	385.800
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	510.700	-	510.700-
<i>Regelgeving & Handhaving</i>	510.700	-	510.700-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	25.400	-	25.400-
<i>Communicatie</i>	25.400	-	25.400-
Totaal Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.411.400	737.400	3.674.000-
Ontwikkeling			
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	242.500	-	242.500-
<i>Planvorming & gebiedsontwikkeling</i>	242.500	-	242.500-
Totaal ontwikkeling	242.500	-	242.500-
Algemene dekkingsmiddelen			
0.5 - Treasury	10.700	-	10.700-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.000	-	7.000-
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	17.700	-	17.700-
0.5 - Treasury	-	-	-
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	-	-
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	-	-	-
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	17.700	-	17.700-
Overhead			
0.4 - Overhead	120.700	-	120.700-
<i>Bestuursproducten</i>	120.700	-	120.700-
0.4 - Overhead	16.200	-	16.200-
<i>Juridische ondersteuning en advisering</i>	16.200	-	16.200-
0.4 - Overhead	87.200	-	87.200-
<i>Financiën</i>	87.200	-	87.200-
Totaal Overhead	224.100	-	224.100-
Saldo gewone bedrijfsvoering	4.895.700	737.400	4.158.300-
Kredieten			
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	-	-
Totaal programma 1	-	-	-
Totaal programma 2	110.972	67.914	43.058-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-
Totaal Overhead	-	-	-
Saldo kredieten	110.972	67.914	43.058-
Totaal saldo van baten en lasten	5.006.672	805.314	4.201.358-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
0.8 - Overige baten en lasten	-	133.500	133.500
Totaal programma 1	-	133.500	133.500
Totaal programma 2	-	43.058	43.058
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	95.900	95.900
Totaal Overhead	-	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	272.458	272.458
Resultaat	5.006.672	1.077.772	3.928.900-
Algemene Dekkingsmiddelen			
0.11 Deelnemersbijdrage		3.928.900	
Totaaltelling lasten en baten	5.006.672	5.006.672	

Bijlage "Samenvatting bedragen per taakveld"

Verdeling taakvelden	lasten 2020	baten 2020	saldo 2020
0.4 - Overhead	224.100	-	224.100-
0.5 - Treasury	10.700	-	10.700-
0.8 - Overige baten en lasten	-	272.458	272.458
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.771.872	805.314	3.966.558-
0.11 - Resultaat van de rekening baten en lasten	-	3.928.900	3.928.900
Totaaltelling lasten en baten	5.006.672	5.006.672	-

Bijlage "Conversiestaat"

Productomschrijving	lasten 2020	baten 2020	saldo 2020
Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden			
Dienstverlening SBB	698.300		698.300-
Materiële lasten	2.882.800	57.400	2.825.400-
Gebiedsbeheer	3.581.100	57.400	3.523.700-
Dienstverlening SBB	97.000		97.000-
Materiële lasten	197.200	680.000	482.800
Economisch beheer	294.200	680.000	385.800
Dienstverlening SBB	509.900		509.900-
Materiële lasten	800	-	800-
Regelgeving & Handhaving	510.700	-	510.700-
Dienstverlening SBB	12.700		12.700-
Materiële lasten	12.700	-	12.700-
Communicatie	25.400	-	25.400-
Totaal Beheer, onderhoud en exploitatie gebieden	4.411.400	737.400	3.674.000-
Ontwikkeling			
Dienstverlening SBB	242.500		242.500-
Materiële lasten	-	-	-
Planvorming & gebiedsontwikkeling	242.500	-	242.500-
Totaal ontwikkeling	242.500	-	242.500-
Algemene dekkingsmiddelen			
Bank- en treasurykosten	10.700		10.700-
Onvoorzien lasten	7.000		7.000-
Algemene dekkingsmiddelen	17.700	-	17.700-
Rentebaten	-	-	-
Bijdrage van de provincie ZH	-	-	-
Algemene dekkingsmiddelen	-	-	-
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	17.700	-	17.700-
Overhead			
Dienstverlening SBB	105.600		105.600-
Materiële lasten	15.100	-	15.100-
Bestuursproducten	120.700	-	120.700-
Dienstverlening SBB	12.800		12.800-
Materiële lasten	3.400	-	3.400-
Juridische ondersteuning en advisering	16.200	-	16.200-
Dienstverlening SBB	71.700		71.700-
Materiële lasten	15.500	-	15.500-
Financiën	87.200	-	87.200-
Totaal Overhead	224.100	-	224.100-
Saldo gewone bedrijfsvoering	4.895.700	737.400	4.158.300-
Kredieten			
Totaal programma 1	-	-	-
Totaal programma 2	110.972	67.914	43.058-
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	-	-
Totaal Overhead	-	-	-
Saldo kredieten	110.972	67.914	43.058-
Totaal saldo van baten en lasten	5.006.672	805.314	4.201.358-
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves			
Totaal programma 1	-	133.500	133.500
Totaal programma 2	-	43.058	43.058
Totaal Algemene Dekkingsmiddelen	-	95.900	95.900
Totaal Overhead	-	-	-
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-	272.458	272.458
Resultaat	5.006.672	1.077.772	3.928.900-
Algemene Dekkingsmiddelen			
Deelnemersbijdrage		3.928.900	
Totaaltelling lasten en baten	5.006.672	5.006.672	